

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA SOCIALNO DELO

DIPLOMSKA NALOGA

**SOCIALNA OSKRBA NA DOMU SKOZI
PERSPEKTIVO UPORABNIKOV**

Ana Planinc

PODATKI O DIPLOMSKI NALOGI

Ime in priimek: Ana Planinc

Naslov naloge: Socialna oskrba na domu skozi perspektivo uporabnikov

Kraj: Ljubljana

Leto: 2009

Št. strani: 128

Št. grafikonov: 14

Št. tabel: 0

Št. bibl. opomb: 8

Mentorica: dr. Vera Grebenc

Diskriptorji: Starost in staranje, potrebe v starosti, socialne mreže v starosti, storitev socialna oskrba na domu

Povzetek: Diplomaska naloga prikazuje organizacijo in izvajanje storitve socialna oskrba na domu, ki jo nudi Center za socialno delo Velenje. Predstavlja uporabnikove potrebe in želje po pomoči s strani drugih ljudi. Zanimalo me je, kako je storitev prilagojena uporabnikom, ter če lahko sami vplivajo na izvajanje te storitve. Ugotovila sem, da imajo uporabniki različne potrebe in želje po nudenju pomoči s strani drugih oseb, ter da se jim omenjena storitev prilagodi v obliki nudenja pomoči, časovno pa so uporabniki tisti, ki se prilagajajo urniku izvajanja pomoči na domu.

Title: Home care service from user`s perspective

Descroptors: Age and ageing, needs in the old age, social networks, provisions of home help to the elderly

Abstract: My diploma thesis presents organisation and implementation of home care service, which is provided by Center for Social Services Velenje. It represents the user`s needs and requests in gaining help, performed by other people. I researched how is this service adapting to the users and if they can alone influence and affect the execution of it. I found out that the users of the offered help, provided by other people, have different needs and desires and that this service is adjusting to them in the different formations, but in the time`s sense, the users are those who must adapt to the schedule of the execution of before mentioned home helping.

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA SOCIALNO DELO

DIPLOMSKA NALOGA

**SOCIALNA OSKRBA NA DOMU SKOZI
PERSPEKTIVO UPORABNIKOV**

Mentor: dr. Vera Grebenc

Ana Planinc

Ljubljana, 2009

PREDGOVOR

Svetovni trend staranja prebivalstva, podaljševanje življenjske dobe ter naraščajoč pritisk negativnega prirastka prinašajo povečane potrebe po storitvah, namenjenih populaciji starejših, ki se v okvirih zmanjševanja aktivnega prebivalstva lažje udeležujejo s pomočjo državnih služb.

Zdi se mi smotrno, da se socialni delavci kot strokovnjaki na področju dela s starimi, zanimamo za potrebe starih ljudi ter skupaj z njimi in z njihovo pomočjo ter predlogi razvijamo ustrezne storitve ter jih navsezadnje nadgradimo s kvalitetnejšimi elementi.

Med opravljanjem prakse na CSD Velenje sem se v okviru skrbi za stare med drugim srečala tudi s storitvijo socialne oskrbe na domu. Z zaposlenimi smo se odločili, da med uporabniki omenjene storitve izvedem anketo, ki bi organizatorjem socialne oskrbe ponudila povratno informacijo o pomembnosti storitve in sicer iz strani tistih, ki so primarno v veliki meri odvisni od njenega ustroja-njenih uporabnikov, hkrati pa bi podrobneje razjasnila celotno ozadje nudenja oskrbe ter med drugim tudi pojasnila kaj uporabnike pri izvajanju oskrbe moti, kakšne so njihove želje, pričakovanja, koliko jih zadovoljuje sama realizacija in kako bi ravnali v primeru, da te storitve ne bi prejeli,...

Med prakso sem se približala življenjskemu svetu starejših in se seznanila s problematiko nudenja oskrbe, zato se mi je zdelo zanimivo, da bi v diplomski nalogi izpostavila prav to populacijo in njene težave ter tako v okviru pojasnjevanja problematike nudenja pomoči poglobljeno pogledala življenjsko okolje posameznih uporabnikov ter se na podlagi upoštevanja samih okoliščin prejemanja in pridobivanja pomoči seznanila z možnostmi vplivanja na izboljšave ponujenih storitev.

V diplomski nalogi sem se tako osredotočila na razvitost socialne mreže uporabnika pomoči na domu, katere so tiste storitve, kjer stari ljudje potrebujejo pomoč drugih, kakšen odnos imajo z osebo, ki jim pomoč nudi – socialno oskrbovalko, kako uporabniki sprejemajo menjavo socialnih oskrbovalk, ali bi koristili storitev med vikendi, če bi bila na razpolago ter v kolikšni meri se upoštevajo uporabnikove potrebe in želje pri izvajanju storitve.

Ugotovila sem, da imajo uporabniki precej ozko socialno mrežo. Največ stika imajo s svojci oz. svojimi otroki, z ostalimi pa imajo redke stike. Osebe najpogosteje potrebujejo pomoč pri gospodinjskih opravilih in želijo, da jih obiskuje vedno ista oskrbovalka. Svoje oskrbovalke označujejo s pozitivnimi pridevniki. Na izbor ure nudenja pomoči, pa nimajo vpliva. Uporabniki storitve zase menijo, da imajo majhno finančno zmogljivost ter malo informacij o možnih oblikah pomoči, takrat ko jo potrebujejo. Prav tako pa storitve večina ne bi koristila med vikendi.

Zahvaljujem se vsem, ki ste mi pomagali pri nastanku diplomske naloge. Še posebej gospe Lidiji Hartman Kolenik s CSD Velenje, ki mi je pomagala in mi omogočila stik z uporabniki ter me spodbujala pri mojem delu. Uporabnikom socialne oskrbe na domu, za to, da sem lahko vstopila v njihov življenjski prostor, ter mentorici dr. Veri Grebenc za vodenje in opombe.

Diplomsko nalogo dojemam kot streho na hiši, ki sem jo gradila štiri leta svojega izobraževanja. Zato se na tem mestu zahvaljujem vsem, ki ste mi pri tem pomagali, me vzpodbujali in mi stali ob strani. Hvala družini, prijateljem in študijskim kolegom!

KAZALO

1. TEORETIČNI UVOD	- 9 -
1.1 STAROST IN STARANJE	- 9 -
1.1.1 Staranje prebivalstva.....	- 12 -
1.1.2 Potrebe v starosti	- 13 -
1.2 DRUŽBENI ODNOS	- 15 -
1.3 ODNOS DO ZDRAVJA.....	- 17 -
1.4 SAMOPODOBA STARIH	- 18 -
1.5 SOCIALNE MREŽE	- 19 -
1.6 STAR ČLOVEK IN DRUŽINA.....	- 23 -
1.7 FINANČNA ZMOGLJIVOST	- 27 -
1.8 SOCIALNA OSKRBA NA DOMU, KOT ENA IZMED OBLIK POMOČI	- 27 -
1.8.1 LIK SOCIALNE OSKRBOVALKE.....	- 32 -
1.9 SOCIALNO DELAVSKI KONCEPTI, OBLIKE POMOČI IN PREVENTIVA	- 35 -
2. PROBLEM	- 37 -
2.1 HIPOTEZE	- 38 -
2.2 VPRAŠANJA NA KATERA SEM ŽELELA ODGOVORITI:.....	- 38 -
3. METODOLOGIJA	- 39 -
3.1 VRSTA RAZISKAVE IN SPREMENLJIVKE	- 39 -
3.2 MERSKI INSTRUMENTI IN VIRI PODATKOV	- 39 -
3.3 POPULACIJA IN VZORČENJE	- 40 -
3.4 ZBIRANJE PODATKOV.....	- 40 -
3.5 OBDELAVA PODATKOV	- 41 -
3.5.1 Izhodiščno besedilo	- 42 -
3.5.2 Izbor relevantnih delov besedila.....	- 42 -
3.5.3 Združevanje sorodnih pojmov v kategorije.....	- 42 -

3.5.4 Definiranje pojmov	- 46 -
4. REZULTATI	- 50 -
4.1 REZULTATI RAZISKAVE	- 50 -
4.2 POSKUSNA TEORIJA	- 60 -
4.2.1 Trajanje socialne oskrbe	- 60 -
4.2.2 Čas nudenja socialne oskrbe	- 60 -
4.2.3 Vzrok za uporabo socialne oskrbe	- 60 -
4.2.4 Zdravstveno stanje	- 60 -
4.2.5 Pogostost socialne oskrbe	- 61 -
4.2.6 Finančna zmogljivost	- 61 -
4.2.7 Menjava oskrbovalk	- 61 -
4.2.8 Ustrezen čas izvajanja socialne oskrbe	- 62 -
4.2.9 Soodločanje o času prihoda socialne oskrbovalke	- 62 -
4.2.10 Nudenje formalne oblike pomoči	- 62 -
4.2.11 Neformalno nudenje pomoči	- 62 -
4.2.12 Način nudenja socialne oskrbe	- 63 -
4.2.13 Splošno zadovoljstvo s socialno oskrbo	- 63 -
4.2.14 Preživljanje dneva	- 63 -
4.2.15 Socialni stiki	- 64 -
4.2.16 Občutek biti svojcem v breme	- 65 -
4.2.17 Mobilnost	- 65 -
4.2.18 Druge oblike pomoči; dom za stare ljudi	- 65 -
4.2.19 Druge oblike pomoči; varovana stanovanja	- 66 -
4.2.20 Druge oblike pomoči; druge fizične osebe	- 66 -
4.2.21 Upoštevanje želja	- 67 -
4.2.22 Odnos z oskrbovalko	- 67 -

4.2.23 Posredovanje informacij o oblikah pomoči.....	- 68 -
4.2.24 Druženje s prostovoljci.....	- 69 -
4.2.25 Potreba po pogostejšem/daljšem času/večjem obsegu nudenja pomoči...	- 69 -
5. RAZPRAVA.....	- 70 -
6. SKLEPI.....	- 85 -
7. PREDLOGI	- 86 -
8. LITERATURA IN VIRI.....	- 87 -
9. POVZETEK	- 91 -
10. PRILOGE	- 93 -
10.1 VPRAŠALNIK O STORITVAH SOCIALNE OSKRBE NA DOMU	- 93 -
10.2 ZAPISI INTERVJUJEV	- 95 -
10.3 IZPIS RELEVANTNIH DELOV DESEDILA.....	- 106 -
10.4 KODIRANJE PODATKOV	- 115 -

KAZALO GRAFIKONOV

Graf 4.1	Strukture anketirancev glede na spol	- 50 -
Graf 4.2	Struktura anketirancev glede na starost.....	- 50 -
Graf 4.3	Struktura anketirancev glede na zakonski stan	- 51 -
Graf 4.4	Struktura anketirancev glede na skupno življenje v gospodinjstvu	- 51 -
Graf 4.5	Struktura anketiranih glede na prebivališče otrok.....	- 52 -
Graf 4.6	Struktura anketirancev glede na pogostost stikov z otoki.....	- 53 -
Graf 4.7	Struktura anketirancev glede na pogostost stika z drugimi osebami	- 53 -
Graf 4.8	Struktura anketirancev glede na pomen storitve	- 54 -
Graf 4.9	Struktura anketirancev glede na lastnosti, ki jih cenijo pri socialni oskrbovalki	- 55 -
Graf 4.10	Struktura anketirancev glede na moteče lastnosti socialne oskrbovalke	- 56 -
Graf 4.11	Struktura anketirancev glede na moteče dejavnike pri organizaciji storitve ..-	- 56 -
Graf 4.12	Struktura anketirancev glede na zadovoljstvo s storitvijo.....	- 57 -
Graf 4.13	Struktura anketirancev glede na željo po uporabi storitev med vikendi.	- 57 -
Graf 4.14	Struktura anketirancev glede na obliko koriščene pomoči ob izpadu sedanje pomoči	- 58 -

1. TEORETIČNI UVOD

1.1 STAROST IN STARANJE

»Staranje je neizogibno, nepovratno dogajanje živega organizma od rojstva do smrti.«
(Trstenjak: 1993: 23)

Accetto (1977: 66) opredeli starost takole: »Starost je pojem nečesa statičnega, staranje pa je dinamičen proces, ki poteka z najrazličnejšimi spremembami v strukturi organizma. Starost je neko življenjsko obdobje v procesu in času staranja. ... Starost je naraven pojav vsakega živega bitja. ... Proces staranja poteka pravzaprav že od rojstva naprej.«

»Staranje je proces, ki se začne že ob rojstvu. Čeprav se v mlajših starostnih obdobjih ne zavedamo sprememb, ki prihajajo z leti, se vsi staramo že od tistega trenutka, ko smo se rodili. Do tridesetega leta te spremembe označujemo kot razvoj in zorenje, po tej starosti pa prihaja do dodatnih sprememb, ki pomenijo počasno in normalno slabšanje vseh organskih sistemov. Ta pojav imenujemo senesenca. Senesenca vpliva na to, da se poveča občutljivost za različna obolenja. To je zadnja stopnja v razvoju organizma.« (Hooyman, Asuman Kiyak, v Milošević Arnold 2006: 5)

Ramovš (2005: 300) opisuje starost kot obdobje, ko lahko oseba dozori do polne človeške uresničitve. Pravi, da ima to obdobje prav tako neke svoje značilnosti, kot že prej mladost in srednja leta. Pomembne so višje človekove potrebe, ki jih lahko uresničuje skozi naslednje naloge, ki pripomorejo h kakovostnemu staranju:

- lep osebni odnos z nekom, ki ga čuti od blizu – kot »svojega«;
- predajanje svojih življenjskih izkušenj soljudem ali posredno kulturi;
- sprejemanje svoje starosti in doživljanje njenega smisla.

Ko govorimo o staranju, se moramo zavedati, da se nam to dogaja ves čas, vsak trenutek. Dejansko se staramo od rojstva. Zanimivo je, da že za dojenčka rečemo koliko je star in ne koliko je mlad. Je pa starost eno izmed življenjskih obdobj.

Havighurst (v Kristančič 2005: 18-20) jih razdeli takole:

- zgodnje otroštvo (0 - 6 let);
- srednje otroštvo (6 - 12 let);
- adolescenca (12 - 18 let);
- zgodnja odraslost (18 - 35 let);
- srednja leta odraslosti (35 - 65 let);
- pozna leta odraslosti (65 - 95 in več let).

Zanimivi sta delitvi življenjskih obdobjih na tretjine in petine. V tretjinah se življenje kronološko deli na:

- prvo obdobje, obdobje od rojstva do 30. leta;
- drugo obdobje, je obdobje od 31 do 65 let;
- tretje pa od 66 leta dalje.

Petstopenjska delitev se začne enako:

- prva doba je od rojstva do 30. leta;
- druga od 30 do 65 let;
- tretje obdobje traja od 65 do 80. leta;
- četrta življenjska doba je od 80 do 100. leta;
- peta, zadnja življenjska doba pa je od 100 let in več. (ibid.: 26, 27)

Pri vseh teh različnih delitvah na obdobja v življenju, pa lahko opazimo, da se pri 65. letu, obdobja prevesijo v zadnje življenjsko obdobje, izjema je petstopenjska delitev, kjer je doba po 65. letu, srednje življenjsko obdobje.

V zadnjem času se deli življenjska obdobja tudi na mladost, srednja leta, starost in pozno starost.

Ramovš (2005: 306) se z delitvijo na štiri življenjska obdobja ne strinja. Pravi, da s tem, ko govorimo o četrtem življenjskem obdobju in s tem mislimo na zadnje obdobje življenja, po 80. letu, odtrgamo človeka od tretjega življenjskega obdobja zaradi onemoglosti in funkcionalne nesamostojnosti. Kar zagovarja z dejstvom, da je to lahko značilnost katerega koli življenjskega obdobja, saj je npr. tudi v otroštvu človek nesamostojen in potreben nege. Pravi še, da je »trganje pozne starosti od celote starosti kot posebno, »četrto obdobje

življenja«, ker je tedaj človek pogosto onemogel in potreben nege, socialno in antropološko škodljivo.« Zagovarja, da gre za tabuizacijo starosti in sodoben stereotip.

Pomembno vlogo pri proučevanju starosti in njenih trendov ima veda, ki se s tem ukvarja in sicer **gerontologija**. Gerontologija obravnava socialne in medicinske vidike staranja in starosti. Zaradi velikega števila starih ljudi, ki so značilnost sodobnega razvitega sveta, je gerontologija socialno medicinska znanost 21. stoletja. (Accetto 1987: 5)

Koncept gerontološkega socialnega dela se je izoblikoval v drugi polovici 20. stoletja. Danes pa je socialno delo s starimi pomembna specialnost socialnega dela.

»Obče spoznanje socialne gerontologije je, da s podaljševanjem življenja prihaja do upadanja fizičnih in psihičnih sposobnosti, ter do zdravstvenih težav v visoki starosti, kar se izraža v večji osebni nesamostojnosti, odvisnosti od tehničnih pripomočkov in pomoči drugih ljudi in velikokrat tudi v menjavi okolja (prilagojena stanovanja ali institucionalno varstvo). Dejstvo pa je, da se s podaljšanjem življenjske dobe podaljšuje tudi čas vitalnega preživetja po upokojitvi – to je samostojno, bolj ali manj aktivno življenje. Vedenjski vzorci so odvisni od kontinuitete osebnostnega razvoja in diskontinuitete zamenjave oz. nadomeščanja prejšnjih oblik dejavnosti z novimi. Uspešno staranje pa je v veliki meri pogojeno tudi s spodbudami iz okolja oz. možnostjo izbire dejavnosti in odnosov.« (Hojnik Zupanc 1999: 110)

Obdobje starosti je precej težko jasno začrtati z leti, kar pomeni, da je precej premakljivo, hkrati pa so si gerontologi enotni, da se starost ne kaže le z leti, temveč jo lahko določamo tudi drugače. Človeško življenjsko obdobje se podaljšuje, hkrati pa so ljudje v svoji starosti še vedno precej vitalni, zato tudi obdobje starosti delimo v več faz:

- od 65 do 74 let, to so "mladi stari";
- od 75 do 84 let, kamor sodijo "srednje stari";
- 85 let in več, to so "stari stari". (Cox, Parsons, v Milošević Arnold 2006: 6)

Različni avtorji navajajo različne vrste starosti, najpogosteje pa jih ločijo na naslednje oblike: kronološka, biološka, psihološka ter socialna starost.

Staranje (Accetto 1977: 66, 73) se začne takrat, ko gradnja novih tkiv in organov ne prevladuje več ob procesih propadanja. Znamenja staranja pa ne nastopijo pri vseh ljudeh v

enaki starosti. To preprosto vidimo, saj lahko imajo posamezniki neke populacije isto število let, po svojih bioloških zmogljivostih pa so eni »mlajši«, drugi pa »starejši«. Kar kaže na to, da je potrebno kronološko starost ločiti od biološke starosti.

Kronološko starost nam kaže rojstni datum in jo merimo z leti.

Psihološke teorije govorijo, da je staranje obdobje, kjer se zmanjšujejo senzorične in intelektualne človeške funkcije, prav tako pa sposobnost za prilagajanje na nove življenjske okoliščine.

»Menim, da je človek star toliko, kot se počuti ali še bolje, toliko, kot mu dopušča zdravje, osebna energija, volja do življenja in ustvarjalnosti.« (Cvahte 2006: 25)

Biološki procesi staranja so navadno povezani z upadanjem sposobnosti življenjskih funkcij, kar na koncu privede do smrti. (Smolić Krković 1974: 37)

»Biološka starost pomeni ohranjenost organizma, staranje organov glede na koledarsko starost in prisotnost ali odsotnost starostnih bolezni.« (Pečjak 2007: 23)

»**Socialne** teorije govorijo o staranju kot o pojavu, ko se človek začne umikati iz dotedanjega aktivnega življenja in postaja pri zadovoljevanju svojih potreb vedno bolj odvisen od pomoči drugih. Najpogosteje naletimo na:

- teorijo zmanjšane aktivnosti, ki govori o tem, da staranje spremlja proces upadanja aktivnosti. Med starimi ljudmi in družbo je vse manj interakcij, kar je značilno za večino ljudi. Človek se torej z leti vse bolj umika v zasebnost;
- teorijo aktivnosti ali teorija o kontinuiteti v starosti je nasprotna prejšnji. Njeni avtorji poudarjajo, da večina zdravih starih ljudi ostane dejavna tudi v starosti, zaradi ekonomskih okoliščin pa je vzdrževanje in razvijanje telesne, mentalne in socialne aktivnosti nujno za uspešno staranje.« (Milošević Arnold 2006: 6)

1.1.1 Staranje prebivalstva

Izraz staranje prebivalstva oz. **demografsko staranje** pomeni proces, kjer se spreminja starostna sestava prebivalstva tako, da se povečuje delež starih. (Šircelj, v Hlebec 2009: 15)

Vzroki za staranje prebivalstva so na prvi pogled v podaljševanju življenjske dobe. Analize pa so pokazale, da je proces staranja sprožilo zniževanje rodnosti: delež starih se je povečal zaradi zmanjšanja števila rojstev. Tak način imenujemo tudi staranje od spodaj¹. Šele naslednji pomemben dejavnik staranja je umrljivost. To pa se imenuje staranje od zgoraj². Poleg rodnosti in umrljivosti lahko na staranje prebivalstva vplivajo tudi selitve. Z odseljivanjem se prebivalstvo praviloma stara, priseljevanje pa vpliva na pomlajevanje prebivalstva. (Šircelj, v Hlebec 2009: 18)

Lahko pa že na osnovi sedanje starostne sestave prebivalstva sklepamo, da se bo staranje prebivalstva v 21. stoletju nadaljevalo. (Šircelj, v Hlebec 2009: 34)

Kumpova in Stropnikova (v Hlebec 2009: 92) prav tako menita, da lahko v prihodnje pričakujemo vedno večji delež starega prebivalstva, ki bo živel v upokojenskih gospodinjstvih. Le-ti pa bodo posebej občutljivi na posledice pokojninske reforme, ki bo vedno bolj zaostrovala dohodkovni položaj upokojencev.

1.1.2 Potrebe v starosti

Maslow je bil eden prvih, ki je raziskoval in razdelil človekove potrebe. Za osnovne človekove potrebe je postavil biološke potrebe (potreba po hrani, vodi, toploti,...) tem pa sledijo: potreba po varnosti, potreba po ljubezni in pripadnosti, po ugledu in samospoštovanju, na vrhu pa je potreba po samouresnitvi, kamor sodi potreba po odkrivanju neznanega, doživljanju lepote in opravljanju smiselnih nalog v življenju. Najprej morajo biti zadovoljene osnovne človekove potrebe, šele nato lahko zadovoljujemo višje potrebe, a šele zadovoljene višje potrebe omogočajo specifično človeško raven življenja (Ramovš 2005: 298-299).

Ramovš (2000: 321) pravi, da se kakovost življenja meri po tem, kako so zadovoljene naše potrebe in ob tem govori o naslednjih višjih **potrebah v starosti** (ibid.: 93-123):

- potreba po materialni preskrbljenosti;
- potreba po ohranjanju telesne, duševne in delovne svežine;

¹ Zožuje se spodnji del starostne piramide.

² Širi se zgornji del starostne piramide.

- potreba po osebnem medčloveškem odnosu;
- potreba po predajanju življenjskih izkušenj in spoznanj mladi in srednji generaciji;
- potreba po doživljanju smisla starosti;
- potreba po negi v starostni onemoglosti;
- potreba po nesmrtnosti.

Človek ima šest razsežnosti, ki jih je potrebno upoštevati in negovati, za kvalitetno življenje:

- biofizikalna ali telesna razsežnost (v tej razsežnosti ima človek potrebe po zdravju, hrani, počitku...);
 - psihična ali duševna razsežnost (sem sodijo potrebe po informacijah, užitku, varnosti, veljavi...);
 - noogena ali duhovna razsežnost (tu so potrebe po svobodi, odgovornosti in življenjski orientaciji...);
 - medčloveško družbena razsežnost (pod to razsežnost štejemo potrebe po temeljnih medčloveških odnosih in funkcionalnih razmerjih, po lastnem ugledu v družbi...);
 - zgodovinsko-kulturna ali razvojna razsežnost (to so potrebe po učenju, razgledanosti in napredovanju, po ustvarjalnosti in delovni uspešnosti, po predajanju svojih življenjskih spoznanj in izkušenj drugim ljudem...);
 - eksistencialna ali bivanjska razsežnost (sem pa sodi potreba po doživljanju smisla v posameznih življenjskih obdobjih, v določenih trenutkih in v življenju na sploh).
- (Ramovš 2005: 296-298)

Ko govorimo o **smislu življenja** se pojavi problem, kaj sploh smisel je. Obstaja ogromno definicij, ki pa so si precej različne in imajo različna izhodišča, npr. religiozno, biološko, filozofsko, zdravorazumsko, literarno... Tudi psihologi so o smislu malo pisali. Prav tako to ni nekaj kar bi bilo pomembno le v starosti. O smislu življenja se sprašujemo skozi različna razvojna obdobja, torej vse življenje. Predvsem se bolj izrazi v mladosti, ko se odločamo o svoji prihodnosti, študiju, poklicu, zakonu, družini...in v starosti, ko se približuje konec življenja, kjer človek dela bilanco preteklega življenja, ter si skuša odgovoriti na vprašanja o doseženih ciljih, ter pogledati, s čim se da lastno življenje še osmisliti. V začetku starosti, se začne človek ozirati v svojo preteklost, spominja se

dogodkov, jih podoživlja, ocenjuje svoje uspehe in neuspehe. Z vsem tem pa si skuša odgovoriti na vprašanje ali se je življenje izplačalo? (Pečjak 2007: 236-244)

Rada bi še omenila temeljne psihološke **potrebe oseb z demenco** (Kitwood, v Mali 2007: 118), saj so bile potrebe pri teh osebah v preteklosti dostikrat zanemarjene. Te potrebe so:

- potreba po povezovanju z drugimi ljudmi;
- potreba po tolažbi;
- potreba po oblikovanju osebne identitete;
- potreba po vključenosti (pripadnosti);
- potreba po zaposlitvi;
- potreba po ljubezni.

Postružnikova (2000: 338) govori o **potrebah starega človeka za kakovostno življenje** takole: potrebna je zadovoljitev materialnih potreb in sicer po stanovanju, hrani, obleki... enako potrebne pa so socialne potrebe, te so:

- potreba po medčloveških povezanosti in tesnih medčloveških odnosih;
- potreba po doživljanju starosti kot posebnega, a enako smiselnega obdobja, kot so mladost in srednja leta življenja;
- potreba po predajanju zrelih življenjskih izkušenj in spoznanj mladi in srednji generaciji.

Vse specifične naloge v tretjem življenjskem obdobju lahko strnemo v en cilj: da oseba človeško dozori in s tem dovrši svoj enkratni in edinstveni projekt biti in postati človek (Ramovš 2005: 301).

1.2 DRUŽBENI ODNOS

Da starost sama po sebi ni največji problem starostnikov piše Požarnik (1981: 9) »Telesne spremembe so v primerjavi s **predsodki, ki stare ljudi utesnjujejo** in omejujejo, pa tudi v primerjavi z objektivnim položajem starih ljudi v družbi, zanemarljive.«

Malijeva (2002: 317-318) trdi, da sodobne zahodne družbe, v skladu s svojimi lastnimi cilji in ideološkimi pogledi, ustvarjajo podobo starih ljudi in njihovega čustvovanja. Da bi

dvignili storilnost, potrebujejo mlado, aktivno populacijo. Stari ljudje pa so jim v tem primeru v breme. Vzbujaajo strah in apetit po dohodku, saj kot upokojenci oz. neaktivni člani družbe, zgolj uživajo sadove aktivne populacije. Njihovo mesto je nekje stran, kjer so socialno izolirani.

Ameriško-evropska kultura (Ramovš, v Turk 2005: 260) je v zadnjih desetletjih zašla v tabuiziranje starosti, kot da je sramotno biti star in nebogljjen.

Kakšna bo starost današnje srednje generacije, je precej odvisno prav od tega, kako si jo zamišlja in kakšne predstave goji o tem obdobju že danes, pravi Ramovš (2005: 294).

Priprava na tretje življenjsko obdobje je enostavnejša in bolj uspešna, če je v družbi uveljavljeno stališče, da se je na starost potrebno pripraviti, da je to lepa in pomembna življenjska naloga, govori Ramovš (v Turk 2005: 259). Piše tudi, da je priprava primernih pogojev za kakovostno starost naloga države in civilne družbe.

»Prevladujoči stereotipi o starosti in starih ljudeh ustvarjajo splošen negativen odnos do starosti, vplivajo pa tudi na stare ljudi in njihovo lastno doživljanje starosti. Tveganja v starosti se jim zdijo nesprejemljiva, zato je tudi njihova samopodoba nizka. Nizka so tudi njihova pričakovanja in zahteve. Tak odnos starih ljudi do starosti omogoča mladim generacijam, da prevzamejo skrb zanje, **odločajo namesto njih** in v njihova življenja ne vnašajo tveganja kot možne strategije za dvig kvalitete življenja.« (Mali, Milošević Arnold 2007: 65)

Obnašamo se, kot da stari ljudje nekako niso več kompetentni za izražanje svojih idej in želja, saj mi veliko bolje vemo kaj je dobro za njih in lahko o vsem odločamo na mesto njih samih.

»Če v neki družbi starost ni sprejeta kot enako smiselno obdobje v življenju, kakor sta mladost in srednja leta, je priprava nanjo v tej družbi ovirana.« (Ramovš, v Turk 2005: 260)

»Stereotipen in negativen odnos do starejših je vse bolj prisoten, vse preveč se potencirajo finančne dajatve za pokojnine, zdravstvo. Ne priznava pa se njihov doprinos, ki so ga in ga še vlagajo za mlade družine, družbo na raznih področjih, kot je pomoč z varstvom otrok, kulturno socialno vzgojo, gospodinjskimi storitvami za mlade, s prostovoljci največ starejših ljudi npr. v Rdečem križu, društvih upokojencev, društvih prijateljev mladine,

Karitasu, turističnih društvih, v kulturnih sekcijah ipd., ki opravljajo pomembne humanitarne, socialne naloge, ki so v korist vsem generacijam in družbi.« (Kristančič 2005: 189)

»Tako se stari ljudje v skladu z družbenimi pričakovanji počutijo prazne, nekoristne, potisnjene na rob družbe, bolne in potrebne pomoči.« (Postružnik 2000: 337)

Nov termin na tem področju je ageizem. V slovenščini se je za ta pojav začela uporabljati beseda starizem, ki pa je podobna skovanka kot rasizem ali seksizem. Pri vsem tem gre za skupine, ki so žrtve zaradi nekoliko drugačnega organizma. Medtem, ko poteka javna borba proti rasizmu in drugim oblikam diskriminacije, je ageizem globoko zasidran v človeški kulturi in se ga mnogi niti ne zavedajo oz. je samoumeven. Svojevrsten problem je tudi ta, da je meja med toleranco do starejših ljudi in ageizmom precej nejasna in zabrisana. (Pečjak 2007: 94-98)

1.3 ODNOS DO ZDRAVJA

»Stopnje zdravja nekega človeka ne moremo ugotoviti z iskanjem in beleženjem patologije, pač pa iz človekovega **počutja in obnašanja**. Na to pa vpliva poleg telesnih dejavnikov še kopica drugih.« (Požarnik 1981: 15)

Pomembno je kako ljudje gledajo na spremembe v odnosih, na spremembe mobilnosti in potrebo po tuji pomoči. Tisti, ki svoje stanje lažje sprejmejo, sprejmejo tujo pomoč, hkrati pa se ne vdajo v usodo in ohranjajo svojo pozitivno samopodobo, so manj dovzetni za težave, ki lahko spremljajo staranje.

Požarnik (1981: 17) je zapisal, da koliko se nekdo počuti zdravega je odvisno od tega, če lahko gre iz stanovanja brez pomoči. Tisti stari, ki to lahko, so praviloma bolj optimistični. Tisti, ki pa tega ne zmorejo, menijo o svojem zdravju slabše. Ta komponenta naj bi najbolj vplivala na samooceno zdravja.

Zdravstvo v zadnjem času ugotavlja, piše Ramovš (v Turk 2005: 293), da je velik del vseh bolezni psihosomatskega izvora, saj slabo počutje slabi odpornost, kar povzroči bolezen. Vzroki za to pa so največkrat kronično nezadovoljstvo v medčloveških odnosih v družini,

službi in osebni družbi. Tako bi te bolezni lahko bolje poimenovali, kot bolezni socio-psiho-somatske bolezni.

»Ko govorimo o aktivnosti, ne smemo pozabiti na duševno aktivnost. Kdor želi biti v poznih letih duševno svež, mora nenehno razvijati svoje sposobnosti, domišljijo, interes in socialne stike.« (Požarnik 1981: 24)

1.4 SAMOPODOBA STARIH

Samopodoba je posameznikov pogled na svoj jaz. Jaz obsega vsa občutja, ki jih posameznik povezuje z lastno osebo, vsebuje identitete in osebne vrednote. Lahko je pravilen ali pa napačen. (Pečjak 2007: 74)

»Pod samopodobo razumemo lastno mišljenje o sebi, zadovoljstvo ali nezadovoljstvo s samim seboj. Pri tem ni pomemben videz, ki ga vidimo v ogledalu, ali na fotografiji, ampak tudi naše notranje občutenje.« (Turk 2005: 364)

Samopodoba (Biggs, v Hojnik Zupanc 1999: 30) v starosti je kompleksen pojav, ki zavisi od medsebojne povezanosti med osebnostno integracijo, jazom, kot ga zaznavajo drugi in družbeno konstruirano podobo o starem človeku.

Morgan (v Hojnik Zupanc 1999: 76) govori, da je samopodoba v starosti odvisna od notranjih in zunanjih sprememb. Notranje spremembe so npr. organske in zdravstvene spremembe, zunanje pa so npr. upokojitev, preselitev, smrt partnerja. Kako posameznik sprejema te spremembe, je odvisno od njegove osebnosti in od okolja, v katerem živi.

Stari ljudje opažajo, da so se postarali. Stikov z drugimi imajo vedno manj, zdi se jim, da niso več tisto, kar so želeli biti, zato se jim njegova idealna samopodoba znižuje. Prilagajajo se normam, ki naj bi veljala za stare ljudi, primerjajo se z drugimi vrstniki ali s svojo predstavo, kakšni naj bi sami bili v teh letih. Tako se jim poleg idealne samopodobe znižuje tudi fizična in socialna. (Pečjak 2007: 74)

Zdravje je pomemben dejavnik, ki vpliva na samopodobo. Kadar se dobro počutimo in smo zdravi se zvišuje, ob bolezni pa je nižja. Specifične bolezni naj bi zelo vplivale na mnenje o samemu sebi, kakor tudi opustitev športnih in drugih družabnih dejavnosti. Vse

dejavnosti in društva, ki skrbijo za takšne aktivnosti, zelo vplivajo na posameznikovo počutje in s tem na njegovo samopodobo. Slabenje zaupanja vase vpliva na povečano emocionalno občutljivost, labilnost, depresivnost in psihološko ranljivost. (Pečjak 2007: 74)

1.5 SOCIALNE MREŽE

Dragoš (2000: 293) pravi, da staranje vpliva na **socialne mreže**, na izbiro ljudi s katerimi se družimo in tudi na način druženja, prav tako pa socialne mreže vplivajo na staranje. Samo skozi socialne vezi in poznavanjem njihove kvalitete, lahko razumemo socialni vidik staranja.

Ramovš (2003: 190) navaja več različnih vrst socialnih mrež:

- naravne, ki jih sestavlja družina, sosedstvo, sorodstvo, prijateljstvo...;
- umetno oblikovane za krajši čas ali za zelo parcialne vidike življenja, h katerim spadajo skupine za samopomoč, terapijske skupine...;
- ter nadomestne, ki pridejo v poštev ob izpadu kake bistvene socialne funkcije iz naravnih socialnih mrež (domovi za stare, rejniške družine...).

Hojnik-Zupanc (1999: 134-135), ki povzema po Wengerjevi (1989) navaja pet tipov odnosov, ki jih poimenuje neformalne podporne mreže:

- sorodstvena mreža (Najpomembnejši pomočniki staremu človeku so v istem gospodinjstvu ali stanujoči v bližini, pomagajo pa tudi prijatelji in sosedje. Take mreže so majhne in značilne za starejšo skupino starostnikov. Slabost take mreže je potencialno omejevanje starostnikove neodvisnosti s pretirano skrbjo ali preveliko mero pomoči);
- integralna povezanost v bivalnem okolju oz. sosedska mreža (Temelji na družinski pomoči, prijateljih in sosedih. Največkrat so sosedje obenem tudi prijatelji. Ta tip mreže se lahko vzpostavi v stanovanjskih soseskah z nizko rezidenčno fluktuacijo in je sorazmerno obsežna. Prevladuje pri manjši skupini starejših ljudi. Pri tem tipu obstaja visoka stopnja avtonomije v kontekstu dosegljive neformalne pomoči.);

- samostojna, samozadostna podporna mreža (Prevladuje pri posameznikih, ki živijo sami, nimajo otrok in bližnjih sorodnikov ali pa so samski. Stiki z družinskimi člani in sosedstvom se navezujejo poredkoma. Življenje poteka ponavadi v stanovanju. Alternativa pri teh posameznikih je institucionalno varstvo.);
- podporna mreža v širšem bivalnem okolju (Temelji na pomoči prijateljev in prostovoljnih organizacij, v katerih je posameznik sodeloval ali pa še sodeluje. Sorodniki ponavadi ne živijo v bližini. Ta tip mreže je obsežen. Prevladuje pri poročenih osebah srednjega socialnega sloja. Posamezniki s tem tipom podporne mreže si samostojno izbirajo vrsto storitve in pogosteje posegajo po plačanih storitvah.);
- podporna mreža pri osebah z zaprto osebnostjo (Prevladuje pri posameznikih, ki so večinoma poročeni, brez otrok ali pa le-ti živijo daleč stran. Bivalno okolje pa so že zamenjali. Medsosedski odnosi so na nizki stopnji, prijatelji ne živijo v bližini. Take mreže so majhne. Pri tem tipu podporne mreže je malo možnosti za recipročno izmenjavo. Ko posameznik ne more več samostojno živeti, je edina možnost institucionalno varstvo.).

Strokovnjaki ugotavljajo, da so socialne mreže starih v splošnem ožje, kakor pri mlajših generacijah. Verjetno je to posledica specifičnih potreb starih ljudi. Socialne mreže imajo vpliv na uspešnost staranja, saj so le-te tiste, ki zagotavljajo več podpore in pomagajo starim ljudem ob izgubah s katerimi se soočajo. Lahko pa se zgodi, da ljudje iz teh socialnih mrež, otežujejo uspešno prilagoditvena starost. (Morgan, Kunkel, v Milošević Arnold 2000: 253, 254)

Raziskave kažejo (Nagode 2009: 129), da so pri nujenju **neformalne socialne** opore zelo pomembni sorodniki, posebej partner in otroci, sledijo prijatelji in sosedje. Neformalna omrežja starostnikov so navadno manjša in bolj homogena, kakor omrežja ostalih starostnih skupin, ki imajo prav tako pomembno vlogo pri zagotavljanju socialne varnosti.

Da so sosedje pomemben vir socialne opore govori Filipovič Hrastova (v Hlebec 2009: 171). So tisti akterji, ki skrbijo za stare znotraj skupnosti. Pomembni so za tiste posameznike, ki samostojno živijo v neki skupnosti oz. ne živijo v domu, prav tako pa ne s katerim od družinskih članov.

Po raziskavi sodeč pravi Filipovič Hrastova (v Hlebec 2009: 180) so se odnosi s sosedi v zadnjih dvajsetih letih poslabšali, saj sosede manj pogosto najdemo, kot člane omrežja. Povečala se je medsosedska odtujenost in zmanjšalo zaupanje. Še vedno pa mnogi omenjajo sosede, kot tiste osebe, na katere se lahko obrnejo po pomoč.

Požarnik (1981: 137) je zapisal, da so bolni ljudje bolj osamljeni, kot zdravi. Sami si ne morejo najti zadosti razvedrila in družabnosti, želijo si več obiskov. »Osamljenost povzroči pri ljudeh slabše duševno in telesno počutje, osamljeni ljudje se bolj ukvarjajo s seboj, poleg tega pa si mnogi osamljeni podzavestno obetajo, da bodo kot bolniki uživali več pozornosti.«

Osamljenost je bolj povezana s čustvenimi stanji, kot sta žalost in otožnost, izolacija pa je povezana z objektivnimi razmerami, ki jih določa pogostost osebnih in telefonskih stikov z drugimi osebami. Oseba se lahko počuti osamljeno, pa čeprav ni izolirana in obratno, oseba je lahko izolirana, kar pa še ne pomeni, da je tudi osamljena. (Hojnik-Zupanc 1999: 32)

»Osamljenost kot čustvo se bolj povezuje s socialno problematiko.« (Mali 2002: 319)

Tudi Dragoš (2000: 304-313) v svojem članku navaja raziskave, ki pričajo o pozitivnem učinku socialnih mrež, te pa so tesno povezane z zdravstvenim stanjem starih ljudi in sicer z nižjo smrtnostjo, s kardiovaskularnimi obolenji, z umrljivostjo zaradi raka in nivojem funkcionalnih zmožnosti. Socialne mreže naj bi bile v teh primerih varovalni dejavnik. Kako bodo socialne mreže vplivale na zdravje starih ljudi, pa je odvisno tudi od materialnega stanja in dohodka človeka, fizične kondicije in tudi spola starega človeka.

Ramovš (v Lukač 2006: 21) pravi, da smo lahko bolni zaradi osamljenosti, saj se le-ta lahko odraža somatsko oz. svojo stisko somatiziramo. Izkušnje kažejo, da človek, ki čuti pomanjkanje družbe, pomanjkanje pogovora, pade v neko življenjsko rutino, čaka le, da mu dan mine, izgubi občutek, da je pomemben, da njegove življenjske izkušnje še koga zanimajo in občutek, da še lahko še kaj prispeva, kaj da. Ramovš starega človeka celo primerja z zasvojencom, saj pogosto rečejo, da se ni nič splačalo. Pravi še, da se star človek začne duševno zapirati vase in duševno životariti.

»Osamljenost v starejših letih razlagata dve teoriji: po prvi jih družba izolira, diskriminira, izključuje in poriva v »kotičke«, po drugi pa se sami umikajo iz družbenega življenja, ki

jih odklanja ali se tako spremeni, da ne najdejo v njem več svojega kotička.« (Pečjak 2007, 77)

Požarnik (1981: 52-54) omenja, da pomeni **izguba zakonca** težko prelomnico v življenju, saj se je na drugačno življenje potrebno na novo navaditi. To lahko za sabo povleče telesne težave, žalost, občutek nemoči, brezupa, pogoste so tudi duševne motnje (v 70% je to potrto, pogost je alkoholizem, razdražljivost in motnje spomina).

Pretrganje socialne mreže v starosti povzroča selitev, pravi Russi Zagožnova (2001: 18). Na selitev vpliva več dejavnikov: sprememba ekonomskega statusa, izguba partnerja, resna bolezen in še drugi osebni in zunanji dejavniki. Selitev je stresni dejavnik, saj zahteva prilagoditev na novo okolje. Tudi selitev v dom za stare je hud stresni dejavnik, kar pokaže velika umrljivost ljudi v enem letu po sprejemu. Avtorica navaja dva razloga za to. Prvi je, da so v dom nameščeni najbolj bolni ljudje, drugi pa je v dodatni oslavitvi imunskega sistema, ki ga povzroči ravno stresna selitev v dom. Starostniki vedo, da se ne bodo več vrnili v domače okolje, zato to selitev doživljajo, kot »simbolično smrt«. Kot dodatno težavo pa Russi Zagožnova navaja, da človek ob namestitvi v dom za stare izgubi zadolžitve, ki jih je imel doma, kot npr. kuhanje, pranje, s čimer izgubi smisel življenja, če ne najde novega smisla življenja, se poslabša njegovo psihično blagostanje in oslabi telo. »Psihohigiensko je gotovo bolje, da se oseba preseli v inštitucijo, ko je še aktivna, tako da si lahko uredi življenje v njej po svojih potrebah in vzpostavi odnose s sostanovalci po lastnih željah. Tako dom za ostarele ne bo le »čakalnica na smrt«, ampak nova priložnost za kvalitetno preživljanje starosti.« (ibid.: 18)

»Socialna opora, ki jo omrežja nudijo, spada po opredelitvi Svetovne zdravstvene organizacije med trdna dejstva o družbenih determinantah zdravja (WHO 2003). Pripadnost socialnim omrežjem, v katerih potekata komunikacija in medsebojna opora, omogoča ljudem občutek, da so sprejeti in cenjeni. To ima močan pozitiven učinek na zdravje... Ljudje, ki dobivajo manj opore od drugih, so bolj verjetno depresivni, imajo večja tveganja za zaplete in več težav zaradi kroničnih bolezni. Če so odnosi z najbližjimi v socialnih omrežjih nepodporni, ima to zelo negativen vpliv tako na duševno kot na telesno zdravje (WHO 2003), zato se proučevanje socialnih omrežij povezuje tudi z različnimi vidiki kakovosti življenja (Pahor et al., v Hlebec 2009: 222).

»Pri zdravstvenih težavah ljudje znamo poiskati zdravniško pomoč, pri težavah v medčloveških odnosih pa skorajda ne.« (Ramovš, v Turk 2005: 292)

»Ljudem ne manjka volje za lepo sožitje, manjka jim primernih načinov za medsebojno sporazumevanje.« (Ramovš 2005: 265)

Formalna mreža storitev so tiste storitve, ki so organizirane v bivalnem okolju, so sistemsko regulirane in se odvijajo na domu uporabnika ali v bližini njegovega doma. Določena je s strukturnimi značilnostmi sistema in posamezne organizacije ter prevladujočo ideologijo starostnega varstva³. (Marin, v Hojnik Zupanc 1999: 110)

Marinova (v Hojnik-Zupanc 1999: 110) razlikuje tri temeljne značilnosti mrežnega odnosa:

- varnost, ki zajema predvidljivost, zanesljivost in hitrost reagiranja;
- sociabilnost, sem sodi domačnost, zaupanje, empatijo in enakost v odnosih;
- ekonomičnost, ki pomeni cenovno sprejemljivost, storilnost in dosegljivost ponujenih storitev.

»Varnost ima v formalni mreži z vsemi tremi atributi visoko raven zaradi sistemske inercije in formalno določenih vlog. Raven varnosti se lahko zniža, če se spremenijo sistemska regulacijska pravila ali če se zamenja osebje.« (Hojnik-Zupanc 1999: 110)

1.6 STAR ČLOVEK IN DRUŽINA

»Staranje je lahko skupen družinski projekt. Potrebujemo več uporabnega znanja o družini in pogosto tudi strokovno pomoč socialnega dela, da bi se lahko začel delovni dogovor.« (Čačinovič Vogrinčič 2000: 287)

Kako pomembna je priprava na starost opozarja Ramovš (v Turk 2005: 259). Pravi, da je le-ta predvsem osebna. Za vsa dejanja, navade in stališča, se mora vsak odločiti sam, prostovoljno in neobremenjeno, pri tem pa bi bilo zaželeno, da mu svojci stojijo ob strani

³ Sem štejemo stacionarne, alternativne institucionalne oblike (dnevni centri), prilagojena stanovanja, mobilne storitve, storitve na domu in storitve na daljavo. (Nagode, v Hlebec 2009: 128)

oz. ga pri tem ne ovirajo. Navadno, pa počnejo ravno to, s tem, ko zavračajo pogovor o vsebini življenja v poznejših letih.

Pomembno vlogo starega človeka za mlajše generacije vidi Čačinovič Vogrinčičeva (2000: 287-291) v tem, da starega človeka povabimo, da nam pove o svoji preteklosti, kaj je doživel. Tako lahko skupno sedanost povežemo in vzamemo s seboj v prihodnost. Avtorica vidi v tem edinstven način udeležnosti starega človeka v družini. Pri tem se navezuje na naslednje koncepte teorij za družino:

- nerazrešljiva drama ločitve med starši in otroki (H. Stierlin);
- ohranitev generacijskih razlik (Th. Lidz);
- družina kot delovna skupina (W. R. Bion).

Stierlin govori o nerazrešljivi drami ločitve med starši in otroki, kjer je vsak delegiran. Dobi dovoljenje, da odide, a je zaradi tistega, kar je v življenju dobil od svoje družine, še vedno na nek način privezan na starše, zato odide le pogojno in se vedno znova vrača. Skozi njegov koncept lahko razumemo, da so v družinskih odnosih vezi, ki jih ne moremo razrešiti, zato potrebujemo preteklost v sedanosti – za prihodnost. To lahko dosežemo z dialogom in sodelovanjem, ki nas privede do tega, da razumemo in se dogovorimo. Dialog prispeva k temu, da bolje razumemo sami sebe in starega človeka, ki živi z nami s svojo preteklostjo.

Drugi koncept (Th. Lidz) temelji na ohranjanju generacijskih razlik in zavezništvu med staršema. V več generacijski družini dobi ta koncept nov pomen. Odpirajo se nova pomembna vprašanja o tem, ali bo srednja generacija prevzemala skrb za starše, bodo zmogli ohraniti zavezništvo tako v odnosu do otrok kot do staršev, bodo lahko vzdrževali generacijske razlike in spoštljivo ravnali s starejšo generacijo?

»To so pomembna vprašanja za vsakdanje življenje. Starajoči se starši ne smejo postati odvisni od svojih otrok. Tudi tisti starši ne, ki so nemočni in potrebni pomoči. Posebna naloga družine je, da razloči odvisnost od staršev od pomoči otrok ali vnukov – od takega ravnanja z njimi, kot da so otroci oni sami. Ohranitev generacijskih razlik zdaj pomeni, da zavestno ohranjamo spoštovanje in dostojanstvo staršev, ju vedno znova ubesedimo sebi in njim.« (ibid.: 290)

O tretjem konceptu govori Bion, le-ta pa vidi družino kot delovno skupino in sicer tako, da se v vsaki družini izoblikujejo naloge in dolžnosti, ki so značilne posebej za to družino.

Vsak član nekaj prispeva k ohranitvi tega sistema. V družinsko delovno skupino da svoj prispevek tudi tisti član, ki potrebuje pomoč. Ta delež pomembno prispeva k dobremu občutku lastne vrednosti in k ohranitvi osebne niše⁴.

Družina starega človeka pa je pomemben člen tudi kadar gre za sodelovanje s stroko. Če svojci prevzamejo skrb za starega človeka, se s tem omogoča vzdrževanje delovnega odnosa, ter tako dialog med stroko in ostalimi udeleženi. Skupaj s tem odpiramo nov prostor za možne dobre razplete.

»Prav vzdrževanje delovnega odnosa in s tem pogovora, ki se lahko nadaljuje, je dragocena oblika pomoči družini.« (Čačinovič Vogrinčič 2000: 290)

»Sodelovanje z družino varuje starega človeka v dobesednem in prenesenem pomenu besede. Varuje razpoznavno identiteto in temeljni občutek lastne vrednosti zanj samega in javno, v socialnem okolju; varuje interaktivno učinkovitost njegove osebne niše. V podpori družine lahko prepozna izkušnjo vezanosti, pripadnosti in spoštovanja.« (Čačinovič Vogrinčič 2000: 291)

Funkcija družine v odnosu do starejših se zaradi spremenjenih življenjskih vzorcev spreminja. Še vedno pa so sorodniki najpomembnejši vir pomoči starim ljudem. (Hvalič Touzery 2006: 30)

»Glede na družbene trende spreminjanja družine pa je problem tudi v tem, da je družina kot glavni nosilec dosedanje oskrbe starih pogosto nemočna, družba pa na to še nima ustreznega odgovora.« (Nagode 2009: 129)

Slovenske raziskave kažejo, da se najboljši odnosi med generacijami razvijejo takrat, ko živijo v isti hiši, ampak vsak v svojem gospodinjstvu. S tem dopuščajo samostojnost drugega. Hkrati pa jim bivanje v isti hiši omogoča, da so si dovolj blizu, da si nudijo pomoč. Družina naj bi bila v največjo pomoč staremu človeku takrat, ko je še sam delno sposoben skrbeti zase. Večje pomoči pa zaradi zaposlenosti družinskih članov ni za

⁴ »Osebna niša je prostor, v katerem oseba razvije interaktivno učinkovitost. S tem mislimo na resnični del okolja, s katerim je oseba res v odnosu... Osebe v niši so partnerji, pomembni drugi, drugi.« »Osebna niša je človekov delovni prostor v okolju... Iz te niše človek prevzame dražljaje, izzive, naloge in odgovore, ki jih potrebuje za notranji razvoj... Niše vsebujejo objekte realne in tekoče interakcije, v odnosu do katerih posameznik ocenjuje svojo stvarnost in učinkovitost svojih odgovorov nanjo.« (Willi 1999 v Čačinovič Vogrinčič 2000: 290)

pričakovati, oz. zaradi zaposlenosti žensk, saj raziskave kažejo, da so ženske tiste, ki navadno skrbijo za stare sorodnike. Je pa pomembno tudi to, da svojci izvajajo pozitivno kontrolo nad starimi sorodniki. To pomeni da jih pokličejo, spremljajo in se na splošno zanimajo zanje. (Hvalič Touzery 2006: 30)

Požarnik (1981: 61-62) govori o več razlogih za spore staršev (v starosti) z otroki, navadno s poročenimi otroki, ki živijo v skupnem gospodinjstvu z njimi. Omenja vzroke kot so: starši imajo premalo prostora zase, starši poskušajo nastopiti preveč avtoritativno, prikrivanje lastne negotovosti z bolešno ranljivostjo, prevelika želja po koristnosti, dajanju nasvetov in reševanju otrokovih težav... po drugi strani pa je lahko pomoč otrok vzrok spora. »Bolj ko starejši človek hrepeni po neodvisnosti, težje sprejema pomoč (ki je zanj znamenje slabosti). Iz tega občutka pogosto izvira agresija proti sebi in tistemu, ki mu pomaga.« Otroci naj ne bi nikoli pomagali staršem tako, da bi jim jemali občutek lastne veljave, bili do njih preveč zaščitniški, s tem bi jih lahko žalili, saj jih spreminjajo v otroke in jim jemljejo možnosti, da si sami uredijo svoje življenje.

Nekateri otroci starše in njihov način življenja zavračajo, ker jim nočejo biti podobni in želijo živeti po svoje.

V zaključku poglavja Požarnik govori o vedno večji nepotrpežljivosti mlajših generacij, ki privede do sporov s starejšo generacijo.

Malijeva (2001: 126) piše o raziskavah, ki so pokazale do kakšnih problemov lahko pride, kadar je družinski oskrbovalec preobremenjen:

- prekinitev komunikacije med družinskimi člani;
- neuravnovešenost potreb starega družinskega člana, ki potrebuje pomoč, ter ostalih družinskih članov;
- nezdržljivost zahtev oskrbovalca in ostalih družinskih obveznosti;
- neusklajeno mnenje glede oblike pomoči in intenzivnosti pomoči staremu človeku;
- nove družinske vloge;
- čustvene spremembe pri vseh družinskih članih;
- občutek zapostavljenosti in stigmatiziranosti celotne družine.

Menim, da lahko preobremenjenost družinskega oskrbovalca naredi še večji razkol v medsebojnih odnosih, tako z oskrbovanim članom, kakor z lastno družino.

1.7 FINANČNA ZMOGLJIVOST

Poslabšanje kakovosti življenja je tisto tveganje, ki ga prinaša starost. Povezano je z zmanjšano delovno zmožnostjo in s tem z zmožnostjo pridobivanja dohodka. Če ima država dobro urejeno pokojninsko zavarovanje, zdravstveno zavarovanje in socialno varstvo, je to tveganje za večino starih precej zmanjšano. (Mesec 2003: 43)

»V nekaterih primerih uporabniki ali svojci ne želijo večjega časovnega obsega pomoči; pogost razlog je plačilo storitev, čeprav so lahko tisti z nizkimi prejemki na podlagi odločbe pristojnega centra za socialno delo oproščeni plačila.« (Perko 2007: 162)

V drugih primerih pa je problem ta, da uporabniki ne morejo prejeti storitve več ur, če tudi bi jo potrebovali in lahko plačevali, saj je to zakonsko omejeno. Posebej pomembna bi bila daljša oskrba pri osebah z demenco, tako bi bila pomoč izvedena kvalitetnejše.

»Ovira je realnim življenjskim potrebam uporabnikov neprilagojena zakonodaja, ki časovno omejuje trajanje socialne oskrbe.« (Ibid.: 161)

1.8 SOCIALNA OSKRBA NA DOMU, KOT ENA IZMED OBLIK POMOČI

Med socialno varstvenimi storitvami se nahaja pomoč družini na domu, ki obsega tudi socialno oskrbo na domu. To ureja zakon o socialnem varstvu, ki pravi, da pomoč družini na domu obsega socialno oskrbo upravičenca v primeru invalidnosti, starosti ter v drugih primerih, ko socialna oskrba na domu lahko nadomesti institucionalno varstvo. (15. člen ZSV).

Socialna oskrba na domu je v Evropi že zelo razvita. V Sloveniji pa smo jo začeli uvajati v devetdesetih letih, večinoma pod okriljem centrov za socialno delo, deloma pa so jo izvajali tudi domovi za stare in zasebniki. Centri za socialno delo so začeli usposabljeni delavke za pomoč na domu in s tem postopoma razvijati to novo storitev. Danes za njeno delovanje skrbi občina. Še vedno pa ostaja to deloma javna in deloma zasebna služba. Ker pa je število starih ljudi vedno višje, je tudi potreba po nenehnem razvoju takšne pomoči vedno večja.

V preteklosti so na to področje pri nas, precej posegale patronažne sestre. Po organizacijski krizi, ki jih je precej okrnila, se je boje razvila pomoč na domu. Danes (Ramovš, v Nagode 2009: 130) pa sta to še vedno dve službi na terenu, ki žal delujeta neusklajeno, kar je precejšnja ovira za učinkovito in celovito oskrbo in obravnavo posameznika.

Socialna oskrba na domu obsega: (Pravilnik o standardih in normativih socialno varstvenih storitev, 6. čl.)

- **gospodinjsko pomoč**, kamor sodijo: priprava hrane, vzdrževanje stanovanjskih prostorov, čiščenje, pranje, likanje, postiljanje, nakupovanje, kurjava in druga dela po dogovoru z upravičencem.
- **pomoč pri vzdrževanju osebne higiene**, kamor sodijo: pomoč pri oblačenju, pri hranjenju in pomoč pri opravljanju osnovnih življenjskih potreb.
- **pomoč pri ohranjanju socialnih stikov**, kamor sodijo: družabništvo, preprečevanje osamljenosti, odtujenosti, strahu in predsodkov, pomoč za samopomoč, vzpostavljanje socialne mreže z okoljem in sorodstvom, spremljanje upravičenca pri opravljanju nujnih obveznosti, informiranje ustanov ter priprava upravičenca ter njegove družine na institucionalno varstvo.

Samo izvajanje storitve traja do 4 ure dnevno, oziroma do 20 ur tedensko.

Storitve in opravila, ki se izvajajo v okviru javne službe:

- gospodinjska pomoč;
 - o prinašanje enega pripravljenega obroka hrane,
 - o nabava živil in priprava enega obroka hrane,
 - o pomivanje porabljene posode,
 - o osnovno čiščenje bivalnega dela prostorov z odnašanjem smeti,
 - o postiljanje in osnovno čiščenje spalnega prostora,
- pomoč pri vzdrževanju osebne higiene;
 - o pomoč pri oblačenju in slačenju,
 - o pomoč pri umivanju in kopanju,
 - o pomoč pri hranjenju,
 - o pomoč pri opravljanju osnovnih življenjskih potreb,

- vzdrževanje, nega in čiščenje osebnih ortopedskih pripomočkov,
- pomoč pri ohranjanju socialnih stikov;
 - vzpostavljanje socialne mreže z okoljem, s prostovoljci in sorodstvom,
 - spremljanje upravičenca pri opravljanju nujnih obveznosti,
 - informiranje ustanov o stanju in potrebah upravičenca,
 - priprava na institucionalno varstvo.

Storitve in opravila, ki se izvajajo izven javne službe:

- prinašanje pripravljenih obrokov hrane;
- nakup in prinašanje živil in drugih potrebščin;
- priprava drv ali druge kurjave;
- nabava ozimnice;
- pranje in likanje perila;
- vzdrževanje vrta in okolice stanovanja;
- temeljito čiščenje in popravila v stanovanju, opremljanje in dekoriranje;
- spremljanje pri obiskih trgovin, predstav, sorodnikov ali na počitnicah;
- organiziranje in izvajanje drugih oblik družabništva;
- pedikerske, frizerske in druge podobne storitve za nego telesa in vzdrževanje videza;
- nega hišnih živali;
- celodnevno nadzorovanje preko osebnega telefonskega alarma;
- kontrola jemanja zdravil;
- varovanje in nadziranje stanja uporabnika preko noči;

Upravičenci storitve pomoči na domu so:

- osebe stare nad 65 let, katerim lahko občasna pomoč ali nekaj urna dnevna pomoč omogoča bivanje doma, tako da jim institucionalno varstvo ni potrebno; ali da taka oblika pomoči omogoči družini uporabnika pomoč v času ko ni možnosti sprejema v institucionalno varstvo;
- osebe s statusom invalida (po Zakonu o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih) oz. invalidi I. kategorije, ki so po oceni pristojne komisije nesposobni za samostojno življenje, vendar jim uporaba storitve nadomešča varstvo v instituciji;

- druge osebe, ki jim je priznana pravica do dodatka za pomoč in postrežbo;
- kronično bolne osebe in osebe z dolgotrajnimi okvarami zdravja;
- hudo bolni otrok ali otrok s težko motnjo v telesnem ali težko in najtežjo motnjo v duševnem razvoju, če jim uporaba storitve nadomešča institucionalno varstvo.

»Pomoč na domu se je izkazala kot zelo učinkovit program sodobne socialne oskrbe za stare ljudi, ki so potrebni tuje pomoči,« (Ramovš 2003: 307) kar se kaže v njenem razvoju, ki je hitrejši, kakor so ga predvideli v nacionalnem programu.

Storitve na domu so opredeljene po kriteriju funkcionalnega zadovoljevanja osnovnih vsakdanjih potreb v življenju. Stephsonova in Christianson (v Hojnik Zupanc 1999: 117, 118) delita oblike pomoči na naslednje kategorije:

- medicinske storitve (fizioterapija, delovna terapija, govorna terapija, injekcije, preveze in druga strokovna pomoč);
- osebna nega (pomoč pri hranjenju, vstajanju iz postelje in stola, pomoč pri oblačenju, kopanju, opravljanju osebne potrebe, postiljanje postelje in čiščenje v primerih nekontroliranega izločanja);
- instrumentalne dnevne aktivnosti (čiščenje stanovanja in druga gospodinjska opravila, pranje, likanje perila, priprava obrokov, pomoč pri jemanju zdravil, nakupovanje, urejanje denarnih zadev);
- kontrola osebne varnosti (pozitivna socialna kontrola);
- socializacija (družabni obiski — pogovor, družabne igre, branje).

Ena izmed raziskav je pokazala (Hojnik-Zupanc 1999: 133), da organizirana **pomoč na domu** podaljšuje možnost samostojnega bivanja v lastnem stanovanju in se s tem izogne institucionalizaciji ali pa jo odloži za daljši čas.

Starim ljudem je potrebno omogočiti, da ostanejo v svojem domačem okolju, dokler je to mogoče, pravi Milošević Arnoldova (2003: 9). Zato pa je potrebno, da bivalno okolje ustrezno organiziramo, tako da bo podpiralo človekovo samostojnost. Pomoči in storitve morajo biti zagotovljene v bližini uporabnikovega doma, tako geografsko kot socialno. Te storitve pa morajo biti kakovostne in raznovrstne, da lahko človek izbira med ponudbo in izvajalci in se odloči za sebi najprimernejšo storitev. (ibid.)

»Družba mora na najrazličnejše načine skrbeti za svoje stare prebivalce tako, da bi mogli čim dalje ostati v tistem okolju, kjer so živeli in delali v svojih najaktivnejših letih, ko so bili za delo sposobni.« (Accetto, v Milošević Arnold 2003: 9)

Družbena odgovornost je, da poskrbi za svoje stare prebivalce, pravi tudi Malijeva (v Hlebec 2009: 96). Pravi, da mora družba poskrbeti za stare ljudi tako, da lahko čim dlje ostanejo v okolju, kjer so živeli in delali v svojih najaktivnejših letih. Za udejanjanje tega načela, pa je potrebno organizirati različne dejavnosti »zunanjih gerontoloških služb«, kot so rešitev stanovanjskega vprašanja, ureditev strostnih pokojnin, ustanavljanje gerontoloških dispanzerjev, klubov za starejše ljudi, udejstvovanje humanitarnih organizacij in ureditev službe zdravstvenega varstva za starejše znotraj splošnega zdravstvenega varstva.

Velikega pomena (Nagode 2009: 130) je za stare ljudi organizirana mreža socialnih storitev v domačem okolju, saj lahko popolnoma nadomesti ali pa odloži odhod v institucionalno oskrbo na kasnejše obdobje. Glede na to je v slovenskem prostoru pomoč na domu izrednega pomena.

Potrebe in želje uporabnikov so različne, individualne, zato je pomembno, da omogočimo uporabnikom, da le-te izrazijo, saj se le s tem lahko zares približamo uporabniku pri zadovoljevanju njegovih potreb in s tem pripomoremo h kvalitetnejšemu življenju uporabnikov socialne oskrbe na domu.

»Socialne oskrbovalke spodbujajo uporabnike k sodelovanju pri oskrbi in pri izvajanju opravil, ki jih zmorejo opraviti sami, tako da bi kar najdlje ohranili samostojnost. Pri tem upoštevajo njihovo voljo in želje.« (Perko 2007: 162)

»Individualizirani pristop upošteva individualne potrebe posameznika in ne poteka po vnaprej določeni matrici, ki ni usklajena z realno življenjsko situacijo.« (ibid.: 161)

»Pri neposrednem izvajanju pomoči pa pomeni individualizirana oskrba uporabniku in uporabnici prilagojen tempo izvajanja storitev, izvajanja opravil v okviru možnega, vzpostavitev pristnega, zaupljivega, spoštljivega odnosa, spodbujanje, motiviranje, pravšnja mera vztrajnosti, hitro odzivanje in prilagajanje obsega in vsebine pomoči na spremenjene razmere in podobno.« (ibid.: 161)

»Ti programi pomenijo mrežo storitev v bivalnem okolju, ki pomembnemu številu starih ljudi omogoča dostojno in varno življenje v njihovem domačem okolju. Nadomešča institucionalno varstvo in je bistven sestavni del zagotavljanja kvalitete življenja v starosti.« (Majhenič 1998: 280)

Veliko družin se mora soočiti s situacijo, ko star družinski član potrebuje stalno pomoč in nego. Navadno ta skrb pade na ženske, v večini hčere. Je pa tovrstna pomoč huda obremenitev tako za negovalko, kot za vso družino. Obremenitev pa lahko povzroči spore v družini, vodi v izčrpanje in razpad družine, ter do poslabšanja zdravstvenega stanja negovalke. (Mesec 2003: 12, 13)

»K potrebam kakovostne starosti sodi tudi to, da ima človek zagotovljeno potrebno oskrbo, z njegove osebne strani pa, da to oskrbo sproščeno sprejema.« (Ramovš 2005: 300).

1.8.1 LIK SOCIALNE OSKRBOVALKE

V projektu »Delo z dementnimi osebami – priprava modela obravnave oseb z demenco,« so raziskovalci ugotovili, da se je pri osebah z demenco izkazalo, da je pomembna kontinuirana **prisotnost istega osebja**, kar jim daje občutek varnosti in pripadnosti. Prav tako je izrednega pomena varna klima v bivalnem okolju, saj zmanjšuje strah. Oblika pomoči, kot je socialna oskrba na domu, zagotavlja toplo, domače in družinsko vzdušje, ki ga klasična institucionalna oskrba ne more dati.

Ramovš (2003: 184-185) razloči med tremi krogi zaupnosti in sicer med najširšim zunanjim, tu sem spada vse tisto, kar lahko človek vsak trenutek zaupa vsakomur. To so večinoma vsakdanje informacije, ki si jih pripovedujemo, saj so to splošna, neosebna spoznanja. Pri rabi teh informacij, ne more priti do velikih osebnih zlorab, škode, niti do posebne osebne obogatitve.

» Srednji krog zaupanja so človekova osebna spoznanja, čustva, doživetja in izkušnje, ki so povezane z njegovimi življenjskimi vrednotami. Te vsebine so nosilno jedro človekove osebnosti – njegovo osebno bogastvo, na katerem temelji njegova samozavest in iz katere je človeško ploden in ustvarjalen v medčloveških odnosih; to njegovo bogastvo edino ostaja trdna valuta ob izgubah ali inflacija materialnega premoženja. S temi spoznanji, izkušnjami in doživetji lahko človek osebno obogati svoje najbližje. Od tod izvira osebni

napredek in rast medčloveških odnosov. V tem krogu je človek osebno ranljiv, kajti ob zlorabi njegovih osebnih vrednot in izkušenj se čuti dobesedno razvrednoten.« »Če njegovo sporočilo pri drugem ne najde ustreznega odziva in zaupne varnosti pred nepoklicanimi tretjimi osebami, to človeka notranje zelo poškoduje. Nasploh velja, da je celotni srednji krog zaupnosti po naravi primeren za osebno občevanje v temeljnem medčloveškem odnosu družine, zakona prijateljstva, sorodstva in tovarišije.«

Tretji krog zaupnosti je notranji, tu gre za izrazito intimno osebne izkušnje. Le-te zaupamo le enemu ali pa jih obdržimo le zase.

Ravno v srednji krog zaupnosti vsakega uporabnika redno vstopajo tudi socialne oskrbovalke. Ramovš pravi, da je ravno od kakovosti komunikacije v srednjem krogu zaupnosti odvisna učinkovitost socialne samopomoči.

»Socialna oskrbovalka in socialni oskrbovalec stopata v zasebni prostor posameznika oziroma družine.« (Perko 2007: 160)

Stanovanje je fizični in socialni prostor, ki ga oseba najbolje obvladuje, v njem izraža svojo osebno identiteto in zasebnost, ter se hkrati počuti varnega. (Hojnik-Zupanc 1999: 61)

Zasebnost je pomembna dimenzija individualnosti. To je človekova potreba po obvladljivosti, dostopnosti do sebe ali želni ločenosti od drugih, pravi (Hojnik Zupanc 1999: 31). Raziskave so pokazale, da imajo bolj zdravi ljudje, ki so tudi prostorsko bolj mobilni, večji občutek varnosti in več zasebnosti. Samostojno nadzirajo s kom se bodo družili in komunicirali. Zasebnost je v starosti ranljiva spremenljivka. Po eni strani se zaradi upokojitve, smrti partnerja in vrstnikov zmanjšujejo želni stiki, po drugi strani pa se stari ljudje znajdejo v razmerah, ko morajo svojo zasebnost žrtvovati zaradi neposredne prostorske bližine neznanih oseb, npr. v institucijah ali zaradi prihoda tujih ljudi v njihov dom, ki mu pomagajo pri vsakodnevnih življenjskih opravilih. (ibid.: 32)

Westin (v Hojnik Zupanc 1999: 32) opredeli štiri stanja zasebnosti:

- osamljenost (gre za prostorsko in družbeno izolacijo);
- intimnost (posameznik je del majhne skupine z neposrednimi medosebnimi odnosi);
- anonimnost (posameznik želi biti neopažen v skupini);

- zadržanost (psihološka bariera proti neželenemu vsiljevanju).

Perkova (ibid.: 162) je zapisala, da je vzpostavljanje in ohranjanje odnosa ključnega pomena pri izvajanju socialne oskrbe, saj gre za zelo intimna opravila (stopanje v zasebni prostor doma, pomoč pri osebni higieni, telesni stik in dotikanje).

Intimnost je pri starem človeku še posebej ogrožena, ko postane popolnoma fizično odvisen od drugih ljudi. To lahko človeku pomeni veliko psihično breme. Posebno je obremenjen, če je odvisen od ljudi, ki so v odnosu z njim brezosebni in brez človeške toplote. (Hojnik Zupanc 1999: 33)

Uporabnike lahko razumemo, da težko sprejmejo vedno druge socialne oskrbovalke, saj se potrebno zaupanje, ki je nujno za dober delovni odnos razvija daljši čas.

Siterjeva (2003: 91) razlaga, da je izvajalka socialne oskrbe na domu pomemben faktor v odnosu do uporabnika. Poleg formalne izobrazbe in usposobljenosti, za izvajanje teh storitev, opozarja, da so pomembne tudi osebnostne lastnosti izvajalke, kot so npr. spoštljivost, obzirnost, natančnost, točnost, komunikativnost, molčečnost, pripravljenost za sodelovanje,... Še enkrat več omeni, da je vloga izvajalke pomembna, saj le-ta vstopa v svet starostnika in je nemalokrat edina vez med njim in ostalim svetom, s kontinuiteto pa lahko postane pomemben subjekt v življenju uporabnika.

Spopadanje s stresnimi dejavniki olajšuje emocionalna opora, prav tako spodbuja dobro počutje v vseh življenjskih dobah (Ryan et al., v Šadl, Hlebec 2009: 237). Emocionalna opora zajema dejanja, kot so izražanje skrbi, sočutja, razumevanja in konkretno pomoč pri reševanju osebnih stisk. Izražanje bližine, empatije in zaupnosti vzbujajo v posamezniku občutek lastne vrednosti in intimne povezanosti. Emocionalna opora je pomembna za kakovostno emocionalno življenje in tudi za kakovosten odnos z drugimi, kajti to je eden od načinov ustvarjanja intimnosti. (Šadl, Hlebec, v Hlebec 2009: 237).

1.9 SOCIALNO DELAVSKI KONCEPTI, OBLIKE POMOČI IN PREVENTIVA

Koncepti, ki jih upoštevamo pri delu s starimi:

- mobilizacija moči in sposobnosti starih ljudi (Pomoč za prebuditev človekovih sposobnosti za premagovanje težav, ki jih je imel v mlajših življenjskih obdobjih.);
- maksimalno funkcioniranje (Ponovno pridobivanje sposobnosti za delovanje v vsakdanjem življenju, iskanje lastnih virov moči.);
- zagotoviti okolje, ki človeka ne bo omejevalo (Postopnost pri premeščanju v drugo okolje in maksimalno upoštevanje posameznikovih želja.);
- etičnost pri delu (Spoštljivo obravnavanje človeka in puščanje možnosti odločanja posamezniku, zagotavljanje informacij in spoštovanje zaupnosti.);
- upoštevanje kulturnih razlik (Upoštevanja različnih kultur do življenja, bolezni, smrti, sprejemanja pomoči.);
- sistemska perspektiva (Ohranjanje interakcij med posameznikom in okoljem);
- postavljanje ustreznih ciljev (Cilji, ki izhajajo iz dejanskega stanja in motivirajo uporabnika za aktivnost pri doseganju le-teh.). (Burack-Weiss, Coyle Brennan, v Milošević Arnold 2006: 13)

Socialni delavci so tisti, ki venomer razvijajo nove prijeme, za pomoč starim ljudem v njihovih težkih situacijah.

Nekateri koncepti, ki jih uporabljamo pri socialnem delu s starimi ljudmi:

- **partnerstvo,**

Uporabnik in socialni delavec skupaj gradita medsebojno zaupanje, udejanjata načelo aktivnega sodelovanja, pri čemer strokovnjak upošteva pravice uporabnika.

- **krepitev moči,**

Iščemo tiste vire, ki uporabnikom pomagajo dobiti večji vpliv nad svojim življenjem in izboljšajo možnosti za socialno funkcioniranje.

- **zagovorništvo,**

Zavzemanje za pravice posameznikov ali skupnosti z neposredno intervencijo, ali s krepitvijo moči.

- **skupnostna skrb,**

Je zasnovana kolektivno in ima za cilj povečanje kvalitete življenja v skupnosti, vzpostavljanje raznih vrst in fleksibilnih mrež pomoči, ki so na razpolago različnim potencialnim uporabnikom. Načrtovalci skupnostne skrbi se morajo opirati na potrebe uporabnikov.

- **skupine za samopomoč,**

Srečevanje članov, ki imajo iste potrebe ali probleme in se sestajajo skozi daljše obdobje, da bi si bili v podporo, si izmenjavali izkušnje in informacije o dejavnostih in virih, ki so se pokazali za koristne pri reševanju njihovih problemov. Dejavnost teče brez prisotnosti strokovnjaka.

- **antidiskriminacijska praksa.**

Praksa socialnega dela, ki je usmerjena proti predsodkom, negativnemu odnosu in neustrezni obravnavi ljudi glede na raso, spol, veroizpoved, etnično pripadnost...

Posebna vrsta diskriminacije, ki se kaže pri odnosu do starih ljudi in pri delu z njimi je tako imenovani **ageizem**. Pomeni stereotipno obravnavanje in posploševanje značilnosti starih ljudi na osnovi starosti. (Barker 1995: 12)

Rada bi omenila še nekaj oblik varstva na področju skrbi za stare in sicer je zelo poznano in razširjeno institucionalno varstvo – domovi za stare, (ti so najbolj poznani in precej razširjeni) dnevno varstvo ali dnevni centri, varovanje na daljavo, družinski pomočnik, oskrbovana – varovana stanovanja, socialni servis, stanovanjske skupine, stanovanjske skupnosti idr.

Kot preventivna oblika pomoči pa je pri nas najbolj poznana Univerza za tretje življenjsko obdobje. Ena od preventivnih oblik so tudi skupine za samopomoč. Gre za prostovoljne skupine članov, ki imajo podobne potrebe ali probleme. Skupina se srečujejo daljše obdobje. Njihov cilj je, da bi drug drugemu nudili podporo in si delili izkušnje o dejavnostih in virih, ki so jim pomagali pri reševanju njihovih problemov. Navadno pri takih skupinah ni prisoten strokovnjak.

Socialno delo je uspešno na področju skupnostne skrbi za stare in sicer pri povezovanju aktivnosti starega človeka, njegovih neformalnih pomočnikov, prostovoljcev ter drugih strokovnih delavcev.

2. PROBLEM

V času študija sem opravljala prakso na CSD Velenje, kjer storitev socialne oskrbe na domu v okviru samega CSD Velenje poteka že kar nekaj let, potrebe uporabnikov pa se, razumljivo, nenehno spreminjajo in širijo. Ker je pomembno, da tudi ponudba sledi potrebam uporabnikov in je storitev hkrati zagotovljena kvalitetno, je koordinatorka omenjenega projekta podala pobudo za raziskavo, v kateri me je zanimalo naslednje - vpliv na uporabnika, kadar storitve ne nudi stalna oskrbovalka, koliko uporabnikov ima potrebo po nudenju teh storitev med vikendom, kaj je tisto, kar jim je pomembno pri nudenju oskrbe.... Na podlagi dobljenih rezultatov se lahko storitev prilagodi uporabnikom. Zagotovljeno je kvalitetnejše in bolj usposobljeno delovanje, hkrati pa je anketa evalviranje zadovoljstva uporabnikov s storitvijo socialne oskrbe na domu, zato sem obdelane podatke že posredovala Centru za socialno delo Velenje.

Naraščajoča populacija starejših oz. staranje prebivalstva predstavlja globalno pereč socialno-varstveni problem. Sama tematika je tako oz. tudi predvsem v okvirih socialno delavske stroke precej aktualna, zato sem se odločila, da z raziskavo nadaljujem. Popis prebivalstva kaže, da se delež prebivalstva starega nad 65 let povečuje. Zaradi velikega števila starih ljudi je povpraševanje po storitvah, ki bi zadovoljevale njihove potrebe večja. Poraja se veliko vprašanj, sama pa sem aktualizirala naslednje - pomembnost storitev, ki nudijo uporabniku pomoč na domu, katera oblika pomoči zanje predstavlja alternativo tej storitvi, kakšno vrsto pomoči največ koristijo oz. pri katerih življenjskih potrebah potrebujejo pomoč druge osebe. Zanimalo me je, kako razvito socialno mrežo imajo uporabniki, kakšne so njihove finančne zmogljivosti ter kje dostopajo do potrebnih informacij, takšnih ki bi jim pripomogle k večji kvaliteti življenja.

2.1 HIPOTEZE

H1: V strukturi uporabnikov so bistvene razlike v koriščenju pomoči glede na zakonski stan med osebami, ki živijo s partnerjem in osebami, ki živijo same.

H2: Večina uporabnikov koristi pomoč pri vzdrževanju osebne higiene.

H3: Več kot polovica uporabnikov bi storitev koristila tudi med vikendi in prazniki, če bi bila na voljo.

2.2 VPRAŠANJA NA KATERA SEM ŽELELA ODGOVORITI:

Katero vrsto pomoči uporabniki socialne oskrbe na domu najpogosteje koristijo?

Kakšen vpliv imajo uporabniki na določitev ure izvajanja storitve na njihovem domu?

S kom imajo uporabniki socialna stike?

Ali bi uporabniki koristili storitev tudi med vikendi, če bi bila na razpolago?

Ali uporabnike moti, kadar storitev izvaja druga oskrbovalka?

Imajo uporabniki dovolj informacij, kadar potrebujejo pomoč?

3. METODOLOGIJA

3.1 VRSTA RAZISKAVE IN SPREMENLJIVKE

V diplomski nalogi sem kombinirala dve raziskovalni strategiji. S pomočjo vprašalnika sem izvedla kvalitativno oceno pojava, to pa sem dopolnjevala s podatki, ki sem jih zbrala z intervjuji.

V prvem koraku raziskave, sem delala po kvalitativni in kvantitativni metodi, saj sem zbirala opisne in številčne podatke o pojavih, ki so me zanimali: starost in spol uporabnika, zakonski stan, število oseb v skupnem gospodinjstvu, pogostost stikov z otroki in drugimi osebami, pomen socialne oskrbe,...

V drugem koraku pa sem uporabljala kvalitativno metodo. Osredotočila sem se na zbiranje podatkov s pomočjo besednih opisov, namenjenih ugotavljanju življenjskih razmer uporabnikov, njihovih socialnih mrež in njihovih potreb po pomoči. Hkrati je raziskava eksplorativne narave, ker gre za poizvedovanje oziroma opis osnovnih značilnosti, kakšna je možnost vpliva uporabnikov na izvajanje storitve.

Teme, na katere sem se osredotočila, ko sem poglobljala izbrano raziskavo, so: trajanje socialne oskrbe, zmogljivost plačevanja socialne oskrbe, vzroki za uporabo storitve, odnos s socialno oskrbovalko, socialni stiki uporabnikov, vpliv uporabnikov na izvajanje storitve.

3.2 MERSKI INSTRUMENTI IN VIRI PODATKOV

Merski instrument v raziskavi je vprašalnik odprtega in zaprtega tipa, ob pogovoru z uporabniki sem ga izpolnjevala sama. Vprašalnik je predstavljen v dodatku diplomske naloge.

Merski instrument v drugem koraku raziskave je bil polstrukturirani vprašalnik na osnovi odprtih vprašanj. Podatke za analizo sem zbrala z individualnimi intervjuji, s pomočjo vprašanj, ki sem jih imela vnaprej določena. V dodatku diplomske naloge so predstavljena vprašanja s katerimi sem si pomagala raziskovati.

3.3 POPULACIJA IN VZORČENJE

Populacija, ki sem jo preučevala v svoji diplomski nalogi so bili uporabniki storitve socialna oskrba na domu, v splošnem delu raziskave je bilo vključenih od skupno 67 uporabnikov, 44 uporabnikov storitve. 2 uporabnika sta anketiranje zavrnila, 11 jih na anketo ni moglo odgovorjati zaradi zdravstvenih težav, z 10 uporabniki pa nisem uspela navezati stika. To pomeni, da je na anketo odgovorilo 65.7 % vseh uporabnikov storitve.

V poglobljenem delu raziskave pa je vzorec, ki sem ga izbrala za raziskavo sestavljalo 8 uporabnic, starih od 65 do 90 let, ki so bile naključno izbrane po seznamu, vseh uporabnikov socialne oskrbe.

3.4 ZBIRANJE PODATKOV

Najprej sem podatke zbirala z individualnimi intervjuji, z delno naprej določenimi odgovori, tako se je uporabnik lahko odločil med naštetimi možnostmi. Zaradi lažjega razumevanja in možnosti opisnega odgovarjanja, sem vprašanja in odgovore brala jaz in skupaj z uporabniki izpolnjevala vprašalnik. Opravila sem 44 intervjujev, sama pa sem se predhodno o telefonu dogovorila za srečanje. Intervjuvance sem seznanila s namenom raziskave in jih še enkrat prosila za sodelovanje. Seznanila sem jih s tem, da je anketa anonimna in da lahko zavrnejo vprašanje, če nanj ne želijo odgovoriti. Podatke sem zbirala en mesec.

V drugem koraku raziskave sem podatke za analizo prav tako zbrala z individualnimi intervjuji. Intervjuje sem opravila z osmimi sogovornicami po predhodnem dogovoru socialne oskrbovalke in jih seznanila z namenom raziskave. Na začetku intervjuja sem sogovornice vnaprej seznanila z vsebino in jim razložila potek raziskave in način njihovega sodelovanja v njej. Ob tem sem tudi opozorila, da so vprašanja samo vodilo in da želim, da bi se jih sicer okvirno držala, a ne pre togo.

Pripovedovanje sogovornic sem sproti snemala na diktafon. Če mi pri tem karkoli ni bilo jasno, sem jim postavila podvprašanja. Pozorna sem bila tudi na to, da s podvprašanji ne bi sugerirala odgovora. Sogovornice so lahko sodelovanje v raziskavi zavrnila. Pogovore sem

izvedla na njihovih domovih, kjer sem imela zagotovljen varen prostor. S tem pa so tudi pogovori potekali bolj odprto in sproščeno. Sodelovanje intervjuvank je bilo anonimno. Intervjuje sem izvedla avgusta 2009, čas trajanja posameznega pogovora je bil povprečno eno uro in pol.

3.5 OBDELAVA PODATKOV

Zbrane podatke sem obdelala kvalitativno in kvantitativno. Kvantitativno analizo sem opravila ročno, s preštevanjem odgovorov in izračunavanjem odstotnega deleža. Grafe sem oblikovala s pomočjo računalniškega programa.

Podatke pridobljene v poglobljenem delu raziskave sem obdelala kvalitativno, in sicer po postopkih, ki so predvideni za kvalitativno raziskavo. Intervjuje sem posnela na diktafon in gradivo najprej uredila. Naredila sem transkripcijo oziroma direkten zapis vseh intervjujev.

Izbrala relevantne dele besedila, jih podčrtala in jih nato izpisala, nerelevantne pa sem izpustila. Potem sem tem izjavam pripisala pojme in njihove modalitete. Izjave sem kodirala tako, da sem jim pripisala besede, ki te izjave uvrstijo v določeno kategorijo, ter združila sorodne pojme. Izjave sem razčlenila na naslednje pojme:

- nudenje formalne oblike pomoči;
- neformalno nudenje pomoči;
- način nudenja socialne oskrbe;
- splošno zadovoljstvo s socialno oskrbo;
- preživljanje dneva;
- socialni stiki;
- mobilnost;
- druge oblike pomoči; dom za stare ljudi;
- druge oblike pomoči; varovana stanovanja;
- druge oblike pomoči; druge fizične osebe;
- občutek biti v breme svojcem;
- upoštevanje želja;
- odnos z oskrbovalko;
- posredovanje informacij o oblikah pomoči;

- druženje s prostovoljci;
- potreba po pogostejšem/daljšem času/večjem obsegu nudenja pomoči.

3.5.1 Izhodiščno besedilo

Izhodiščno besedilo zaradi njegove obsežnosti predstavljam v dodatku diplomske naloge.

3.5.2 Izbor relevantnih delov besedila

Izbor relevantnih delov besedila predstavljam v dodatku diplomske naloge.

3.5.3 Združevanje sorodnih pojmov v kategorije

- trajanje socialne oskrbe

kratkotrajna (A/1, A/5, C/1, C/3, Č/1, D/1, E/1, F/1)

dolgotrajna (B/1, G/1)

- čas nudenja socialne oskrbe

kratek čas (Č/4)

srednje dolgo (Č/3, F/4, G/3)

daljši čas (C/7)

- vzrok za uporabo socialne oskrbe

zdravstveno stanje (A/2)

potreba po pomoči drugih ljudi (A/4, C/4, E/9)

- zdravstveno stanje

bolezen (A/3, B/11, C/39, E/5)

- pogostost socialne oskrbe

1-krat tedensko (A/6, C/6, E/3)

2-krat tedensko (F/4)

3-krat tedensko (Č/2, D/2, G/2)

vsak dan (B/2, D/3)

- finančna zmogljivost

nizka (A/7, B/24, C/2, C/21, C/50, Č/12, D/8, E/13, G/4, G/5)

prodaja premoženja (E/14)

- menjava oskrbovalk

nemoteča (A/8, A/24)

moteča (B/3, B/16, D/11, E/23, G/17)

noče druge (B/17)

- ustrezen čas izvajanja socialne oskrbe

ne odgovarja (A/9, C/18, E/17, G/11)

odgovarja (B/4, Č/10)

razumevajoče sprejemanje (C/17, F/17)

neopredeljena (D/16)

- soodločanje o času prihoda socialne oskrbovalke

nezmožnost (A/10, B/5, Č/9, D/17, E/16, F/18, F/19, G/12)

- nudenje formalne oblike pomoči

okrnjena (A/11)

zdravstvena služba (B/32)

- neformalno nudenje pomoči

prijatelji (A/13, A/37)

svojci (A/23, A/34, C/10, D/4, E/29, F/30, G/24, G/25, G/26)

sosedje (A/32, A/36, B/31, Č/26, E/18, F/33)

znanci (Č/17)

preskrbljenost po smrti (B/30)

okrnjena (D/28)

- način nudenja socialne oskrbe

gospodinjska pomoč (A/12, B/14, B/15, C/9, C/11, C/22, C/25, Č/6, Č/7, Č/8, D/5, F/7, F/8, F/9, G/7, G/8, G/9)

druga servisna opravila (B/9, B/10, B/12, B/13, C/23, E/4, E/8, G/10)

- splošno zadovoljstvo s socialno oskrbo

opominjanje na opravila (D/6)

nezadovoljstvo (D/7, D/9)

- preživljanje dneva

sprehod (A/14, B/36)

nakup v trgovini (A/15)

opravki (A/16, Č/28)

branje (A/31, B/34, B/35, E/30, E/31)

televizija (A/33, B/33, C/37, E/32, F/36, G/29)

televizija - ne vidi (Č/27)

radio (G/28)

pogovor (C/41, E/33)

sprehajanje po stanovanju (D/25)

bolnišnica (D/26)

dolgčas (D/27, E/22)

socialna oskrbovalka (F/35)

svojci (F/37)

- socialni stiki

sosej (A/17, C/39, C/40, D/24, F/34, G/30)

svojci (A/18, A/19, C/5, C/35, D/23, E/25, F/26, G/21)

sorodniki (E/26)

prijatelji (E/27)

sodelavci (E/28)

socialna oskrbovalka (B/38, F/39)

dobri odnosi (F/32)

ozka socialna mreža (B/28, B/29, Č/23, Č/24, F/28, F/38, G/31)

srednje pogosti (C/34, F/27, G/22)

dovoljšni (E/34)

telefonski (F/29)

- občutek biti v breme svojcem (C/33, C/36, F/31, G/23)

- mobilnost

arhitektonske ovire (A/20, C/13, E/6)

otežena (C/12, C/48)

nestabilnost (C/14)

pripomočki za gibanje (C/16, E/7)

odvisnost od pomoči drugih (F/10)

- druge oblike pomoči; dom za stare ljudi

zainteresiranost (B/6, E/10)

odklonilen odnos (C/27, C/30, Č/18, Č/22, D/22, F/41)

v primeru potrebe popolne pomoči s strani drugih (B/7, C/29, F/42)

večje finančno breme (B/23)

alternativa socialni oskrbi na domu (G/27)

svojci oddali prošnjo (C/26)

slabe izkušnje (C/31, C/32, Č/19, Č/20)

potreba po zasebnosti (C/47, Č/21)

nova socialna mreža (E/11)

večja samostojnost (E/12)

arhitektonske ovire (E/15)

- druge oblike pomoči; varovana stanovanja

odobravajoče (C/49)

- druge oblike pomoči; druge fizične osebe

odobravajoče (Č/25, D/15)

- upoštevanje želja

neupoštevanje s strani svojcev (C/28)

- odnos z oskrbovalko

pozitiven (A/25, B/18, C/8, C/20, C/24, C/43, Č/13, Č/14, E/19, E/20, F/2, F/23, G/13)

navezanost (A/26, F/3, F/24)

zaupen (A/27, B/21, B/25, Č/16, E/24, F/25)

navajenost (A/28, G/16)

ustrežljivost (A/29, F/21)

pogovor (B/19, C/45, C/46, E/21, F/14, G/18)

družinski (B/20)

polnost odnosa (B/22)

prijazen (B/26, F/11, F/20, G/14)

dobrovoljnost (F/12)

nasmejanost (F/13)

spoštljiv (B/27)

ljubeč (G/20)

razumevajoč (C/19, D/14)

delaven (C/42, F/6, G/15)

praktičnost (F/22)

dobri odnosi (C/44)

vzpodbujajoč (Č/15)

nezadovoljstvo (D/12)

želi čim prej oditi (D/13)

ležeren (D/18)

stik z okoljem (G/19)

- posredovanje informacij o oblikah pomoči

okrnjeno (A/38, D/30, E/36, G/33)

sosedje (A/39, F/40, G/32)

svojci (C/53, E/38)

znanci (C/55)

socialna oskrbovalka (B/39)

CSD (Č/30)

lastna iniciativa (Č/31)

zdravnik (Č/32)

patronaža (E/2)

zdravnik naj posreduje informacije (C/56, E/37)

nepoznavanje virov informacij (B/40, C/54, F/43, G/35)

dolgotrajno pridobivanje informacij (G/34)

- druženje s prostovoljci

ni potrebe (A/30, B/37, Č/29)

zaželeno (C/51, C/52, D/29, E/35)

- potreba po pogostejšem/daljšem času/večjem obsegu nudenja pomoči

prekratek čas nudenja oskrbe (A/35, B/8, F/16)

večje potrebe (C/15, Č/11, D/20, G/4)

ni dovolj oskrbovalk (Č/5)

finančno breme (D/10, D/21, G/6)

potreba po pomoči pri ohranjanju socialnih stikov (F/15)

3.5.4 Definiranje pojmov

Trajanje socialne oskrbe

Se nanaša na to, kako dolgo uporabnik prejema socialno oskrbo na domu.

Čas nudenja socialne oskrbe

Nam sporoča, koliko časa/ur oskrbovalka nudi oskrbo ob enem obisku.

Vzrok za uporabo socialne oskrbe

S tem opredelimo, zaradi kakšnih vzrokov se je uporabnik odločil za koriščenje storitve socialna oskrba na domu.

Zdravstveno stanje

Nam govori o telesnem in duševnem in socialnem blagostanju ali odsotnosti le-tega.

Pogostost socialne oskrbe

S tem izvemo, kolikokrat na teden uporabnik prejema storitev socialne oskrbe na domu.

Finančna zmožnost

To je subjektivna zmožnost uporabnika, koliko je zmožen plačevati določene storitve in kako plačevanje le-teh vpliva na obseg in izbor storitev.

Menjava oskrbovalk

Se nanaša na to, kako uporabniki občutijo, kadar jim ne nudi oskrbe njihova stalna socialna oskrbovalka.

Ustrezen čas izvajanja socialne oskrbe

Je dejavnik s katerim izvemo, kako uporabnikom odgovarja termin, ko jim je nudena oskrba.

Soodločanje o času prihoda socialne oskrbovalke

Opredeljuje, ali imajo uporabniki možnost sami izbrati termin nudenja storitve.

Nudenje formalne oblike pomoči

Pod pojmom nudenje formalne oblike pomoči vključujemo vse tiste izjave, ki sporočajo katere oblike formalnih pomoči koristijo uporabniki.

Neformalno nudenje pomoči

Nanaša se na osebe, ki jim nudijo nestrokovno pomoč, s tem izvemo kdo so in v kakšni obliki pomoč nudijo.

Način nudenja socialne oskrbe

Opređeljuje, katero vrsto pomoči izvaja socialna oskrbovalka do uporabnika.

Splošno zadovoljstvo s socialno oskrbo

Pojasnjuje nam kako so uporabniki v splošnem pogledu zadovoljni z nudeno storitvijo, imajo kakšne pohvale ali pripombe.

Preživljanje dneva

Zajema vse tiste izjave, ki so jih navedli pod svoje vsakodnevno preživljanje.

Socialni stiki

Pomenijo vsi stiki uporabnikov z ljudmi. Pove nam kako so stiki pogosti ter v kakšnem razmerju so te osebe z uporabniki.

Mobilnost

Pojasnjuje nam koliko se lahko uporabnik giblje in kako se lahko giblje.

Druge oblike pomoči; dom za stare ljudi

Nanaša se na odnos uporabnikov do storitve v domovih za stare.

Druge oblike pomoči; varovana stanovanja

Nanaša se na to kakšen odnos imajo uporabniki do storitve v varovanih stanovanjih.

Druge oblike pomoči; druge fizične osebe

Nanaša se na odnos uporabnikov do nujenja pomoči s strani oseb, ki jim niso v razmerju, prav tako pa pomoči ne nudijo profesionalno.

Občutek biti v breme svojcem

Opređeli uporabnikovo gledanje nase in na svoje potrebe v odnosu do svojcev.

Upoštevanje želja

Pomeni kako so uporabnikove želje izražene in upoštevane.

Odnos z oskrbovalko

Uporabnikovo razumevanje in zadovoljstvo s socialno oskrbovalko.

Posredovanje informacij o oblikah pomoči

Pod pojmom posredovanje informacij o oblikah pomoči vključujem vse dostope do informacij o razpoložljivih virih pomoči in njihov obseg.

Druženje s prostovoljci

Kakšne so subjektivne uporabnikove potrebe in želje po osebah, ki bi jih obiskovale volontersko.

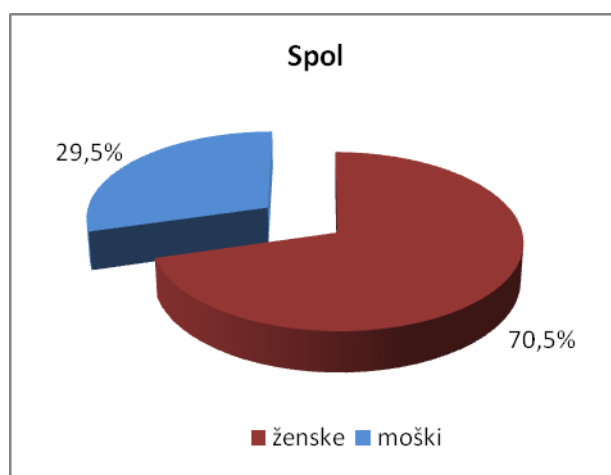
Potreba po pogostejšem/daljšem času/večjem obsegu nudenja pomoči

Ta pojem združuje subjektivna mnenja uporabnikovo o lastnih potrebah po obsežnejši pomoči.

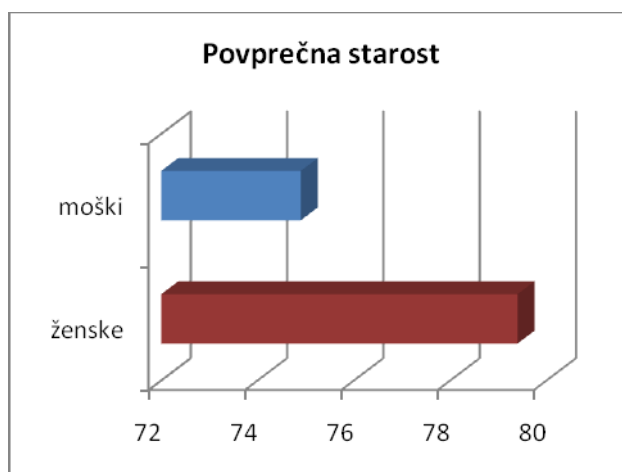
4. REZULTATI

4.1 REZULTATI RAZISKAVE

Med anketiranimi osebami je bilo 70.5 % žensk in 29.5 % moških. Povprečna starost anketiranih uporabnikov je 77.9 let (79.4 let so v povprečju stare ženske in 74. 9 let je povprečna starost moških).

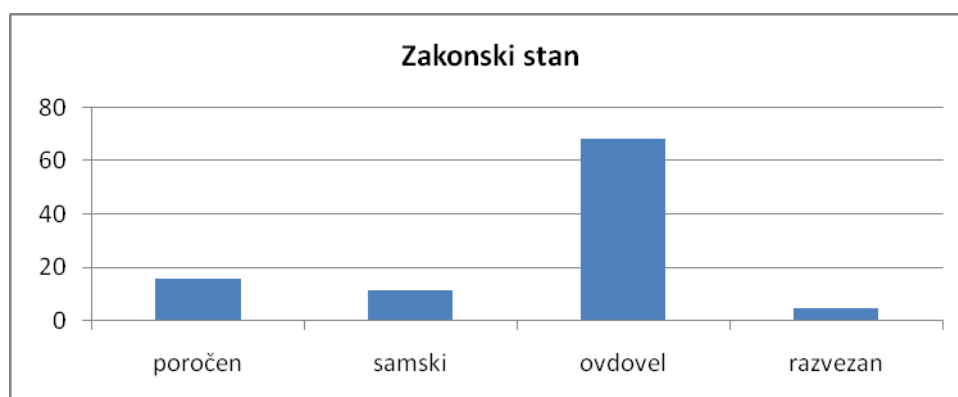
Graf 4.1 Strukture anketirancev glede na spol

Graf 4.2 Struktura anketirancev glede na starost

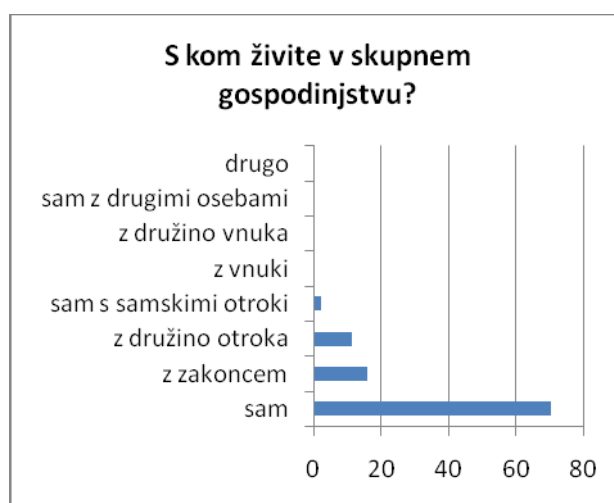
H1: V strukturi uporabnikov so bistvene razlike v koriščenju pomoči glede na zakonski stan med osebami, ki živijo s partnerjem in osebami, ki živijo same.

68.2 % anketiranih uporabnikov je ovdovelih, 15.9 % uporabnikov je poročenih in ti živijo s svojim zakoncem, 11.4 % anketiranih je samskih, ter 4.6 % razvezanih.

Graf 4.3 Struktura anketirancev glede na zakonski stan

Kar 70.5 % uporabnikov živi samih v svojem gospodinjstvu, že omenjenih 15.9 % živi s svojim zakoncem, 11.4 % z družino svojega otroka in 2.3 % s svojim samskim otrokom.

Graf 4.4 Struktura anketirancev glede na skupno življenje v gospodinjstvu

Ali imajo otroke in kje le-ti živijo, jih je 25 % odgovorilo, da otrok nima, 27.3 % so odgovorili, da otroci živijo v istem stanovanju ali hiši, 20.5 % vprašanih ima otroke v istem kraju. V isti ulici oz. isti soseski živi 9.1% otrok vprašanih, prav tako 9.1 % otrok anketiranih uporabnikov živi v do 30 km oddaljenem kraju. 6.8 % vprašanih uporabnikov ima otroke drugje v Sloveniji, ter 2.3 % v tujini.

Graf 4.5 Struktura anketiranih glede na prebivališče otrok

Kako pogosto imajo stike s svojimi otroki, jih je 40.9 % odgovorilo, da imajo stike vsak dan, 25% vprašanih ima stike vsaj enkrat tedensko, 4.6 % vsaj enkrat mesečno, 2.3 % vprašanih ima stike z otroki redko, ter prav tako 2.3 % uporabnikov nima stikov s svojimi otroki. 25 % uporabnikov pa, kot že omenjeno, otrok nima.

9.1 % vprašanih ima slabe odnose z otroki, ostalih 90.9 % pa je svoje odnose z otroki opredelilo kot dobre.

Graf 4.6 Struktura anketirancev glede na pogostost stikov z otoki

Na vprašanje o kakršnih koli stikih s širšo družino, prijatelji in sosedi, jih je 36.4 % odgovorilo, da imajo stike vsaj enkrat tedensko. Kar 27.3 % anketiranih ima stike vsaj enkrat mesečno, 13.3 % vprašanih nima nobenih stikov z navedenimi osebami, 9.1 % oseb ima stike vsak dan, prav tako pa je enak odstotek vprašanih (9.1%) opredelil takšne stike, kot redkejše od enega leta. 4.6 % uporabnikov ima stike s sorodniki, sosedi in prijatelji vsaj enkrat letno.

Kar 68.2 % vprašanih nikoli ne obišče drugih ljudi.

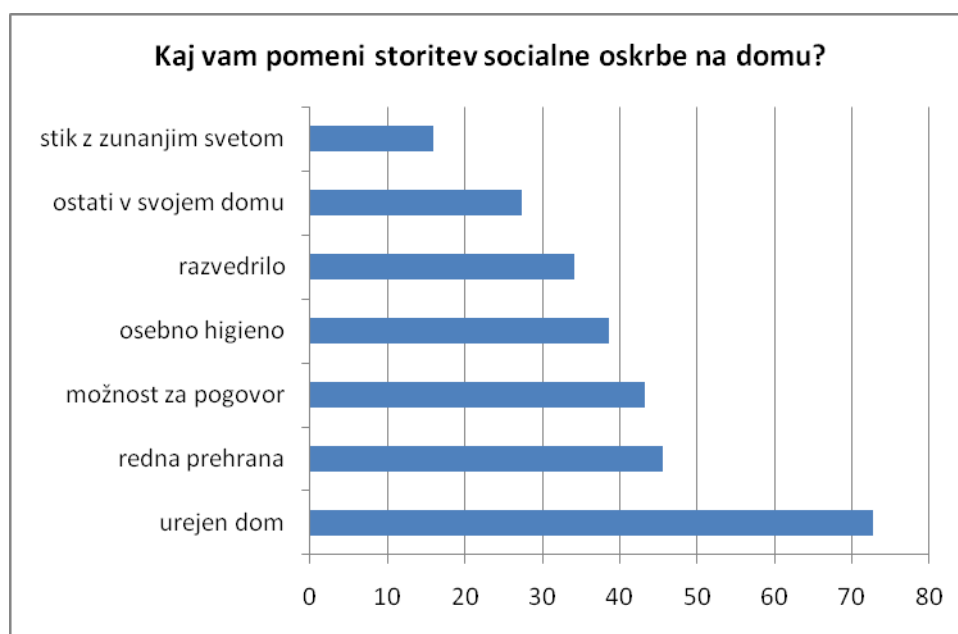

Graf 4.7 Struktura anketirancev glede na pogostost stika z drugimi osebami

H2: Večini uporabnikov pomeni storitev predvsem pomoč pri vzdrževanju osebne higiene.

Kaj vam pomeni storitev socialna oskrba na domu (možnih je bilo več odgovorov), jih je kar 72.7 % odgovorilo, da urejen in pospravljen dom, 45.6 % pomeni redno prehrano, 43.2 % pomeni tudi možnost za pogovor, 38.6 % pomeni osebno higieno in urejenost, za 34.1 % je to tudi razvedrilo, 27.3 % pomeni možnost ostati doma, 15.9 % pa tudi stik z zunanjim svetom. Pod drugo možnost je 6.8 % povedalo, da jim to pomeni tudi oskrbo z najnujnejšimi potrebščinami, 4.6 % je reklo, da jim oskrba pomeni vse, ter, da je za njih to »nujno zlo«, 2.3 % anketiranih pa to zagotavlja dobro zdravstveno stanje.

6.9 % vprašanih je izrazilo željo, da bi jim bilo nudeno tudi čiščenje oken, 2.3 % uporabnikov si želi, da bi jih soc. oskrbovalka peljala ven z vozičkom, ostalih 90.1 % ni izrazilo nobena želje po nujenju drugih dejavnosti.

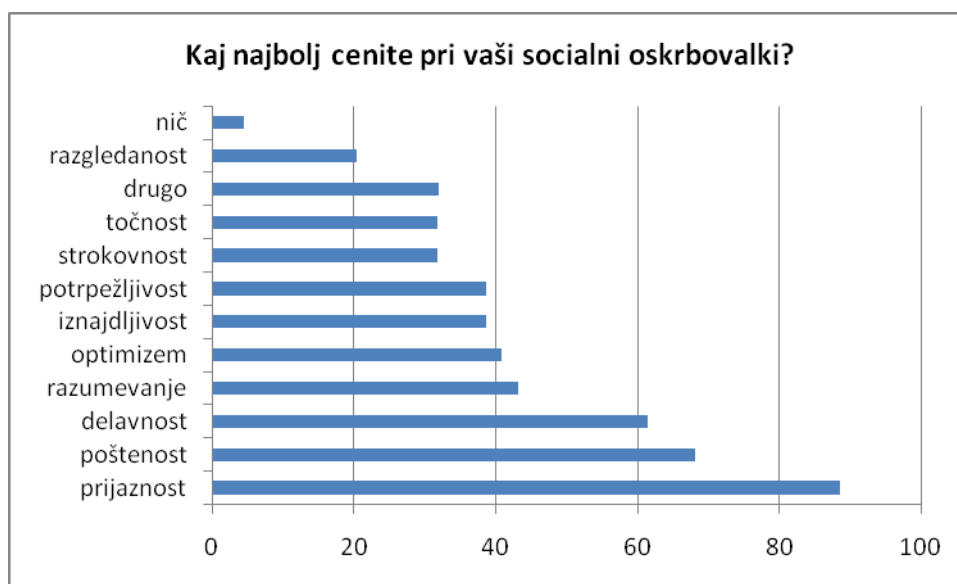

Graf 4.8 Struktura anketirancev glede na pomen storitve

Na vprašanje kaj najbolj cenijo pri soc. oskrbovalki (možnih je bilo več odgovorov), jih je kar 88.6 % odgovorilo, da je to prijaznost, 68.2 % vprašanih je reklo poštenost, za delavnost so se odločili 61.4 % vprašanih, da cenijo razumevanje soc. oskrbovalk je reklo 43.2 % uporabnikov, optimizem 40.9 %, iznajdljivost 38.6 %, prav tako potrpežljivost

(38.6%), strokovnost in točnost pri soc. oskrbovalki najbolj ceni 31.8 % anketiranih, razgledanost zelo ceni le 20.5 % vprašanih. 4.5 % je odgovorilo, da pri socialni oskrbovalki ne ceni nič. (V teh primerih je šlo zgolj za prinos kosila).

31.9 % vprašanih je odgovorilo še drugače in sicer, da cenijo karakter, preprostost, ustrežljivost, zanesljivost, natančnost, hitrost, skrbnost, urejeno osebno življenje. Opisali so jih še kot najboljše, super ter, da so jim kakor njihova hči.

Graf 4.9 Struktura anketirancev glede na lastnosti, ki jih cenijo pri socialni oskrbovalki

81.8 % anketiranih pri soc. oskrbovalki ne moti nič, 2.3 % moti odklanjanje opravil, 15.4 % anketiranih je odgovore opredelilo drugače in sicer, jih moti, če pravi, da je preobremenjena, da jih zmerja, da govori o svojih problemih, da želi čim prej iti (2 odgovora), da je hitra in da ima pripombe o patronažni sestri (vse po en odg.).

Graf 4.10 Struktura anketirancev glede na moteče lastnosti socialne oskrbovalke

Pri organizaciji dela kar 84.1 % pravi, da jih ne moti nič, 13.6 % zelo moti sprememba soc. oskrbovalk, 2.3 % pa moti podpisovanje dnevnikov.

Graf 4.11 Struktura anketirancev glede na moteče dejavnike pri organizaciji storitve

Splošno zadovoljstvo s storitvijo socialna oskrba na domu je zelo zadovoljnih 47.7 %, zadovoljnih pa 52.3 % anketiranih oseb. Nihče ni svojega zadovoljstva opisal s *še kar zadovoljen, nezadovoljen* in *zelo nezadovoljen*.

Graf 4.12 Struktura anketirancev glede na zadovoljstvo s storitvijo

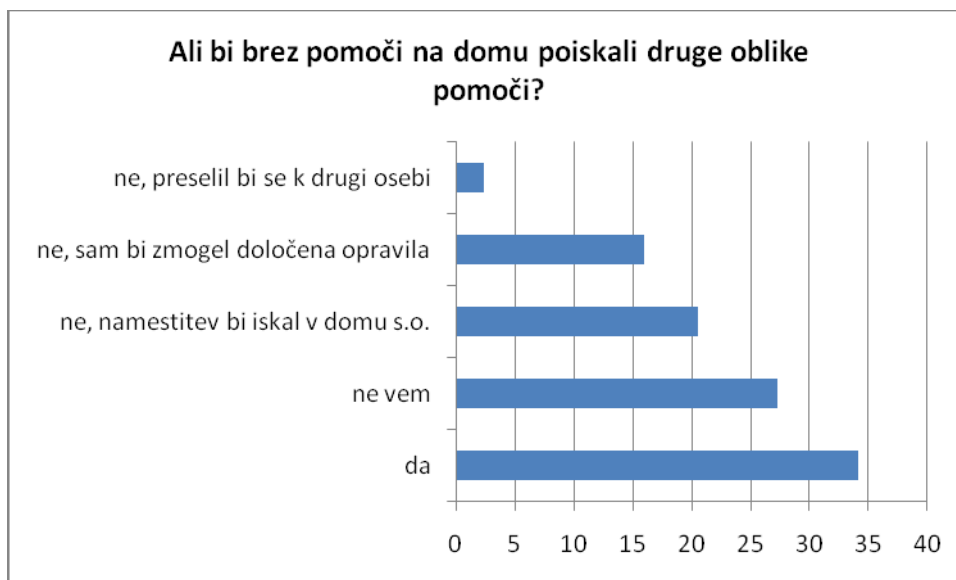
H3: Več kot polovica uporabnikov bi storitev koristila tudi med vikendi in prazniki, če bi bila na voljo.

Če bi bila soc. oskrba na voljo tudi med prazniki, vikendi in popoldan, bi se zanjo odločilo 38.6 % anketiranih uporabnikov. 54.5 % je ne bi sprejeli. 4.5 % se za to ne bi odločilo, zaradi nizkega finančnega stanja, 2.3 % pa bi želeli prejemati zgolj kosilo.

Graf 4.13 Struktura anketirancev glede na željo po uporabi storitev med vikendi.

Ali bi bili primorani koristiti druge oblike pomoči v primeru, če jim ta storitev ne bi bila na razpolago, so vprašani odgovorili z *da*, 34.1 %, 27.3 % so odgovorili z *ne vem*, in pridali, da bi bilo težko, 20.5 % bi moralo v dom starejših občanov, 15.9 % bi zmoglo samih opraviti določena opravila 2.3% pa bi se preselili k drugi osebi (k svojim otrokom).

Graf 4.14 Struktura anketirancev glede na obliko koriščene pomoči ob izpadu sedanje pomoči

Uporabniki so imeli v anketi možnost podati še svoja mnenja, pripombe, pohvale...

11.4 % anketiranih je poudarilo, da jih izpustijo iz soc. oskrbe, kadar ni dovolj soc. oskrbovalk, oz. je katera odsotna. 6.8 % uporabnikov želi, da bi soc oskrbovalka prihajala k njim za daljši čas. 4.5 % anketiranih moti, da se soc. oskrbovalki vedno mudi naprej. Uporabniki predlagajo, da bi zaposlili več soc. oskrbovalk, tako da bi lahko nadomestili manjkajoče soc. oskrbovalke. Nekatere zelo moti menjava soc. oskrbovalk, saj so težje dojemljivi za spremembe in novim soc. oskrbovalkam ne zaupajo. Ena vprašana uporabnica (2.3%) si želi več kontakta s koordinatorico na CSD. Ena si želi večjo denarno pomoč, da bo lahko plačevala osebe, ki ji pomagajo pri njeni oskrbi, eni osebi hrana ni všeč, pravi da je zelo enolična, druga oseba pa je hrano zelo pohvalila. Ena oseba si želi, da bi jo soc. oskrbovalka spremljala po nakupih, saj si sama težko kaj izbere, trgovine pa so tudi težko dostopne z invalidskim vozičkom, brez katerega ne more ven. Ena oseba želi, da

bi soc. oskrbovalka prihajala vedno ob isti uri, ena oseba pa ne bi želela, da prihaja k njej pred 8 uro zjutraj. 6.8 % anketiranih uporabnikov, pa je svojo socialno oskrbovalko posebej pohvalilo še v tej rubriki.

H1: V strukturi uporabnikov so bistvene razlike v koriščenju pomoči glede na zakonski stan med osebami, ki živijo s partnerjem in osebami, ki živijo same.

Rezultati so pokazali, da je oseb, ki nimajo partnerja (ovdovelih, razvezanih in samskih) bistveno več (skupaj 84,2%), kot oseb, ki živijo s partnerjem (15,9%). Na podlagi tega hipotezo sprejemem, saj so bistvene razlike v strukturi uporabnikov glede na zakonski stan.

H2: Večina uporabnikov koristi pomoč pri vzdrževanju osebne higiene.

Na vprašanje kaj vam pomeni storitev socialna oskrba na domu je 72.7 % vprašanih uporabnikov odgovorilo, da urejen in pospravljen dom. 38.6 % je bilo takšnih, ki koristi pomoč pri vzdrževanju osebne higiene. Na podlagi teh podatkov postavljeno hipotezo zavračam.

H3: Več kot polovica uporabnikov bi storitev koristila tudi med vikendi in prazniki, če bi bila na voljo.

Če bi bila storitev socialna oskrba na voljo tudi med prazniki, vikendi in popoldan, bi se zanjo odločilo 38.6 % anketiranih uporabnikov. 54.5 % je ne bi sprejeli. Podatki kažejo, da več kot polovica uporabnikov storitve med vikendi ne bi koristila, zato postavljeno hipotezo zavračam.

4.2 POSKUSNA TEORIJA

4.2.1 Trajanje socialne oskrbe

Sogovorniki so navajali časovni okvir trajanja socialne oskrbe. Na podlagi tega bi lahko pri osmih le-to opredelili kot kratkotrajno, pod to štejemo oskrbo, ki traja do dve leti, (*»Oskrbo prejemam 2 leti«, »več kot eno leto«*,) nekaj uporabnikov je povedalo, da prejema oskrbo še krajši čas, (*»Pa mam eno leto«, »ene pol leta«, »Oskrbo imam že tri mesece«*,) pri dveh pa se je pokazalo, da je koriščenje te oskrbe že dolgoletno (*»Jaz imam oskrbo na domu, od socialne že 18 let«, že dolga leta*).

Uporabniki storitev uporabijo, kadar jo najbolj potrebujejo, saj je iz pogovora dveh uporabnic razvidno, da sta storitev v preteklosti že koristili, potem pa sta jo vmes prekinili (*»Socialno oskrbo sem prejemale že leta 2004, nekaj časa.«*) storitev pa znova uporabijo, ko potrebujejo pomoč.

4.2.2 Čas nudenja socialne oskrbe

Iz pogovora lahko izluščimo, da se oskrbovalke pri enkratnem obisku zadržijo pri uporabniku najpogosteje po dve uri (*»dvakrat na teden po dve uri jo mam«*), ena sogovornica, pa koristi oskrbo krajši čas (*»v sredo pa kr eno uro«*) in ena daljši čas (*»zdj hodi pa tri ure«*).

4.2.3 Vzrok za uporabo socialne oskrbe

Da je zdravstveno stanje tisto, zaradi katerega se je odločila za koriščenje socialne oskrbe na domu, je povedala ena uporabnica (*»ko se mi je stanje poslabšalo«*), tri pa zato, ker svojih opravil ne zmorejo brez pomoči drugih ljudi (*»ne morem vsega sama.«*, *»Rabim spremstvo zarad sigurnosti«*)

4.2.4 Zdravstveno stanje

Ko so sogovornice govorile o svojem zdravstvenem stanju, so kar štiri navajale različna bolezenska stanja (*»Imam osteoporozo s počenimi kostmi. Imam vensko popuščanje in popuščanje srca.«*, *»Mam pa težave, sem bla pa operirana dvakrat, pa noge sem mela, ožilje mam zamašene, sem mela, da bi kmal noga šla. Pa so operirali. Težko tud hodim, s palco morem, ko je mal nestabilnosti.«*, *»Sam je zdej težko, bi mogla it obe oke operirat*

Sem po kapi, pa nimam ravnotežja»), za kar lahko rečemo, da bolezensko stanje precej vpliva na zmanjšano samostojnost človeka in s tem na soodvisnost.

4.2.5 Pogostost socialne oskrbe

Iz odgovorov uporabnic, je pri tem vprašanju razvidno, da so si potrebe pri ljudeh povsem različne, saj so uporabnice navajale povsem različno pogostost koriščenja storitve. Da oskrbo na domu potrebujeta in koristita vsak dan, sta povedali dve uporabnici. (*»Drugač hodi pa vsak dan. hrano mi pa vsak dan prinese.«*), trikrat tedensko jo koristijo tri (*»trikrat na teden«*), ena dvakrat (*»dvakrat na teden po dve uri jo mam.«*) in prav tako tri uporabnice le enkrat tedensko (*»enkrat na teden ob četrkih, po dve uri«*).

4.2.6 Finančna zmogljivost

Lahko bi rekli, da uporabniki, ki koristijo to socialno varstveno storitev, nimajo visokih dohodkov. Sedem sogovornic je poudarilo, da jim plačevanje pomoči na domu predstavlja veliko finančno obremenitev. (*»Toliko jo lahko poplačam, več ne morem ko imam majhno pokojnino.«*, *»so pa neki podražili, pa nisem mogla več plačat«*, *»Pa drago je, ne moreš si glih kaj privoščiti. Da bi stanovanje ornk pospravla«*, *»vete, ko pa to vseeno tok nanese konec meseca.«*, *»Penzijo mam pa majhno. Samo bi jo več potrebovala, pa ne morem tolko plačevati.«*)

4.2.7 Menjava oskrbovalk

To, da nudi oskrbo kdaj tudi druga oskrbovalka, je precej moteč dejavnik, saj je to izpostavilo kar pet ljudi (*»Zdej pa nimam, ko so dopusti, ker nisem za to, da bi katera druga prišla«*, *»druge se nikakor se ne bi mogla navaditi«*, *»Najboljš je, če je sam ena.«*, *»Mi je pa bolj všeč, da je vedno ista, ko se navadiš na enega človeka«*, *»Pol pa ni tk, če pride druga, tega pa nima rada.«*), ena od teh ima raje, da takrat storitev izpustijo, kot, da bi k njej prišla kakšna nova oskrbovalka (*»Druge pa ne bi hotla. Sem rajš sama.«*), ene sogovornice, pa to ne moti (*»Zdaj so dopusti, bo ena druga prišla.«*, *»Ja zdle bo prišla dvakrat druga, nč več. Sam me ne moti.«*).

4.2.8 Ustrezen čas izvajanja socialne oskrbe

Uporabniki pomoč koristijo in potrebujejo, vendar pa je bilo le pri dveh opaziti, da jim ura nudenja oskrbe ugaja (*»Čas mi odgovarja«, »Meni ure odgovarjajo. Mi paše tk kot je.«*). Zgolj eni je to vseeno (*»Ja sj drugač ne gre.«*), kar štirim ura ne ustreza (*»Men bi bolj zjutraj pasalo.«, »Mal je nerodno, ko je glih čas kosila.«, »Ob 13h mi ne paše. Pasalo bi mi zjutraj. Ob 13h je dež al pa prevroče in mi sploh ne paše pol za sprehod.«, »Če bi blo bolj zgodej zjutrej bi blo še boljš, samo tudi tak ni nič narobe.«*), dve sogovornici, pa neugoden termin, kljub vsemu razumevajoče sprejemata (*»ko nisem samo jaz, ko jih je pa več«, »Ja zdj sem se že kr navadila, pa me ne moti.«*).

4.2.9 Soodločanje o času prihoda socialne oskrbovalke

Kljub temu, da je storitev namenjena uporabnikom, le-ti nimajo možnosti vpliva na določitev ure, ko se bo oskrba izvajala, saj je ravno to izpostavilo kar osem intervjuvank (*»sam ne morejo, ko imajo tk določeno, a vete, ne morejo.«, »Sam drugač se ne da prilagodit«, »Ne, določijo ga oni. To ne moremo sami.«, »Ne, oni določijo.«, »se morem prilagajat njej, ker ima druge«, »pa ne morem sama zbirat«, »ko to tk določijo«, »Tak majo urnik.«*)

4.2.10 Nudenje formalne oblike pomoči

Iz intevjuja je razvidno, da bi ena izmed sogovornic želela in potrebovala več formalne pomoči, vendar ji tega zdravnica ne dodeli, zaradi česar je užaljena (*»Š. jim tako sama od sebe da. Dohterca. Men pa ne da.«*), druga sogovornica, pa je s formalno obliko pomoči zadovoljna, saj kadar potrebuje prevoz do zdravstvenih storitev, za to poskrbijo z reševalnim vozilom (*»Ko morem kam it, me pa rešilc pelje.«*)

4.1.11 Neformalno nudenje pomoči

Pomemben dejavnik pri starih ljudeh je najožja družina. Sogovornice so takole potrdile pomoč, ki jim jo nudijo svojci (*»Sj mi tk pridejo svojci, pa mi kj pomagajo, pa še tkle kj porihtajo.«, »Pol mi bo pa od domačih kir prišel pomagat, sj mi je prej.«, »Prinesejo iz trgovine – to mi pa moji, fasngo.«, »V nedeljo pa snaha kuha.«, »Tk, da me tud sin pelje v trgovino, ko rabim.«, »pa mi vnuk tud kdaj kj poštima.«*). Najpomembnejši člen ob trenutkih, če bi uporabniki potrebovali nujno in hitro pomoč, so sosodje (*»sosed me pelje«,*

»v bloku mi kak sosed kj prinese, če rabim«, »Sosedje so pa bolj tk, če bi kj rabla bi mi pomagali, sam živimo tu, bolj vsak za sebe.«, »Sej včasih me soseda tud pelja. Mi jo je nerodno prosit, ko je starejša.«, »Če bi kj takega prišlo, bi lahko sosede pokicala.«). Kot pomembne, sogovornica omeni še prijatelje (»pa drugač mi kolegica tud nardi«, »kolegica me pelja z avtom«), znance (»Po operaciji so mi pa znanci pomagali«). Uporabnica, ki svojcev sploh nima, pa je že dlje časa dogovorjena z žensko, ki niti ni v sorodstvenem razmerju niti ni prijateljica, da poskrbi za njen grob po njeni smrti (»Mam eno žensko tako, tisto še mam, tako, da bi umrla, da bo ona poskrbela za grob pa to.«). Včasih se svojci starim ljudem ne morejo posvetiti, saj imajo svoje obveznosti (»Hčerka je pa v službi.«).

4.2.12 Način nudenja socialne oskrbe

Pomoč na domu je lahko gospodinjska, pomoč pri ohranjanju socialnih stikov, ter druga servisna opravila. Intervjuvanke so omenjale, da najpogosteje koristijo gospodinjsko pomoč (»pomije, pa pomete, pa posteljo mi prestelje«, »če je še tkle za mal pobrisat po vrhu«, »mi skuha kdaj«, »sam za čiščenje jo mam«, »smeti odnese«, »Počisti mi, okne mi tud včasih pomije, al pa kako sobo, naredi tist, kar lahko nardi«, »Ja pomete mi«, »V trgovino gre, mi iz trgovine kj prinese, kar rabim, hrano pa take stvari.«). Štiri tudi druga servisna opravila (»Tk pa pride, grema v trgovino«, »Pa mi pomaga, da obesima«, »pa če jo kaj prosim«, »obleke mi da prat«), od teh pa le ena uporabnica koristi zgolj druga servisna opravila (»Na sprehod grema skupi.«, »Če je pa dež, sma pa noter, pa se kj pogovarjama.«). Zanimivo je, da nobena intervjuvanka ni omenila, da bi ji oskrbovalka nudila tudi pomoč pri ohranjanju socialnih stikov, čeprav so kasneje omenjale tudi to.

4.2.13 Splošno zadovoljstvo s socialno oskrbo

Ker mora uporabnica oskrbovalko večkrat opomniti na določena opravila (»Sam ji morem rečt, da mi rože zalije.«), na splošno z socialno oskrbo ni najbolj zadovoljna (»Nisem zadovoljna.«, »Ni tako, kot bi moglo bit.«)

4.2.14 Preživljanje dneva

Povsem različno intervjuvanke preživljajo vsak dan. Največ si jih čas krajša z gledanjem televizije (»Televizijo gledam«, »Filme gledam«), tri berejo knjige ali revije (»knjige berem«, »Filme gledam«, »revije«, »križanke rešujem«), ena posluša radio (»radio

poslušam«), po dve si krajšata čas s pogovori (*»Pa rada mam ko pride kir na obisk, da se mam s kom za pogovarjat.*«), s sprehodi (*»grem en mal ven*«), raznimi opravki (*»pa tk po opravkih*«, *»Mam tele občinske zadeve za urihrat, ko so mi hotli premoženje vzet.*«), ena oseba je omenila, da včasih nakupuje v trgovini, kar ji vzame precej časa (*»v trgovino tud*«), ena sogovornica je vsak drugi dan v bolnišnici (*»Pa trikrat na teden grem na dializo*«), kadar pa je doma, hodi po stanovanju gor in dol (*»Hodim mal sem pa tja.*«). Ena sogovornica je povedala, da bi rada gledala televizijo, pa je ne more, ker ne vidi (*»TV bi gledala pa je ne smem*«), eni pomeni pestrejši dan obisk socialne oskrbovalke (*»Pol pa čakam, da pride oskrbovalka*«) in svojcev (*»V soboto al pa nedeljo pride hčerka k meni.*«). Dve pa sta opozorili, da jima je čez dan precej dolgčas (*»Dolgčas mi je, kirmu pa ni dolgčas, če je sam.*«, *»drugač sem bol sama, pa mi je dolgčas*«).

4.2.15 Socialni stiki

V tej kategoriji pride znova do izraza pomembnost svojcev, saj so le-ti tisti, s katerimi se stari ljudje največ družijo. Da imajo stike s svojci je omenilo šest sogovornic (*»prišel vnuk take en mal pogledat*«, *»Sin pa žena tud prideta*«, *»Mam hčero, ma družino, mam že vnuke velike*«), pet pa jih je izpostavilo, da so sosedje tisti, s katerimi se srečujejo, pogovarjajo in družijo (*»Mal še klepetam tkle okol, ko poznam kolegice, tu pred blokom.*«, *»Drugače pa v hiši pa ni kej, smo tri take stare, pa pridejo k meni.*«, *»pride sosedu včasih k meni in sosednjega bloka*«, *»S sosedi se vidimo ja, sam družimo se pa ne, je vsak za sebe.*«, *»Tale sosedu ta zgornja pride kak dan k men, pa se malo pomenina*«, *»z njimi še tk malo na hodniku počvekamo*«). Sogovornica, ki se je pred nedavnim upokojila, je med socialnimi stiki navedla še sodelavce (*»bivše sodelavke*«), prijatelje (*»prijateljice*«), in druge sorodnike (*»sestrična*«), dve starejši, pa socialno oskrbovalko (*»Mi je gospa N. (soc. oskrbovalka) čist dovolj.*«, *»Sj pa pride oskrbovalka, jo pa pol že komi čakam*«), od tega ena ima svojce, druga pa ne, nobena pa ni tu omenila sosedov. Za štiri sogovornice bi lahko rekli, da imajo ozko socialno mrežo (*»Nimam otrok.*«, *»nimam nobenga*«, *»Ja živim sama*«, *»Otrok nisma mela*«, *»Ja sj nimam koga*«, *»Si, ja, družbe bi si pa več želela, samo ko ne morem nikamor*«), pri treh so socialni stiki srednje pogosti (*»Pridejo tok, da mi prinesejo.*«, *»oni pridejo kdaj na obisk*«, *»Tudi pride k meni, samo dela tudi on, pa mi ne more kr skoz pomagati*«, le pri eni pa dovoljšni (*»Sej družbe mam dovolj*«), ena uporabnica je stike posebej opredelila kot dobre (*»Mamo pa dobre odnose.*«), je pa še povedala, da jih ohranja tudi s pomočjo telefona (*»sj njih lahko vedno pokličem*«).

4.2.16 Občutek biti svojcem v breme

Iz pogovora treh sogovornic je bilo razbrati, da imajo svojce, ki bi jim lahko pomagali, vendar jih same s svojimi potrebami ne želijo obremenjevati (*»Kk dolgo bo šlo, bi bla doma, ko pa ne bo več, pol bom pač mogla it v dom, sicer majo hčerke svoje hiše, ko majo družine, pa majo otroke poročene, tak da...ampak...ne morem jih bremenit.«*, *»Bremenit, ne morem nobenga.«*, *»samo vete majo tud svoje stvari , pa svoje življenje.«*, *»pa tudi nočem jih obremenjevati«*).

4.2.17 Mobilnost

Ker so naključno izbrane uporabnice doma v manjših blokih, se pri mobilnosti pojavijo težave, saj takšni bloki nimajo dvigal. Tako morejo uporabnice premagati kar nekaj stopnic, da pridejo na dvorišče ali pa naprime po pošto. Ravno to jim predstavlja dodatne težave (*»Dvignem gor, pol pa sam z zadnjimi kolesi dolta grem, nazaj pa tud počas gor«*, *»Hodit, bi mogla več, ampak ne morem, vozek sem dol dobila, pol ko so pa prišli so mi ga pa gor dali«*, *»Sej bi js sama večkrat šla, sam ko dol po stopnicah ne morem.«*), saj je že tako njihova gibljivost otežena (*»vn bi rada šla pa ne morem«*, *»da sem tk nestabilna«*), in nestabilna (*»Padem lahko«*), da si pri vsem tem pomagata z pripomočki za gibanje, sta rekli dve gospe (*»gor ne morem spravit vozeka«*, *»Vozička ne morem dol pustit, gor ga ne morem nosit.«*), ena pa je odvisna od pomoči drugega človeka (*»sama pa več ne morem v trgovino«*).

4.2.18 Druge oblike pomoči; dom za stare ljudi

Dom za stare je najbolj znana in razširjena oblika pomoči za stare, tako so jo precej omenjale vse sogovornice. Na bivanje v domu imajo precej različne poglede. Dve sogovornici sta za bivanje v domu zainteresirani (*»Sj jaz sem naredila prošnjo za dom, za v Topolšico, ko bo, če bo danes bom pa danes šla.«*), za eno bi to pomenilo večje finančno breme v primerjavi s sedanjo pomočjo (*»js nimam tok pokojnine, ko to bo ziher dražje, ko tole«*), a bi se v primeru, da postane popolno odvisna od pomoči drugih oseb, v dom preselila (*»Če obležim, ne«*, *»sam sem rekla v dom bom šla takrat, ko ne bom mogla čisto nič več, ko vem, pol bom pa že kmal umrla«*, *»Če bi že glih tud kj prišlo pol bi šla v dom, drugače pa ne. Sem raj doma. Tu sem navajena, sem že dolgo tu.«*), kakor še dve sogovornici. Mlajši gospe, pa se zdi smiselno preseliti v dom čim prej, saj si bi tako

ustvarila nov krog prijateljev, s katerimi bi preživljala dneve v instituciji (*»Ja to bo kr sprememba, sam se mi zdi pa fajn, da gre človek zdjle v dom, ko je še mlajši, da si lahk tam ustvari družbo«*), prav tako pa ji zaradi načina gradnje, bivanja v domu za stare, predstavlja večjo samostojnost (*»pa zato grem da bom lahk šla kj ven, sama«*) in manj arhitektonskih ovir (*»Sej bi doma ostala, če bi imela pritlično stanovanje. Sam ga ne najdem.«*). Če socialna oskrba na domu ne bi obstajala, bi se prav tako morala preseliti v dom (*»Tk, da če ne bi mela oskrbe tet iz socialne, bi mogla v dom.«*) pravi sogovornica. Pet oseb, pa ima do doma precej odklonilen odnos (*»v dom, pa ne grem«, »Drugač pa v dom NE, ne bi rada šla«, »V dom pa nočem.«, »To pa ne, v dom počitka pa ne grem.«, »V dom si pa ne bi želela it, vem kaj je dom!«, »Ko v dom, pa nočem, dokler bom lahko tu, bom tu.«*), dve od teh imata slabe izkušnje (*»pol pa sem ga včasih šla obiskat, pa ni, ni mi blo všeč.«, »V vrsti so čakali na kosilo, da je s ključem odprla, pol vsi so šlatali po tistmu kruhu, js ne bi mogla jest takega.«, »Sem hodila k znankam, so mele pripombe. A vete, sliši se marsikaj.«*), hkrati pa opozarjata na potrebo po zasebnosti, če že dolga leta živita sami, bi si tudi v domu za stare želeli imeti svojo sobo (*»če grem v dom hočem met svojo sobo«, »Pa tk je, starejši smo, sj če sta dve v sobi, pa se razumeta pol gre.«*). Da pa se svojem zdi bivanje v domu najboljša izbira, je omenila gospa, saj so kljub njenemu nasprotovanju in brez njene vednosti oddali vlogo za sprejem v dom (*»So pa meni moji že urihtali za v dom.«*).

4.2.19 Druge oblike pomoči; varovana stanovanja

Varovana stanovanja so še vedno manj razširjena in manj poznana oblika stanovanj za stare ljudi. Omenila jih je zgolj ena gospa, zdijo se ji dobra možnost, hkrati pa tudi draga (*»In pol sem bla js tud kr za to.«*)

4.2.20 Druge oblike pomoči; druge fizične osebe

Danes manj pogosta pomoč, kot v preteklost, pa se mi zdi dogovor z drugimi osebami, ki niti niso v sorodstvu niti niso strokovno zdravstveno podkovani, za nudenje vsakdanje oskrbe ali pomoči, v zameno pa jim oseba nudi stanovanje oz. jim ga po smrti prepusti. O takšni pomoči razmišljata dve osebi (*»Ampak js razmišljam o tem, da bi eno družino zaprosila za oskrbo«, »Sem že razmišljala, da bi dobila eno žensko, dala bi ji hrano, pa bi mi pomagala.«*)

4.2.21 Upoštevanje želja

Pomembno je, da svojci upoštevajo želje starega človeka in mu s tem potrjujejo njegovo lastno vrednost in občutek samoodločanja v lastnem življenju. Da so na to pozabili in, da ji ni vseeno, je vidno iz pogovora z gospo (*»Ko so hčerke kr tko nardile, brez da so me vprašale.«*)

4.2.22 Odnos z oskrbovalko

Ko govorimo odnosu uporabnika z oskrbovalko, navajajo zelo različne lastnosti. Strnila bi lahko, da imajo s svojo stalno oskrbovalko dobre odnose, saj jih kar sedem govori o odnosih, za katere bi lahko rekli, da so pozitivni (*»Moja je pa super. Se z njo res zastopim.«*, *»Tta gospa je tk fajna.«*, *»je zlo vredu«,* *»js sem tud z njo zelo zadovoljna.«*, *»Da je vredu«,* *»Tta je pa prilagodljiva.«*, *»Tta je pa tk super.«*, *»Ja pomembno, da je fajna.«*, *»Gospa I. je res super.«*, *»Pa sem zelo zadovoljna z njo.«*, *»super je«,* *»Taka, ko je pa ta gospa, jih je pa težko najti. Sej če more kdaj kira druga, če moja ne more, je tud kr vredu, samo, ne bi je zamenjala.«*), kar pet jih odnos opredeli kot zaupen (*»Tta me pozna, pa ve kako pa kaj.«*, *»Njej lahk pa vse želje povem«,* *»Njej lahk pa vse zaupam.«*, *»pa se lahko pogovarjaš tud o drugih stvareh.«*), isto število jih je poudarilo, da se lahko z oskrbovalko pogovarjajo (*»Njej lahk pa vse povem.«*, *»rada mam, da kdo pride, se pogovorimo«,* *»Pa se že malo bolj poznama, pa se lahko pogovarjama.«*), tri so rekle, da je prijazna (*»da se še nikol nisma skregale«,* *»je prijazna«*), ter delavna (*»ona vse vidi, pa naredi«,* *»O naredi mi pa vse, vse kar ji rečem, pa tud sama vidi kaj je za naredit.«*, *»zna poštimat po stanovanju«*), dve sta se na oskrbovalko zelo navezali (*»Ne bi hotla druge«,* *»Je ne bi zamenjala za nič«*), dve sta je navajeni (*»Tta zdej je pa tud fajn, sem tk navajena na njo.«*, *»navadile ena druge«*), dvema pa je všeč, da je ustrezljiva (*»Vse mi porihhta.«*, *»ustrezljiva«*), dve imata medsebojno razumevajoč odnos (*»gospa je tako razumna«,* *»Verjetno ma tud natrpano.«*), po ena sogovornica je omenila, da je njun odnos družinski (*»Ona je pa tk ko hčera mi je.«*), poln (*»Z njo se pogovarjam, pol pa nč ne pogrešam drugega.«*) in spoštljiv (*»niti ene besede nima za čez njo rečt«*). Drugi je všeč dobrovoljnost (*»zmerom je dobre volje«*), nasmejanost (*»nasmejana«*) in praktičnost oskrbovalke (*»urajtljiva«*). Iz pogovora z uporabnico bi lahko sklepali, da ceni ljubeč odnos (*»Jo mam tk rada«*) ter, da ji oskrbovalka omogoča stik z okolico (*»Je kok bi rekla, stik z zunanjostjo, kar se dogaja.«*). Na splošno dober odnos ima ena uporabnica (*»da se*

razumem z njo«), da jo socialna oskrbovalka mnogo vzpodbuja pa je omenila druga gospa (*»Me je precej na noge postavlja. Prej sem bla pa duševno na tleh. Mam toliko problemov. Sjtta moja oskrbovalka ve vse.«*). Nezadovoljstvo z dodeljeno socialno oskrbovalko, bi lahko izbrali iz pogovora z eno izmed uporabnic (*»Niso vse kot bi rad.«*), saj želi le-ta čim prej oditi (*»Kira bo kj prišla...komi čaka, da leti«*), da pa je uporabničin odnos do tega ležeren (*»Kaj boš kj šimfu, če ti bo nardila bo, če ne pa tud dobr.«*), bi lahko rekli zaradi tega, ker se v zvezi z izboljšanjem odnosa ne želi nič ukreniti.

4.2.23 Posredovanje informacij o oblikah pomoči

Intervjuvane osebe pridobivajo informacije o možni pomoči iz svoje socialne mreže. To so v treh primerih sosedje (*»Pa mi je pol sosed, ko je tud bolj stara, povedala za kake stvari.«*, *»Ja za tole oskrbo, sem mela srečo, da sem vedela, ko jo je sosed, tud mela.«*, *»kak sosed, ko je kj že mel, pol pove, pa ko kir sliši pa se med sabo malo zmenimo«*), v dveh svojci (*»Ja, če mi ne bi otroci povedali za tole oskrbo, ne bi vedela.«*, *»Bi blo kr dobro, da bi mi to kdo predstavil, ker js nisem vedela nič. Pol sem pa počasi izvedela, malo tu, mal od sestrične, neki od patronaže... Bi mi mogel to zdravnik povedati.«*), po en primer pa znanci (*»Jaz sem od znanke izvedela, da lahko dobiš vložke na recept.«*), socialna oskrbovalka (*»Meni gospa N. pove kar je takega.«*), CSD (*»Ja tule na socialni ti že kj povejo«*), zdravnik (*»Pa grem do dohterja pa se vse zmenima.«*), patronaža (*»Sem pa od patronaže izvedela za to, ko je prihajala k meni, pa je vidla kk sem.«*), ena gospa pa se sama precej pozanima o drugih možnostih (*»js se kr znajdem, pa vem kaj mi pripada.«*). Lahko rečem, da so informacije okrnjene in da jih je težko pridobiti, ko jih potrebuješ, saj o tem govorijo štiri sogovornice (*»Men dohterca nč ne pove. Ona bi mogla ko kj pride, pa ko vidi kak si, pa pol mal več povedat, ne pa, da je pol kkr kj izveš.«*, *»Eh, sj to pa noben nč ne pove. Morš kr sam kj zvedet.«*, *»Informacij je pa premalo.«*, *»Ni pa dovolj informacij, jih ni ko kej rabiš.«*), prav tako štiri, pa ne vedo, kje bi lahko poiskale zelene informacije (*»Drugač pa kr ne vem, kje bi lahko kaj zvedela.«*, *»Ne veš, kje bi lahko kaj poiskal, ko rabiš«*, *»Drugo pa ne vem, ki bi še kj zvedela. Sej ne vem, kaka pomoč je še, pa kk. To pa noben ne reče.«*, *»Kr ko rabiš, ti pa noben nič ne pove, pa sj tud ne vem na koga se obrnat, pa vprašat.«*), zato pravita dve, da bi bilo najbolje, če bi jim jih posredoval izbrani zdravnik (*»pa bi lahko zdravnik kj reku,«*, *»Zdravnik mi nikoli ni nič povedal.«*). Da pa je pridobivanje informacij dolgotrajno, potrdi pričanje ene vprašane sogovornice (*»Pol pa počasi, pa po malem, tu pa tam kej izveš.«*).

4.2.24 Druženje s prostovoljci

Želja po druženju s povsem nepoznanimi in novimi ljudmi, je čisto individualna potreba, eni si ga želijo, drugi spet ne, tako si tri uporabnice želijo nove družbe (*»Bi si želela takle družbe še kdaj.«*, *»Pa da bi se lahko pogovarjala s kom.«*, *»Ja, bi si želela koga za družbo, sam nimaš takih ljudi.«*, *»najbolj bi rabla kako spremstvo, tk da kako prostovoljstvo bi sprejela.«*), trem pa je druženja dovolj, oz. so raje same (*»Js tega ne nucam, js sm utrujena imam rajši mir.«*, *»Mam rada svoj mir.«*, *»Ne, sem rada sama.«*).

4.2.25 Potreba po pogostejšem/daljšem času/večjem obsegu nujenja pomoči

Časovno prekratko nujenje pomoči se zdi trem sogovornicam (*»Sj vete, v dveh urah kj velik ne more naredit, ne more. Tisto taglavno, iz trgovine mi prinese, pa po kakih opravkih me pelja, če morem it.«*, *»Sej ne more una tud nč ne pomagat, tok za tiste dve uri.«*, *»Bi blo fajn, da bi bla še kako uro več, da ji ne bi bilo treba pol hitet.«*), druge štiri pa pravijo, da imajo večje potrebe po pomoči, kot pa so jih zagotovljene (*»Zunej je vrodu, samo, nimam koga da bi me...«*, *»Samo je pa premalo, a vete. Pet ur na teden je samo, to je premalo. Bi rabila več. Cel dan bi rabila.«*, *»da bi kj porihkala.«*, *»Hja pa je še premal.«*). Ena pravi, da CSD širše oskrbe ne more zagotoviti, ker nima dovolj oskrbovalk (*»Mislim, da nimajo dovolj oskrbovalk, da bi lahko hodila bolj.«*), dve gospe, pa koristili pomoč na domu več ur, a jima to predstavlja prevelik strošek (*»Pa likanje pa pomivanje bi mela, če bi blo ceneje.«*, *»samo bi jo več potrebovala, pa ne morem tolko plačevat.«*). Sogovornica bi si želela, da bi oskrbovalka več časa lahko posvetila druženju z njo (*»sej dost nima cajta, ko dela.«*).

5. RAZPRAVA

Raziskava je pokazala, da ljudje, ki koristijo pomoč na domu v večini živijo sami. (Sicer samska gospodinjstva niso značilna samo za uporabnike te storitve, ampak so pogosta tudi pri ostalih starih ljudeh, na kar kaže popis prebivalstva: »Ob popisu prebivalstva 2002 je bilo v Sloveniji 73.036 samskih gospodinjstev, v katerih je živila oseba stara 65 let ali več; od tega 12.221 moških in 60.815 žensk.« (2006: 33) ⁵

To pomeni, da so vsak dan odvisni najbolj sami od sebe. Pri tem so jim v pomoč ljudje, ki sestavljajo njihovo socialno mrežo in oseba, ki preko socialnega servisa izvaja pomoč na domu. Ta storitev naj bi odgovarjala na **potrebe** in **želje** človeka, za katere se sklepa, da se pogosteje pojavljajo v starosti.

Na tem mestu želim razločiti med pojmom potreba in pojmom želja. Prvega najpogosteje razumemo (Grebenc 2005) ko opisujemo notranje sile, na katere imamo malo vpliva in nas tako silijo, da jih zadovoljimo. Želje pa naj bi imele širši koncept kot potrebe. Posamezniku naj bi želja pomenila neko dobrino ne glede na njegove potrebe. Potrebe lahko razdelimo na splošne/skupne, posebne in družbeno pogojene. »Razlike v tipih potreb ter v načinih, kako so merjene in definirane kot potrebe, vplivajo tudi na tipe in načine socialnih ukrepov in jih določajo. Kot se s časom spreminjajo potrebe, se spreminjajo tudi programi zanje in pristopi k njim, čeprav ne vselej in ne takoj.« (Macarov, v Grebenc 2005: 12)

Močan vpliv na spreminjanje potreb in s tem oblikovanih storitev, kot odgovorov na izražene potrebe, ima staranje prebivalstva. Staranje prebivalstva je sicer svetovni trend, močno pa je prisoten v Sloveniji. Podatki⁶ kažejo, da je leta 2002 bil v Sloveniji delež starih (nad 65 let) 14,7 odstotni. Leta 2012 naj bi bil po predvidevanjih že 16,7 odstotni. Po izračunih predvidevajo z leti še mnogo višji delež starega prebivalstva. Hkrati je bil delež mladih (do 15 let) 2002 leta 15,3 odstotni, leta 2012 pa predvidoma le še 13,5 odstotni. Vse kaže, da se bo delež mladih v Sloveniji še naprej zniževal.

⁵ Vir: **STRATEGIJA VARSTVA STAREJŠIH DO LETA 2010 - SOLIDARNOST, SOŽITJE IN KAKOVOSTNO STARANJE PREBIVALSTVA.**

⁶ Vir: www.2.pef.uni-lj/ess/medg-sozit/files4.php

Omenjeni trend narekuje: povečanje potreb po ustanovah in strokovnjakih za izobraževanje in varstvo starih; potrebe po prilagajanje sistemov zdravstvenega, pokojninskega in socialnega zavarovanja; poslabševanje razmerja med delovno sposobnimi in delovno nesposobnimi; spreminjanje odnosa družbe do starih in mladih; manjšo cenjenost starih. (Šircelj 2009)

Isti dejavnik ruši sistem države blaginje⁷, saj na ta način država ne zmore več zagotavljati socialne varnosti in blagostanja. Tako tu dobita prostor poleg države še trg in družba. V mojem primeru so trg zasebniki, ki nudijo storitve na domu (oz. druge oblike pomoči). Pod družbeni sektor si razlagam volonterje, ki izvajajo prostovoljno delo (in druge aktivnosti v okviru skupnosti namenjene starim). Tu je še četrti sektor, ki se dotika vseh treh že prej omenjenih sektorjev, nevladne organizacije. Sem štejem najrazličnejša društva, ki so namenjena starim z namenom izboljšanja kvalitete njihovega življenja in krepitve pripadnosti le-tem. V vseh posameznih sektorjih vidim socialno delo kot stroko, ki bi lahko bila bolj prisotna. Zaradi svojih specifičnih znanj in veščin dela, lahko socialna delavka s svojim delovanjem pripomore k dvigu kvalitete življenja starih ljudi, saj je »socialno delo s starimi ljudmi ali gerontološko socialno delo danes pomembna specialnost socialnega dela.« (Milošević Arnold 2006: 10) Socialna gerontologija je postala večstransko in kompleksno področje raziskovanja in praktične dejavnosti, ki se ukvarja s staranjem kot fenomenom osebnosti na eni in s staranjem kot družbenim pojavom na drugi strani. V interaktivnem procesu med socialnimi delavkami in starimi ljudmi kot uporabniki, se je spreminjala tudi sama narava socialnega dela. Socialni delavci so razvili nove in učinkovite prijeme za poseganje v težke življenjske situacije starih uporabnikov. (ibid.: 8-10). S takšnimi znanji bi lahko bili socialni delavci izvajalci storitev, organizatorji dejavnosti namenjenim starim ljudem, ter promotorji pomena starega človeka za družbo, v skupnosti.

Ozka socialna mreža ljudi v starosti se je pokazala tudi v moji raziskavi. Sogovornica razlaga takole: »Nimam otrok. Ne nimam, nimam nobenga. Mam eno žensko tako, tisto še mam, tako, da bi umrla, da bo ona poskrbela za grob pa to. To mam pa posebi eno, sj že več ko trideset let. Ja, tu v bloku mi kak sosed kj prinese, če rabim.« Socialno mrežo

⁷ Pojem država blaginje pomeni državo, ki skrbi za prebivalce s tem, da zagotavlja minimalne življenjske standarde, redistribuira družbene vire pomoči in skrbi za družbeno solidarnost.

sestavljajo najbližji svojci – otroci in nekaj malega tudi sosedge. »Mam hčero, ma družino, mam že vnuke velike, oni pridejo kdaj na obisk, drugače sem pa sama. No, sj njih lahko vedno pokličem, pa mi tud kaj prinesejo, samo vete majo tud svoje stvari, pa svoje življenje. Mamo pa dobre odnose. Če bi kj takega prišlo, bi lahko sosede poklicala, z njimi še tk malo na hodniku počvekamo. Samo je pa tud že velik mladih, tistih pa pol tok ne poznam,« opiše svojo realnost ena od intervjuvanih oseb. Podobno piše tudi Flaker et al. (2008: 262) »Za mreže uporabnikov je značilno, da so po navadi majhne in omejene na ozek krog ljudi, zlasti družinskih članov in redkih prijateljev, ostali stiki pa so razmeroma nepomembni.« Ambivalenten odnos tretje generacije glede družinske oskrbe, opisujejo tudi v Strategiji varstva starejših (2006: 9), kjer pravijo, da stari ljudje po eni strani tradicionalno pričakuje pozornost in pomoč od svojcev, po drugi strani pa njena visoka zavest avtonomije in samozadostnosti povzroča vedenjsko in besedno odklanjanje pomoči svojcev (noče biti »v nadlego«). Tudi moja sogovornica govori o svojcih, ki jim noče biti v breme: »Kk dolgo bo šlo, bi bla doma, ko pa ne bo več, pol bom pač mogla it v dom, sicer majo hčerke svoje hiše, ko majo družine, pa majo otroke poročene, tak da...ampak...ne morem jih bremenit.« Vseeno so otroci najpogosteje tisti, ki prihajajo k staršem na obisk in jim ob tem prinesejo nekaj nujnih potrebščin, oz. poskrbijo za nakup, ker starši v trgovino ne morejo sami. Priložnostno jim še pospravijo po stanovanju in se z njimi pogovarjajo. Skleпам lahko, da so ti svojci zaposleni in živijo svoje življenje. Med vikendom, pa so le-ti tisti, ki zapolnijo vrzel odsotnosti delovanja javnih služb in jih večina pomaga svojim bližnjim. Flaker et al. (ibid.: 301) je zapisal: »Svojci in bližnji so tisti del mreže, ki je v primerih dolgotrajne prizadetosti najbolj prizadeta in oškodovana in potrebuje tudi primerno podporo in pomoč.« Ob enem se zmanjšuje tradicionalna vloga družine pri skrbi za stare. Včasih je imela le-ta nosilno vlogo pri oskrbi, danes pa je zaradi družbenih sprememb to težje izvedljivo. Nagodejeva (2009: 129) opozarja, da »družba pa na to še nima ustreznega odgovora.« V strategiji varstva starejših (2006: 9) je zaslediti mnenje, da je slaba raziskanost oskrbe starega človeka v družini razlog, da ta pomembna socialnovarstvena mreža ni bila deležna niti strokovne niti javne socialnopolitične pozornosti in podpore.

»**Stiki z drugimi** so v vsakdanjem življenju zelo pomembni. Potreba po druženju je ena temeljnih človekovih potreb. Vstopanje v medsebojne odnose, njihovo oblikovanje, preoblikovanje in prekinjanje je trajna dejavnost vsakega posameznika« (Nastran Ule

1992: 209, v Flaker et al. 2008: 304). Raziskava je pokazala, da kar četrtno vprašanih, obiščejo otroci le enkrat tedensko, skoraj 10 % pa enkrat mesečno ali manj. Več kot polovica vprašanih oseb, nima stikov z drugimi osebami pogostejših kot enkrat mesečno. Ti podatki so zaskrbljujoči, saj jim tako niso zagotovljene temeljne človekove potrebe. Stiki z drugimi osebami in gibanje v medčloveških odnosih, so pomembne dejavnosti, ki so jim prikrajšane. Psiholog Maslow na sredino svoje petstopenjske lestvice postavi potrebe po ljubezni in pripadanju, tej sledi potreba po spoštovanju, najvišje pa postavi potrebo po samouresničevanju. Za vse naštete potrebe bi rekla, da jih zadovoljujemo skozi osebni medčloveški odnos. Naklonjenost npr. lahko gojimo v odnosu s človekom, prav takšen odnos je potreben za občutek priznanja s strani drugih. Tisti ljudje, ki so redko v odnosu z drugimi ljudmi imajo tako manj priložnosti za zadovoljevanje temeljnih človeških potreb. »Socialni kapital je vir, ki je prisoten v odgovorih na vse vrste potreb.« (Flaker et al. 2008: 409). Strokovnjaki se zavedajo, da je naravne mreže pomembno krepiti, obstaja pa problem kako in do kakšne mere vanje posegati. Naravne mreže starih ljudi, ki jih spletajo svojci, prijatelji, sosedje in znanci, so ranljive tudi zato, ker starim prijatelji in znanci pogosteje umirajo. Sosedje se, sploh v stanovanjskih blokkih, več preseljujejo in menjajo, s sodelavci se po upokojitvi počasi izgublja stik, tako starostnikom ostanejo svojci, najpogosteje otroci (kadar jih oseba ima), ki pa v sodobnem času živijo manj povezano življenje s svojimi starši.

Presenečena sem bila, ko sem iz raziskave razbrala, da osebe v največji meri koristijo pomoč pri **gospodinjskih opravilih**. »Gospodinjska pomoč je lahko nuja ali pa luksuz. Nuja je, ko ljudje ne zmorejo opravljati gospodinjskega dela. Vzroki so lahko različni – zaradi bolezni ali onemoglosti ne morejo več opravljati vsega dela v gospodinjstvu, ga ne znajo, niso motivirani oz. spremenijo slog življenja, nimajo časa (zaposlene gospodinje). Lahko pa je to stvar odločitve, ko imajo ljudje denar ali moč, da si zagotovijo pomoč drugih.« (ibid.: 213, 214) Uporabniki, s katerimi sem se pogovarjala, koristijo gospodinjsko pomoč iz nuje, ker sami tega dela več ne zmorejo: »Ja grema ven, pa če je še tkle za mal pobrisat po vrhu, tud težko, s sesalcem tud ne morem več.« in »Kosilo skuha, pomije, pospravi po sobi, obleke mi da prat, kar je, vse mi naredi. Sej drek kj še lahko sama,« sta opisali svoje zmogljivosti in pomoč oskrbovalke sogovornici. Prednost storitve socialna oskrba na domu je ta, da si uporabnik lahko izbere tiste storitve, ki sam oceni, da jih potrebuje. Perko (2007: 161) kot prednosti takšne individualne oskrbe navede

prilagojen tempo izvajanja storitev uporabnikom, vzpostavitev pristnega odnosa in možnost prilagajanja pomoči in hitrejšje odzivanje na spremenjene razmere. Zagotovljene storitve pomenijo uresničevanje državljskih pravic, meni Jelka Škerjanc (2005: 52). Individualizacija pri načrtovanju storitev omogoča prožno in učinkovito načrtovanje. Takšna podpora, ki jo uporabnik prejme, pa je namenjena dvigovanju kakovosti življenja (ibid.). Za **pomoč na domu** se odločijo ljudje takrat, ko niso popolnoma odvisni od tuje pomoči, a ne zmorejo več vsega sami. V tem primeru se mi zdi koriščenje pomoči na domu dobra rešitev, saj jo je dokaj lahko zagotoviti, hkrati pa človeku omogoča samostojno življenje v lastnem, domačem okolju in mu s tem prihrani soočanje z novimi spremembami. O razvoju storitev in programov na področju socialnega varstva zapišejo v Strategiji varstva starejših (2006: 20, 21) tole: »Poleg storitev institucionalnega varstva, ki so v preteklih letih prevladovali, so se začele razvijati in izvajati pomoč na domu, pomoč na daljavo, dejavnost dnevnih centrov in pomoč osebam, ki živijo v oskrbovanih stanovanjih. Pri tem država in lokalne skupnosti predvsem spodbujajo storitve, ki omogočajo, da starejši, ki zaradi starosti ali zdravstvenih težav ne morejo več shajati brez tuje pomoči, ostanejo doma oziroma čim bližje domu in se čim kasneje odločijo za odhod v institucionalno obliko bivanja. S takim pristopom se zagotavljata kakovost življenja in vključenost v socialno okolje, ter preprečuje socialna izoliranost starejših.« O pomoči pri vzdrževanju stanovanja piše tudi Flaker et al. (ibid.: 127) in sicer govori, da je ta potreba še posebej očitna pri ljudeh, ki uporabljajo invalidski voziček oz. imajo druge oteženosti. Pravi, da lahko imajo takšno vlogo tudi formalno organizirani prostovoljci, plačana pomoč na domu oz. druge mobilne oblike pomoči in podpore. Kako pomembno je starostniku znano, domače okolje, v katerem živi že večji del svojega življenja, podkrepijo zgodbe, ko osebe z oteženo mobilnostjo, raje premagujejo vsak dan stopnico za stopnico, da lahko pridejo na dvorišče ali do poštnega nabiralnika, ob tem pa tvegajo dodatne poškodbe in skrbi, kako najlažje prinesti s sabo še pripomoček za hojo, kot pa poiskati drugo, pritrlično stanovanje ali stanovanje, ki je dostopno z dvigalom. »Tehnični pripomočki (prilagojen avto, boljši invalidski voziček) in ureditve za samostojno življenje (klančine, ureditev funkcionalnega javnega prevoza, prilagoditve v stanovanju) so pomemben dejavnik pri ustvarjanju pogojev, da se posameznik osamosvoji,« je zapisal Flaker et al. (2008: 360). »Sem se nepokretno počutila. Imam osteoporozo s počenimi kostmi. Imam vensko popuščanje in popuščanje srca. Na smem se preveč naprezat in ne morem vsega sama. Potem je bilo boljše, sedaj pa se mi je spet poslabšalo,« je opisala svoje zdravstveno stanje

gospa, ki uporablja pripomoček za hojo – hodulje na kolesih – kadar želi iz stanovanja. O povezanosti med večjo samostojnostjo in občutkom biti zdrav, zapiše že Požarnik (1981: 17) in sicer pravi, da koliko se nekdo počuti zdravega je odvisno od tega, če lahko gre iz stanovanja brez pomoči. Tisti stari, ki to lahko, so praviloma bolj optimistični. Tisti, ki pa tega ne zmorejo, menijo o svojem zdravju slabše. Ta komponenta naj bi najbolj vplivala na samooceno zdravja. Na tem mestu naj izpostavim pomembno razliko v odnosu do lastnega stanovanja pri gospe, ki za svojo neodvisnost nujno potrebuje z dvigalom dostopno ali pritlično stanovanje in se je za novo bivalno okolje odločila ravno na podlagi tega, ker jo sedanje stanovanje bistveno omejuje. Omenjena gospa je mlajša starostnica, stara približno šestdeset let. Na podlagi tega lahko rečem, da je mlajšim starostnikom pomembnejše ohranjanje socialnih stikov, kvalitetno življenje in čim večja neodvisnost, starejšim pa ohranjanje že poznanega in domačega okolja.

Pomembno spoznanje predvsem za koordinatorje in organizatorje pomoči na domu je, da si star človek želi ene zaupanja vredne osebe, ki vstopi v njegov življenjski svet in ne več različnih usposobljenih oseb, ki bi mu nudile pomoč. Rezultati ankete kažejo, da je zelo obremenjujoče, kadar njihovo **stalno oskrbovalko** zamenja druga. Navadijo se ene oskrbovalke, kateri zaupajo. Ta najbolje pozna njihove potrebe, navade, njihovo bolezen in nemoč. Socialna oskrbovalka vedno znova vstopa v zasebnost uporabnikov, v njihov dom, med njihove najbližje, zato lahko razumem to željo po zgolj eni stalni socialni oskrbovalki. Sogovornica svoje doživljanje oskrbovalke razlaga takole: »Sej je že osemnajst let pri meni, ista. Ko druge se nikakor se ne bi mogla navadit, ja, ja. No, zdej poleti so dopusti, drugače je pa vedno točno, točno prihaja. Druge pa ne bi hotla. Sem rajš sama. Tta gospa je tk fajna. Je že skoz pri men. Njej lahk pa vse povem. Ona je pa tk ko hčera mi je. Vete, da se je navadim, ko je pa tk dolgo pri men. Sej mam njeno sliko tuki, pogledjte. Ji lahk vse zaupam. Tk je fajna. Res je fajna. Z njo se pogovarjam, pol pa nč ne pogrešam drugega...« Ramovš (2003: 184-185) ugotavlja, da socialne oskrbovalke vstopajo v človekov srednji krog zaupanja. V tem krogu naj bi bila človekova osebnost najbolj ranljiva, kajti ob zlorabi osebnih vrednot in izkušenj se čuti človek popolnoma razvrednotenega. Kadar človekovo sporočilo ne najde zaupne varnosti in ustreznega odziva tiste osebe, ki vstopa v takšno bližino, lahko človeka s tem notranje poškoduje. Tako lahko razumem, da nekateri odklonijo pomoč na domu, kadar je njihova socialna oskrbovalka odsotna. S tako občutljivo populacijo ne gre eksperimentirati in varčevati državnih sredstev in z namenom

privarčevanja denarja in zato zaposlovati delavke zgolj na delovni preizkus⁸ za en mesec. Socialna oskrbovalka je pri stiku z uporabnikom v več vlogah: kot negovalka (kar niti ni bistvenejše od drugih vlog), kot »družabnica«, kot »zaupnica«, kot »tolažnica«, kot »spodbujevalka«, kot »oskrbnica«, kot »pomemben drugi«,... zato je pomembno, da s svojimi uporabniki razvije pristen, empatičen odnos, da nastopa prijazno in dobro voljno. »Izkušnje dobre prakse kažejo, da je pri socialni oskrbi ljudi, ki imajo demenco, v ospredju oseba, ne njeno zdravstveno stanje. Socialne oskrbovalke organizirajo pomoč na podlagi potrebe in želje uporabnika,« rezultate socialne oskrbe opiše Flaker et. al. (ibid.: 94). Zavedati se moramo, da so socialne oskrbovalke pomemben člen uporabnikove socialne mreže tudi zato, ker imajo uporabniki zelo malo drugih stikov. Velikemu številu uporabnikov (poleg socialne oskrbovalke) edini stik s človekom predstavlja le njihova najožja družina.

Kadar se v našem življenju zgodi nekaj bistvenih sprememb, je potrebno življenje na novo organizirati ali kot pravi Čačinovič Vogrinčičeva reorganizirati oz. ga na novo vzpostaviti. Zmanjšana samostojnost v življenju, je lahko ena izmed teh sprememb. Takrat ljudje iščejo različne načine, da se prilagodijo novo nastali situaciji. Nujno pri tem je, da vedo česa se lahko poslužijo. Rezultati moje raziskave kažejo, da jih polovica uporabnikov socialne oskrbe na domu, ne ve kje poiskati **informacije** o različnih oblikah in načinih pomoči. Odgovori so bili podobni temu: »Ja no, je treba kr kej vprašat, če hočeš vedet. Tkle, kak sosed, ko je kj že mel, pol pove, pa ko kir sliši pa se med sabo malo zmenimo. Ni pa dovolj informacij, jih ni ko kej rabiš. Pol pa počasi, pa po malem, tu pa tam kej izveš. Kr ko rabiš, ti pa noben nič ne pove, pa sj tud ne vem na koga se obrnat, pa vprašat.« Ob tem želim opozoriti, da so ti starostniki do neke vrste pomoči le prišli, pri tem pa mislim ravno na pomoč na domu. Tako ostaja odprto vprašanje, kakšni bi bili rezultati, če bi anketirali vse starostnike na tem območju. Druga polovica anketiranih oseb pravi, da je tovrstnih informacij premalo. Glede na rezultate lahko trdim, da je dotok teh informacij do starih

⁸ Osebe na delovnem preizkusu so financirane iz evropskih sredstev, namen projekta je preprečiti dolgotrajno brezposelnost in obvarovanje pred tem, da bi dolgotrajno brezposelni izgubili delovne navade. Širšo raziskavo sem opravljala ravno v času, ko so na CSD Velenje zaposlovali nove kadre za izvajane te storitve za enomesečni delovni preizkus. Posledično so se socialne oskrbovalke v tistem času pogosto zamenjale.

ljudi počasen in reven. Danes ogromno ljudi išče svoje odgovore na vprašanja preko svetovnega spleta, ki je velik ponudnik raznolikih informacij. Tega vira se starostniki ne poslužujejo v veliki meri, (pri nobenem anketirancu doma nisem opazila niti računalnika) kar jih takoj okrne za možen nabor iskanih odgovorov. Marsikaj se izve tudi od okolice, v mojem primeru so tri sogovornice do informacij dostopale preko sosedov. Tu je oteževalna okoliščina ravno ta, da so (v mojem primeru) starostniki manj gibljivi in se večinoma zadržujejo doma. S tem so spet prikrajšani za večjo obveščenost. Očitno tudi svojci nimajo dovolj informacij, saj sta v drugem koraku raziskave, le dve sogovornici pridobili potrebne informacije z njihove strani. To potrdi tudi Flaker et al. (ibid.: 304), ko pravi: »Stvar, za katero svojci in bližnji pravijo, da jo rabijo, je več raznovrstnejših informacij o zdravstvenih, psiholoških in socialnih vidikih prizadetosti, več bi radi vedeli o storitvah, ukrepih in metodah in tudi o svojih pravicah, postopkih in možnostih.« Verjamem, da bistveno pripomoremo h kvaliteti življenja, kadar izražene potrebe čim hitreje kvalitetno zadovoljimo. Poraja se mi ideja, da bi se socialne delavke in socialni delavci, kot strokovnjaki na področju dela s starimi, bolj angažirali pri delu s to populacijo. Potreben in primeren način se mi zdi ustanovitev informacijskega centra, ki bi pokrival širok spekter potreb in interesov starostnikov. Kako konkretno bi bil omenjeni center zastavljen, bi bilo potrebno še raziskati, ena od idej pa je ta, da bi na enem mestu nudili informacije o vseh razpoložljivih oblikah in načinih pomoči, kot so: finančna pomoč, socialno varstvene službe, družabništvo, razni pripomočki, s katerimi bi bivalni prostor, čim bolj prilagodili zahtevam določene osebe, pripomočki za gibanje,... Pod okriljem takšnega centra, bi se lahko organizirala različna predavanja z aktualno tematiko. Center bi deloval kot nekakšna posvetovalnica za stare ljudi in bi razpolagal z mnogimi podatki na enem mestu. Ljudje bi tako vedeli, kam se naj obrnejo po pomoč.

Prostovoljno delo s starimi ljudmi, se v zadnjem času spet pogosteje pojavlja. Bolj se opozarja na medgeneracijsko sodelovanje, na pomembnost predajanja življenjskih izkušenj starega človeka mlajšim skozi druženje. Zdi se mi, da je to stvar, ki krepi tako prostovoljca kot starega človeka. Flaker (2001: 307, 308) ugotavlja: »Ugotovimo torej lahko, da prostovoljno delo zase pomeni na neposredni ravni tudi delo za *drugega* (vzajemnost), na posredni ravni pa delo za *druge* (strokovnjake). Hkrati pa prostovoljci v oblikah prostovoljnega dela, ki je definirano kot delo za druge, opravijo tudi delo zase.« Iz raziskave je razvidno, da si nekateri želijo osebe za prostovoljno druženje ali spremstvo pri

sprehodu, drugi spet ne. Prostovoljec bi starostnikovo socialno mrežo okrepil in popestril. »Prostovoljno delo je lahko po eni strani priložnost, da prostovoljci svoje izkušnje posredujejo, obdelajo in artikulirajo v družbeno organiziranem okviru, po drugi strani pa priložnost, da prostovoljec spozna kaj, česar prej ni poznal, da se sooči s konkretnimi manifestacijami drugosti (norosti, drog, smrti, kriminala, gluhosti, nemosti, revščine itn.).« (ibid.) To je pestra oblika pomoči in podpore, saj je precej fleksibilna, neposredna, prostovoljec in uporabnik se lahko sproti dogovarjata o času, trajanju in pogostosti druženja oz. sestajanja. Hkrati se pod prostovoljno delo smatra neplačano delo, tako starega človeka takšna pomoč ne bi dodatno finančno obremenjevala. Menim, da bi lahko skozi prostovoljno delo pripomogli k zaviranju razpadanja medgeneracijske povezanosti in s tem k nevarnosti, da zakrni medgeneracijska solidarnost. »Z vidika sodobnih spoznanj je dejstvo množičnega doživljanja starostne praznote življenja motnja v delovanju specifično človeške razsežnosti, ki je v območju osebne svobode in odgovornosti ter celostnega samozavedanja človeka. Zato je preventivni pristop tukaj drugačen kakor pri reševanju materialnih pogojev za kakovostno staranje in sožitje med generacijami. Tu gre za osebno nalogo vsakega posameznega človeka in temeljnih človeških skupin, kot so družina, prijateljska družba in ožja delovna tovarišija. Država in širša družba morata ustvariti boljše pogoje za čedalje globlje doživljanje posebne vrednosti tretjega življenjskega obdobja, njegovih smiselnih možnosti in nalog vse do konca življenja, kakor tudi pogojev za učenje dobre komunikacije in osebnega sožitja med generacijami v družini, delovnih skupinah, v človekovi osebni družbi in drugih temeljnih človeških skupinah,« opozarjajo na potrebo po medgeneracijskem sožitju v Strategiji varstva starejših (2006: 10). Z izkušnjami medgeneracijskega sodelovanja, bi pripomogli k postopnemu preseganju obstoječih tabujev o smislu starosti in njenem negativnem vrednotenju. Morda pa bi na ta način dobila neko novo mesto tudi vloga svojcev pri skrbi za stare ljudi. Res pa je, da si stari želijo čim manj sprememb, stike z osebami, ki jih že poznajo, ki so jih navajeni in jim lahko zaupajo. Še posebej je to pomembno pri osebah z demenco. Zato je pomembno spoštovati tudi to, da nekateri ne želijo opisane oblike pomoči in podpore.

»V obveznem zavarovanju se zavarovancem ob izpolnjevanju predpisanih pogojev po načelih vzajemnosti in solidarnosti zagotavljajo pravice do starostne, invalidske, vdovske, družinske ali delne pokojnine, pravice iz invalidskega zavarovanja ter dodatne (do varstvenega dodatka, do dodatka za pomoč in postrežbo) in druge pravice.« (2006: 15)

Glede na to, da so prav vse sogovornice v drugem koraku raziskave omenile, da imajo **nizko pokojnino**, da jim že vsakomesečne položnice za stanovanje predstavljajo velike stroške, kakor tudi vsaka ura socialne oskrbe, bi lahko rekla, da je socialni položaj upokojencev v Sloveniji slab. »Oskrbo prejemam 2 leti, pol so pa neki podražili, pa nisem mogla več plačat, zdj je pa znosno kolker tolko. Samo pol so pa tak podražili za plačat, pa sem pol odpovedala. Pa še sama sem še nekaj lahko naredila. Pol sem pa tu pa tam kako študentko dobila za okne umit, to je blo pa dražje pol. Tudi to nisem zmogla. Tkle, čeki pridejo, dieto morem met, pokojnine tud ni tk velke...« sporoča uporabnica. »Vendar pa je stopnja tveganja revščine za ljudi, starejše od 65 let, še vedno višja kot za mlajše od 65 let, in sicer za 9,9 odstotne točke. Stopnja tveganja revščine se še poveča, če živi oseba sama. V primeru, da je ta oseba starejša od 65 let, se stopnja tveganja revščine poveča kar za 10,4 odstotne točke v primerjavi z osebo, mlajšo od 65 let. Ob tem je treba omeniti, da so ženske, starejše od 65 let, ki živijo same, občutno bolj nagnjene k tveganju revščine kot moški v enakem starostnem razredu, in sicer kar za 18,5 odstotne točke.« (ibid.: 19) O tem je dosti zaslediti tudi v medijih. Razni aktivisti za pravice starih, se vedno glasneje in pogosteje borijo za dvig te populacije z obrobja družbe. »Pomanjkanje denarja, kot vidimo na vseh točkah vsakdanjega življenja (prosti čas, stanovanje, druženje ipd.), seveda vpliva na nizko kvaliteto življenja, ustvarja začaran krog marginalizacije in stigmatizacije ter vzdržuje velik del ljudi v revščini ali – v bolšem primeru – na njenem pragu,« ugotavlja Flaker et al. (2008: 172, 173). Po drugi strani pa bi lahko sklepala, da so uporabniki storitve socialna oskrba na domu tisti z nižjimi **dohodki** in zato koristijo pomoč javnega socialnega servisa. Sogovornica me opozori: »Pa drago je, ne moreš si glih kaj privoščiti. Da bi stanovanje ornk pospravla. Ni tako, kot bi moglo bit. Predrago je. Pa likanje pa pomivanje bi mela, če bi blo ceneje.« Perko (2007: 162) razlaga, da v nekaterih primerih uporabniki ne želijo večjega časovnega obsega pomoči, prav zaradi plačila storitev, čeprav so lahko tisti z nizkimi prejemki na podlagi odločbe pristojnega centra za socialno delo oproščeni plačila. Morda osebe z višjimi dohodki prej posegajo po oblikah pomoči, ki jih nudi zasebna sfera, npr. pomoč na domu, ki jo nudijo zasebniki ali se preselijo v varovana stanovanja oz. izberejo druge cenovno dražje oblike. V Strategiji varstva starejših (2006: 15) še piše, da je in bo zavarovanje in uveljavljanje pravic iz **pokojninskega** in invalidskega zavarovanja pomemben vidik zagotavljanja neodvisnega življenja in ustrezne socialno-ekonomske zaščite sedanje in prihodnjih generacij starejših. Te pravice se

zagotavljajo v sistemu pokojninskega in invalidskega zavarovanja, katerega sestavljajo obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje ter dodatno pokojninsko zavarovanje.

Preživljanje vsakdana je pri sogovornicah različno. Po njihovem pripovedovanju je začititi, kako živijo po nekem ustaljenem ritmu. Zjutraj se zbudijo, vzamejo potrebna zdravila, se umijejo, pozajtrkujejo, počakajo na prihod socialne oskrbovalke, kosijo, pospravijo posodo, gledajo televizijo, potem pa se počasi odpravijo spat. Sogovornica opiše: »Hja, zgodi se vstanem, pol pride pa oskrbovalka, pa se pogovarjama, pa mi poštima, pa si začnem kuhat al pa mi ona pripravi kj. Pol pa počasi pojem, pa si vzamem čas, pa tk počasi pospravim. Ko mam pa čas. Pa ne morem hiter. Da ne padem. Ja no, popoldan pa gledam televizijo, kake nemške programe, ko sem iz Nemčije, mam možev priimek. Pa tole ko majo muziko, rada gledam...Golica, ja. No, pa vsak dan tele reklame pogledam, sj vidite, tole, mal za trgovine. Pol mam pa tele revije, jih grem tjale v kiosk iskat, tele nemške, ne vem če poznate, js jih berem. Pa Stop, pa Nedeljca.« Da pričakovani obrazci vsakodnevnega življenja dajejo občutek varnosti ugotavlja Giddens (v Flaker et al. 2008: 193) »Praktična zavest o vsakdanjih konvencijah in vsakodnevne rutine, ki se v njih reproducirajo, pomagajo odkrivati občutja zmedenosti in strahu, ne le zaradi elementa stabilnosti, ki ga vsebujejo, temveč predvsem zaradi konstitutivne vloge pri organiziranju okolja v odnosu do eksistencialnih vprašanj (časa, prostora, kontinuitete, identitete).« Seveda počno še marsikaj drugega, kakor je vidno iz pogovorov, vendar je kar šest oseb omenilo, da preživijo popoldan ob gledanju televizije. Najraje gledajo program z narodno zabavno glasbo in telenovelami. Glede na te rezultate, bi bilo dobro, če bi televizija predvajala več vsebin, ki bi zanimale in koristile starim. Predvidevam, da izberejo glasbene programe in telenovele zato, ker primanjkuje drugih atraktivnejših vsebin. Sogovornice so omenjale še da berejo, poslušajo radio, se zamotijo z drugimi opravili, se pogovarjajo, gredo na sprehod, ter tudi to, da jim je dolgčas. Vse moje intervjuvanke živijo v manjših, starejših, stanovanjskih blokih v mestu. Sama menim, da bi te osebe malo drugače preživljale čas, če bi živele na vasi, v hiši. Mislim, da bi tako več časa preživele zunaj hiše, na dvorišču, ob tem pa bi imele tudi več stika s sosedi, ki v mojem primeru niso tako močen dejavnik v socialni mreži izbranih uporabnic.

Pomoč na domu je namenjena ljudem, ki to storitev želijo in potrebujejo. Zato se smatra, da se program izvajanja oskrbe uporabniku popolnoma prilagodi. Raziskava je pokazala, da so uporabniki tisti, ki izrazijo svoje potrebe po pomoči in jih socialne oskrbovalke v

skladu s svojo ponudbo in pristojnostmi skušajo zadovoljiti. Prav tako si izberejo število ur in dneve, ob katerih naj se jim oskrba nudi. Zanimivo pa je, da si uporabniki ne morejo sami izbrati točne ure, ki bi jo želeli in bi bila za njih najbolj ustrezna, za koriščenje pomoči na svojem domu. To so potrdili prav vsi sogovorniki. »Ob pol 12h pride. Vete kk je, ko nisem samo jaz, ko jih je pa več. Mal je nerodno, ko je glih čas kosila, no, no ni problema, ni problema, ker gospa je tako razumna in se zmenma. Je bolj da pride...js sem zadovoljna tak,« je povedala uporabnica. Določena ura, ob kateri jim je oskrba na domu nudena, kar štirim od osmih sogovornic na odgovarja. Skleпам lahko, da večini uporabnikov odgovarja enak čas, zato ne morejo zadovoljiti vseh uporabnikov. Ob enem, pa imajo oskrbovalke urnik najverjetneje razporejen tako, da je čim bolj strnjen, tako med posameznimi uporabniki ni prevelike izgube časa. Zdi se mi pomembno, da bi storitev na domu delovala na način, da bi čim manj rušila uporabnikov dnevni ritual. S tem bi se dejansko storitev prilagajala uporabniku in ne uporabnik storitvi. Še posebej pa naj bi to veljalo za osebe z demenco in osebe, ki se storitvi težje prilagajajo zaradi svojega zdravstvenega stanja. Kot primer lahko navedem sogovornico, ki je pred časom preživela možgansko kap, danes pa brez spremstva ne more iz stanovanja. Socialno oskrbo koristi za spremstvo na sprehodih. Socialna oskrbovalka pride k uporabnici ob 13h. Ob tej uri je v poletnih mesecih prevroče, da bi se lahko sprehajala in naužila svežega zraka. Sprehod v takšnih vremenskih razmerah je za uporabnico utrujajoč in obremenjujoč. Če bi upoštevali njene želje, bi storitev pomembneje prispevala h kvalitetnemu življenju uporabnice.

Teorija nam govori o pomembni nalogi starega človeka, da mlajšim generacijam preda svoje izkušnje. S tem sam sebi izpopolnjuje življenje in ga ovrednoti. Osebne izkušnje lahko predaja v napisanih zgodbah, najpogostejša oblika predajanja lastnih misli pa je pogovor. Za to pa je potreben sogovornik ali poslušalec. Če seštejemo stike anketiranih oseb z drugimi ljudmi, vidimo, da kar polovica vprašanih uporabnikov nima možnosti za vsakodnevni pogovor. Ljudje smo socialna bitja, to pomeni, da moramo biti v medsebojnih akcijah in interakcijah s soljudmi. Na ta način se zadovoljijo naše potrebe, ki nam omogočajo višjo raven kvalitete človeškega življenja. V katalogu storitev in opravil, ki jih zagotavlja socialna oskrba na domu, je tudi pomoč pri **ohranjanju socialnih stikov**. Ko sem se z uporabniki pogovarjala, ni nihče omenil, da prejema to vrsto pomoči. Naštevali so storitve iz vrst gospodinjske pomoči, pomoči pri vzdrževanju higiene, ter iz drugih servisnih opravil, nihče pa ni navedel storitev iz pomoči pri ohranjanju socialnih stikov.

Obisk oskrbovalke že sam po sebi predstavlja delno udejanjanje te storitve. Tudi sami uporabniki so omenjali kako veliko zvedo od oskrbovalke, da se lahko z njo pogovarjajo, da komaj čakajo, da pride in kaj novega pove. Rekla bi, da obisk oskrbovalke spontano pomaga pri ohranjanju socialnih stikov. Nekaj uporabnikov je opozorilo na to, da se jim njihova oskrbovalka premalo posveti. Povedali so, da opravi svoja dela in nato že hiti drugam. Prav to mi potrjuje, da si uporabniki ne želijo le hitro in kvalitetno opravljenih gospodinjskih ali drugih storitev, temveč predvsem ali med drugim tudi pristen človeški odnos z izvajalko pomoči, s katero bi imeli možnost zadovoljevati potrebo po komunikaciji.

Pomoč na domu je dobro nadomestilo kakšni drugi npr. institucionalni obliki pomoči, saj je pri dveh sogovornicah prisotna že dolga leta. S to pomočjo jima je omogočeno ostati in bivati v domačem okolju. Kar šest sogovornic pa koristi pomoč na domu šele dve leti ali manj. Od tega sta dve oskrbo enkrat že prejemale krajši čas. Rekla bi, da se osebe pomoči na domu poslužijo takrat ko več ne zmorejo same in čakajo na sprejem v institucionalno oskrbo. Za druge pa bi rekla, da se je poslužijo takrat, ko so najbolj v stiski npr. kadar se jim zdravstveno stanje poslabša in si na ta način podaljšajo bivanje doma. Znova se potrди, da so različne pomoči, ki se izvajajo na domu potrebne, koristne in pomembne za stare ljudi. Morda niti ne preseneti dejstvo, da ima večina vprašanih uporabnic negativno mnenje o domovih za stare in si tja ne želi, saj so po vsej verjetnosti ravno zato izbrale omenjeno pomoč. Nekaterе sogovornice pristanejo na institucionalno oskrbo le v primeru, če doma popolnoma obležijo. O tem v svoji knjigi piše tudi Flaker et al. (ibid.: 34) in sicer: »Pogosta taktika starih ljudi je, da oddajo prošnje za sprejem v dom in čakajo na prosto mesto, dom si celo ogledajo, a čakajo. V dom nameravajo oditi, ko se ne bodo mogli več gibati in ko bodo potrebovali oskrbo druge osebe.« Druge pa pravijo, da bi v domu za stare želele imeti svojo sobo in s tem več intimnosti in miru, ki so jo bile navajene do sedaj, ko so bivale v svojem stanovanju. Da si ljudje v ustanovi kot je dom za stare želijo zasebnosti, odločanja o svojem življenju in bližine z ljudmi, ki jim nekaj pomenijo, omenja Flaker et al. (ibid.: 31-32) v knjigi Dolgotrajna oskrba. Ena sogovornica čaka na odobritev prošnje v domu, saj sedanje stanovanje ni primerno njenim potrebam: »Rabim spremstvo zaradi sigurnosti. Sem dala zdej prošnjo za v dom. Ja to bo kr sprememba, sam se mi zdi pa fajn, da gre človek zdjle v dom, ko je še mlajši, da si lahk tam ustvari družbo, pa zato grem da bom lahk šla kj ven, sama. Tam je pa vse prilagojeno, mam voziček, tk, da bom lahk pol

tud sama ven hodila. Mislim, da bo tam lepa okolica...Je pa drag dom. Bom mogla dat stanovanje v najem, še rajš bi ga pa prodala. Da bi si lahk mal financirala dom. To so pol kr stroški. Sej bi doma ostala, če bi imela pritlično stanovanje. Sam ga ne najdem.« Russi Zagožnova meni, da je psihohigiensko bolje, da se oseba preseli v inštitucijo, ko je še aktivna, tako da si lahko uredi življenje v njej po svojih potrebah in vzpostavi odnose s sostanovalci po lastnih željah. Tako dom za ostarele ne bo le »čakalnica na smrt«, ampak nova priložnost za kvalitetno preživljanje starosti.

Storitev socialna oskrba na domu je dobra pomoč za osebe, ki so še zmožne živeti doma, saj jim nudi podporo na njihovem domu. Življenje doma jim ohranja več intimnosti, več samoodločanja in več poznanega. Ob enem jih storitev podpira v tistih aktivnostih, ki jih sami izberejo in v takšnem obsegu, ki ga določijo. Zaradi osebnega odnosa in individualne obravnave omogoča kvalitetnejši medčloveški odnos in neposredno zadovoljevanje želja. Potrebe po tej pomoči so velike, zato je nujno ponudbo širiti, jo ohranjati dostopno čim širšemu krogu starih ljudi in jo zagotavljati najkvalitetnejše.

V zvezi z izvedbo prvega koraka raziskave ugotavljam, da je raziskava zadovoljila »naročnika« oz. CSD Velenje, saj so pridobili zelene informacije o tem, kakšne so potrebe in želje po nudenju storitev med vikendi, mnenje uporabnikov o menjavi socialnih oskrbovalk in oceno splošnega zadovoljstva uporabnikov z oskrbo. Menim, da bi uporabniki podali več predlogov in mnenj, če organizacija anketiranja ne bi potekala preko CSD, a bi hkrati s tem prišli do manjšega števila uporabnikov storitve in s tem opravljenih anket. Menim, da bi v tem primeru starostniki bili manj zaupljivi do anketiranca in bi mu redkeje dopuščali vstop v njihovo sredo.

Ob drugem koraku raziskave pa lahko rečem, da je število anketiranih oseb majhno, a dovoljšnje, saj je prišlo do zasičenosti s podatki. Menim, da je premajhen vzorec le za to, da bi lahko trdila, da se uporabniki v večini kratkotrajno poslužujejo socialne oskrbe na domu. Mislim tudi, da bi za konkretnejše določanje uporabnikove socialne mreže bil primernejši kakšen drug način, kot je npr. risanje eko-zemljevida.

Ker je bil cilj moje naloge raziskati, kdo so uporabniki socialne oskrbe, ki jo pokriva CSD Velenje, in ponudbo, ki jo izvaja, menim, da je bil cilj dosežen. Zanimivo pa bi bilo anketirati še druge starostnike ter primerjati njihovo socialno mrežo, finančno zmogljivost ter njihovo razmišljanje in posluževanje se različnih oblik in načinov pomoči.

Ob moji raziskavi bi bil zelo zanimiv pogled še s perspektive koordinatorjev socialne oskrbe ter socialnih oskrbovalk in skozi te zgodbe pogledati, kje so možne spremembe in izboljšave programa omenjene storitve.

6. SKLEPI

- 70,5 % vprašanih uporabnikov socialne oskrbe na domu živi samih v svojem gospodinjstvu.
- Manj kot polovica uporabnikov ima s svojimi otroki stike vsak dan. Četrtnina ima stike z otroki vsaj enkrat tedensko, četrtnina otrok nima, tako z njimi nima stikov, skoraj 10 % uporabnikov pa ima stike z otroki enkrat mesečno ali redkeje. Večina uporabnikov nima pogostih stikov s svojimi otroki.
- Več kot polovica vprašanih uporabnikov ima redke stike z ostalimi ljudmi. Omenjeni starostniki imajo ozko socialno mrežo.
- Več kot polovica uporabnikov te storitve ne bi koristilo ob vikendih in praznikih.
- Ob izpadu te pomoči, bi jih največ poiskalo kakšno drugo pomoč (34,1%), 20,5 % vprašanih pa bi se odločilo za bivanje v domu za stare. Druga raziskava je potrdila, da ima polovica sogovornic odklonilen odnos do domskega varstva, oz. bi se zanj odločile, ko bi postale popolnoma odvisne od pomoči drugih ljudi.
- Potrebe uporabnikov so večje, kot jim jih uspe zagotoviti s storitvijo. Nekaj uporabnic potrebuje oskrbo daljši čas.
- Uporabniki socialne oskrbe na domu imajo po lastni oceni majhno finančno zmogljivost.
- Sogovorniki nimajo vpliva na izbor ure izvajanja socialne oskrbe na njihovem domu.
- Večjemu delu uporabnikov ne odgovarja menjava socialnih oskrbovalk.
- Največ uporabnikov se poslužuje gospodinjske pomoči na domu.
- Vprašani imajo premalo informacij o različnih oblikah in načinih pomoči.
- Pomoč na domu omogoča ljudem podporo v tistih aktivnostih, ki jih sami več ne zmorejo in s tem kvaliteto bivanja v domačem okolju.

7. PREDLOGI

- Z uporabnikom se pogovoriti o njegovih dnevnihi aktivnostih in skupaj poiskati najustreznejši čas za izvajanje socialne oskrbe na domu.
- Z dovoljšnjim kadrom in smotnim razporedom zagotoviti uporabniku stalno oskrbovalko.
- Socialna oskrbovalka naj nekaj trenutkov nameni samo pogovoru z uporabnikom. Čim več del naj opravi v njegovi prisotnosti, tako da z uporabnikom ohranja čim več stika. Delo naj si prestavi v upravnikov prostor (sobo) ali uporabnika pospremi v prostor kjer dela. Oskrbovalkam naj bodo na voljo pripomočki, s katerimi bi si olajšala premeščanje težje mobilnih oseb.
- CSD naj razvija in spodbuja prostovoljstvo vseh generacij, z enakim poudarkom na generaciji starih ljudi. Usmerja naj jih v druženje z ljudmi, kateri izrazijo takšno željo. Oskrbovalka naj bo vez med uporabnikom in CSD. Na terenu naj beleži izražene želje uporabnikov po druženju s prostovoljci (ali po sodelovanju v društvu) in jih posreduje CSD.
- Ustanovitev posebne službe, ki bi razpolagala z najširšim možnim spektrom informacij in s tem oskrbovala stare ljudi in jim pomagala pri hitrejšem zagotavljanju ustrezne pomoči.
- Opozoriti organizatorje TV programa na množičnost in pogostost gledalcev starejših generacij, z namenom popestritve programa s kvalitetnimi oddajami namenjeni njim.

8. LITERATURA IN VIRI

- Accetto, B. (1987), Starost in staranje. Ljubljana. Cankarjeva založba.
- Accetto, B. (1977), Starost, staranje in starostno varstvo. Ljubljana. Republiški odbor Rdečega križa.
- Birsa, M. (1992), Življenje po šestem križu. Murska Sobota. Pomurska založba.
- Cvahte, B. (2006), Uresničevanje človekovih pravic starejših v Sloveniji. V: Pavliha, M. (ur.), Pravice in soodgovornosti življenja v starosti. Velenje. Pozoj. (25-42).
- Čačinovič Vogrinčič, G. (2000), Družina in star človek. Socialno delo 39, 4-5: 287-291.
- Dragoš, S. (2000), Socialne mreže in starost. Socialno delo 39, 4-5: 293-314.
- Filipovič Hrast, M. (2009), Pomen lokalne skupnosti in sosedov v življenju starejših: spremembe v zadnjih 20 letih. V: Hlebec, V. Starejši ljudje v družbi sprememb. Aristej. Maribor. (169-182).
- Flaker, V. (2001), Prostovoljno delo: delo za druge in zase. Socialno delo 40, 6: 305-312.
- Flaker, V., Mali, J., Kodele, T., Grebenc, V., Škerjanc, J., Urek, M. (2008), Dolgotrajna oskrba. Očrt potreb in odgovorov nanje. Fakulteta za socialno delo. Ljubljana
- Flaker, V. (S sodelovanjem Kresal, B., Mali, J., Milošević Arnold, V., Rihter L. In Velikonja I.). (2004), Projekt: »Delo z dementnimi osebami – priprava modela obravnave oseb z demenco«. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Grebenc, V. (2005), Ocena potreb in raziskovanje lokalnih vednosti kot izhodišče za delovanje v socialnem delu. Doktorska disertacija. Fakulteta za socialno delo. Ljubljana.

- Hvalič Touzery, S. (2006), Vloga družinskih članov pri skrbi za stare ljudi. Socialno delo 45, 1-2: 29-34.
- Majhenič, M. (1998), Skrb za stare – od države blaginje do samopomoči. Socialno delo 37, 3-5: 279-282.
- Kastenbaum, R. (1979), Staranje. Murska Sobota. Pomurska založba.
- Kristančič, A. (2005), Nova podoba staranja – siva revolucija. Ljubljana. Združenje svetovalnih delavcev Slovenije.
- Kump, N., Stropnik, N. (2009), Socialno ekonomski položaj starejšega prebivalstva. V: Hlebec, V. Starejši ljudje v družbi sprememb. Aristej. Maribor. (77-94).
- Mali, J. (2007), Demenca – izziv za socialno delo. Ljubljana. Fakulteta za socialno delo Univerze v Ljubljani.
- Mali, J. (2002), Starost, emocije in emocionalno delo v domovih za stare. Socialno delo 41, 6: 317-323.
- Mesec, B. (2006), Življenjski cikel neprofitne organizacije. Ljubljana. Fakulteta za socialno delo. (Študijsko gradivo).
- Mesec, B. (1995). Metodologija raziskovanja v socialnem delu II.del. Ljubljana. Visoka šola za socialno delo. (Študijsko gradivo).
- Mesec, B. (2003). Izbrani članki iz gerontoboetike. Ljubljana. Fakulteta za socialno delo. (Študijsko gradivo).
- Miloševič Arnold, V. (2003), Socialno varstvene storitve za stare ljudi v Sloveniji. Nega starejših in bolnih: zbornik referatov. Škofja Loka. Ljudska univerza Škofja Loka.
- Miloševič Arnold, V. (2003), Socialno delo s starimi ljudmi (izbrani članki in referati). Ljubljana. Fakulteta za socialno delo.
- Miloševič Arnold, V. (2006), Socialno delo s starimi ljudmi (izbrani članki in referati). Ljubljana. Fakulteta za socialno delo.

- Nagode, M. (2009), Organizirana pomoč za starejše ljudi, ki živijo na domu: pomoč na domu in varovanje na daljavo. V: Hlebec, V. Starejši ljudje v družbi sprememb. Aristej. Maribor. (125-138).
- Pahor, M. et al. (2009), Spleti zdravja in bolezni: socialna omrežja starejših kot dejavnik zdravja. V: Hlebec, V. Starejši ljudje v družbi sprememb. Aristej. Maribor. (221-236).
- Pečjak, V. (2007), Psihologija staranja. Bled. Samozaložba.
- Perko, L. (2007), v: Mali, J., Milošević Arnold, V., Demenca – izziv za socialno delo. Ljubljana. Fakulteta za socialno delo Univerze v Ljubljani.
- Pravilnik o standardih in normativih socialnovarstvenih storitev. Ur.l. RS, št. 52/1995.
- Postružnik, A. (2000), Nematerialna pomoč starostnikom. Socialno delo 39, 4-5: 337-346.
- Požarnik, H. (1981), Umetnost staranja. Cankarjeva založba.
- Ramovš, J. (2005), v: Turk J., Zdrava poznejša leta. Ljubljana. Društvo za zdravje srca in ožilja Slovenije.
- Ramovš, J. (2003), Kakovostna starost. Socialna gerontologija in gerontagogika. Ljubljana. Inštitut Antona Trstenjaka in Slovenska akademija znanosti in umetnosti.
- Ramovš, J. (1995), Slovenska sociala med včeraj in jutri. Inštitut Antona Trstenjaka za psihologijo, logoterapijo in antropohigieno.
- Russi Zagožen, I. (2001), Živeti s staranjem in smrtjo. Ljubljana. Inštitut Antona Trstenjaka.
- Siter, V. (2003), Predstavitev službe pomoči na domu. Nega starejših in bolnih: zbornik referatov. Škofja Loka. Ljudska univerza Škofja Loka.
- Smolić Krković, N. (1974), Gerontologija. Zagreb. Savez društva socijalnih radnika socijalističke republike Hrvatske.

- Šadl, Z., Hlebec, V. (2009), »Saj veš, se najprej na domačega obrneš« - Emocionalna opora v družinskih omrežjih. V: Hlebec, V. Starejši ljudje v družbi sprememb. Aristej. Maribor. (237-253).
- Šircelj, M. (2009), Staranje prebivalstva v Sloveniji. V: Hlebec, V. Starejši ljudje v družbi sprememb. Aristej. Maribor. (15-44).
- Škerjanc, J. (2005), Kakovost življenja, participacija in vpliv. V: Dragoš, S. et al.: Krepitev moči. Ljubljana. Fakulteta za socialno delo. (48-59).
- Trstenjak, A. (1993), Umrješ, da živiš. Celje. Mohorjeva družba.
- Turk, J. (2005), Zdrava poznejša leta. Ljubljana. Društvo za zdravje srca in ožilja Slovenije.

Spletni viri:

- Nagode, M., Dremelj, P. (2009) Strategija varstva starejših do 2010 – solidarnost, sožitje in kakovostno staranje prebivalstva.
<http://www.2.pef.uni-lj.si/ess/medg-sozit/files4.php> (25. 11. 2009).
- Ramovš, J. (2006), v: Lukač, J., Problemi starosti in staranja skozi socioekološko perspektivo.
http://www.hrastovec.org/.../Luka_Josip_-_Problemi_starosti_in_staranja_skozi_socio-ekolo_ko_perspektivo.pdf (2.9. 2009).
- Strategija varstva starejših do leta 2010 - solidarnost, sožitje in kakovostno staranje prebivalstva. Ljubljana. 2006
http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti__pdf/strategija-SI-starejsi.pdf (17. 11. 2009).
- Šircelj, M. (2009), Staranje prebivalstva.
<http://www.2.pef.uni-lj.si/ess/medg-sozit/files4.php> (28. 11. 2009).
- Zakon o socialnem varstvu. Ur.l. RS, št. 54/92.
<http://www.zakonodaja.gov.si/csd/pnd.hhtm/> (17. 8. 2009).
- <http://www.zveza-sozitie.si/> (17. 9. 2009).

9. POVZETEK

Povečanje potreb po dolgotrajni oskrbi je posledica daljše življenjske dobe prebivalstva. Vedno manj svojcev se lahko posveti skrbi in negi starega človeka, zato se razvijajo nove oblike pomoči, ena izmed njih, v zadnjem času precej razširjena je storitev socialna oskrba na domu, ki sem jo raziskovala v svoji diplomski nalogi. To storitev organizira Center za socialno delo Velenje, ki jo izvaja poleg velenjske občine še v občini Šoštanj in Šmartno ob Paki.

Izvajalcem je cilj ponudbo prilagoditi uporabnikom in dobiti povratno informacijo o svojem delu. S tem namenom je pojavila pobuda za izvedbo anketiranja . Ob tem se mi je pojavilo še več vprašanj, ki sem jih hotela raziskati v diplomski nalogi.

V teoretičnem delu je predstavljena starost in staranje, potrebe v starosti. S kakšnimi problemi se starostniki srečujejo, kakšen je družben odnos do starih, kaj je značilno za socialne mreže ljudi v starosti, kakšna je njihova samopodoba, ter kaj vpliva na finančno zmogljivost te populacije. V teoretičnem delu opisujem tudi socialno oskrbo kot storitev, ter pomembnost in značilnosti socialne oskrbovalke. Na koncu a ne nazadnje, omenjam še pomembnost socialnega dela kot stroke na področju dela s starimi.

V metodološkem delu sta izvedeni dve raziskavi, ki sta bili izvedeni na drugačen način. Prva kvantitativna in kvalitativna je bila izvedena s pomočjo strukturiranega vprašalnika in je zajemala večji vzorec populacije. Druga je bila izvedena na manjšem vzorcu uporabnikov in temelji na besednih opisih življenja uporabnikov.

Raziskovala sem kakšna je socialna mreža uporabnikov storitve katere oblike pomoči, ki jim je na razpolago najpogosteje koristijo, kakšno možnost vpliv imajo na izbor časa ob katerem jim bo nudena zelena pomoč, kako je moteča menjava socialnih oskrbovalk, kakšen dostop imajo stari do informacij, ko jih potrebujejo...

Rezultati so pokazali, da imajo stari ljudje ozko socialno mrežo, ki jo sestavljajo svojci in nekaj malega sosedje. Vprašane osebe se največkrat poslužujejo gospodinjske pomoči, sledijo pa ji ostale storitve. Na uro izvajanja oskrbe naročniki nimajo vpliva, čeprav je namenjena njim. Razvidno je še, da si uporabniki želijo ene osebe, ki jim nudi pomoč, informacije, ki jih potrebujejo pa so okrnjene, hkrati pa ne vedo kje bi jih iskali.

Ugotovila sem, da bi bilo zanimivo izvesti še anketiranje oskrbovalk o njihovem delu, ter koordinatorje storitve, o organizaciji samega dela.

V zvezi z dobljenimi rezultati sem na koncu podala še sklepe in predloge za izboljšanje storitve socialna oskrba na domu in večje zadovoljstvo uporabnikov.

10. PRILOGE

10.1 VPRAŠALNIK O STORITVAH SOCIALNE OSKRBE NA DOMU

1. SPOL 1 – moški 2 – ženski

2. STAROST: _____

3. ZAKONSKI STAN
 - 1 – poročen
 - 2 – samski
 - 3 – vdovec/vdova
 - 4 – razvezan

4. S KOM ŽIVITE V SKUPNEM GOSPODINJSTVU?
 - 1 – sam
 - 2 – z zakoncem
 - 3 – sam s samskimi otroki
 - 4 – z vnuki
 - 5 – z družino otroka
 - 6 – sam z drugimi osebami
 - 7 – drugo

5. KJE ŽIVIJO OTROCI?
 - 1 – nima otrok
 - 2 – v isti hiši oz. v istem stanovanju
 - 3 – v isti ulici oz. isti soseski
 - 4 – v istem kraju
 - 5 – v drugem do 30 km oddaljenem kraju
 - 6 – drugje v Sloveniji
 - 7 – v tujini

6. STIKI Z OTROKI
 - 1 – vsak dan
 - 2 – vsaj enkrat tedensko
 - 3 – vsaj enkrat mesečno
 - 4 – redkeje
 - 5 – nima stikova) vsebina stike: _____

7. STIKI S PRIJATELJI, RAZŠIRJENO DRUŽINO IN SOSEDI
 - a) Se srečujem s/z: _____
 - b) Sam obiščem: _____
 - 1 – vsak dan
 - 2 – vsaj enkrat tedensko
 - 3 – vsaj enkrat mesečno
 - 4 – vsaj enkrat letno
 - 5 – redkeje
 - 6 – nima stikov

8. KAJ VAM POMENI STORITEV SOCIALNA OSKRBA NA DOMI?
 - 1 – razvedrilo
 - 2 – ostati v svojem domu
 - 3 – možnost za pogovor
 - 4 – osebna higiena in urejenost
 - 5 – stik z zunanjim svetom

- 6 – redna prehrana
- 7 – varnost in urejen dom
- 8 – drugo _____

a) Kaj še želite, da bi vam bilo nudeno?

9. KAJ NAJBOLJ CENITE PRI VAŠI OSKRBOVALKI?

- 1 – nič
- 2 – optimizem
- 3 – poštenost
- 4 – razgledanost
- 5 – iznajdljivost
- 6 – strokovnost
- 7 – točnost
- 8 – prijaznost
- 9 – razumevanje
- 10 – potrpežljivost
- 11 – delavnost
- 12 – drugo: _____

10. KAJ VAS MOTI PRI SOCIALNI OSKRBOVALKI?

- 1 – nič
- 2 – nerodnost
- 3 – počasnost
- 4 – nestrokovnost
- 5 – zgovornost
- 6 – neprijaznost
- 7 – netočnost
- 8 – odklanjanje opravil
- 9 – ne zgovornost
- 10 – drugo: _____

11. KAJ VAS MOTI PRI ORGANIZACIJI DELA?

- 1 – odnos koordinatorice
- 2 – obveščanje o spremembah
- 3 – menjava oskrbovalk
- 4 – sprememba urnika
- 5 – podpisovanje dnevnikov
- 6 – obračun ur
- 7 – premalo vpliva
- 8 – določena opravila
- 9 – določeni termini
- 10 – vloge
- 11 – dogovori
- 12 – nič
- 13 – drugo: _____

12. KAKO STE NA SPLOŠNO ZADOVOLJNI S STORITVIJO?

- 1 – zelo zadovoljni
- 2 – zadovoljni
- 3 – še kar zadovoljni
- 4 – nezadovoljni
- 5 – zelo nezadovoljni

13. ALI BI TO STORITEV KORISTILI TUDI POPOLDAN, MED VIKENDI IN PRAZNIKI, ČE BI BILA NA VOLJO?

- 1 – da
- 2 – ne

3 – mogoče

14. ALI BI BILI BREZ GOSPODINJSKE POMOČI NA DOMU KORISTILI DRUGE OBLIKE POMOČI?

- 1 – da
- 2 – preselila bi se k drugi osebi
- 3 – namestitev bi iskala v domu za stare
- 4 – posamezna gospodinjska opravila bi zmogel/la sam/a
- 5 – ne vem

15. LAHKO PODATE ŠE KAKŠEN VAŠ PREDLOG, PRIPOMBO, POHVALO, ...

10. 2 ZAPISI INTERVJUJEV

INTERVJU ŠT.1 OSEBA A

Kako dolgo prejimate socialno oskrbo na domu?

Socialno oskrbo sem prejela že leta 2004, nekaj časa, takrat, ko se mi je stanje poslabšalo. Sem se nepokretno počutila. Imam osteoporozo s počenimi kostmi. Imam vensko popuščanje in popuščanje srca. Na smem se preveč naprezat in ne morem vsega sama. Potem je bilo boljše, sedaj pa se mi je spet poslabšalo. Sedaj jo imam šest mesecev. Veliko sem pila, ves čas sem bila žejna in popila sem pet litrov vode na dan. Mislila sem, da imam sladkorno. Se mi pa voda nabira, spijem lahko le tričetrt litra na dan.

Kako pogosto prihaja k vam oskrbovalka in kdaj?

K meni prihaja oskrbovalka enkrat na teden, ob četrtek po dve uri. Toliko jo lahko poplačam, več ne morem ko imam majhno pokojnino. Zdaj so dopusti, bo ena druga prišla. Bo kasneje prišla. Tkle pride okol enajstih. Men bi bolj zjutraj pasalo. Ste kdaj to povedali? Ja, sam ne morejo, ko imajo tk določeno, a vete, ne morejo.

Bi jo potrebovali bolj pogosto?

Js nisem Hrvatica, ne Bosanka, zato ne dobim za pomoč in postrežbo na domu, oni dobijo vse. Vse znajo obrnit, gredo v Celje, pa tam dobijo, če jim tukaj ne dajo, samo Š. jim tako sama od sebe da. Dohterca. Men pa ne da.

Kje vam nudi pomoč socialna oskrbovalka?

Posodo si pomijem sama, drugač pa pomije, pa pomete, pa posteljo mi prestelje. Likanje mam tako, da si zložim večinoma, pa drugač mi kolegica tud nardi.

Kako zgleda vaš dan? Kaj počnete?

Zjutraj se vstanem, si noge prvo povijem, teče mi iz obeh nog, na srcu sem bila operirana, zdaj mam pa venozni zastoj, so se mi pa noge odprle. Pol si zajtrk naredim, pa tablete vzamem, ko jih imam kar precej za vzeti, ponoči mam tud dve tableti za vzeti, ob enih ponoč, če takrat ne vzamem, sploh ne primejo. In pol hodim tk do jutra na stranišče, pol sem pa zaspana skozi. Sam pol se oblečem, grem en mal ven, v trgovino tud, pa tk po opravkih. Mal še klepetam tkle okol, ko poznam kolegice, tu pred blokom. Včasih grem na kosilo, kkr je, dol v Delavskega, včasih si pa skuham. Prej popoldan tud grem en mal ležati, pol si spet noge povijam, grem še mal ven, po kakih opravkih al pa v trgovino. Zvečer ob osmih me pa zmanjka. Ker od pol noči naprej mam pa take probleme pol z vodo, ker morem ene tablete jemati za odvajanje vode.

Jaz sem z dnevom zadovoljna.

Zdajle, ko se bo šola začela, me bo prišel vnuk takle en mal pogledat, hodi v srednjo šolo. Pol je pa tkle eno uro pri men al pa dve, kkr ma cajta. Pa se mal podebatirama, pa mi še kj naredi sem pa tja. Sin pa žena tud prideta, mislim druga žena, ona je univerzitetna profesorica v Ljubljani.

Vidim, da imate veliko teh pripomočkov za hodit.

To mi pa sestre iz Nemčije pošljejo (voziček za hodit), ma košarica zraven, da si kj pripeljam. Unga (nakupovalni voziček) pa zdj ne morem uporabljat, ko mam obe bergli. To so mi oni dol poslali iz Nemčije.

Kako grete s tem ven, ko pa imate tukaj stopnice?

Dvignem gor, pol pa sam z zadnjimi kolesi dolta grem, nazaj pa tud počas gor.

Ste razmišljali, da bi se zaradi tega preselili v kakšno pritlično stanovanje?

Tukaj mi je všeč. Navajena...všeč mi je tule.

Kakšna se vam zdi prednost oskrbe na domu?

Ne, ne v dom js ne grem. V dom ne bi. Ne. To je absurd. Tam nisi niti številka. Še slabš. Doma ja. Sj mi tk pridejo svojci, pa mi kj pomagajo, pa še tkle kj porihatajo.

Kakšen pa je vaš odnos s socialno oskrbovalko?

Ja zdle bo prišla dvakrat druga, nč več. Sam me ne moti. Sj so vse, tam iz socialnega so vreau. Moja je pa super. Se z njo res zastopim. Ne bi hotla druge. Tta me pozna, pa ve kako pa kaj. Prej sem mela pa eno drugo, sej je tud bla vreau, je bla Bosanka, sam je bla vreau. Pridna punca. Mi je vse poštimala, pa mi je tk povedala, da ma otroka, pa študira...a vete, da ma velik dela, pol pa še dela, sej ji ni lahko. Sej so tud obremenjene. Pa mi je mal povedala tud o svojih problemih. Tta zdej je pa tud fajn, sem tk navajena na njo. Vse mi porihata.

Si želite, da bi vas nekdo prihajal obiskovat, kakšen prostovoljec?

Js tega ne nucam, js sm utrujena imam rajši mir, knjige berem al kj drugega, delam kaj česi. Za mene je tist utrujanje.

Sj se pogovarjam, tam ko pridemo skup, v trgovini, pa tist, se zmeri pogovarjam. Je zadost druženja. V stanovanju mam pa rada mir. Pa si naredim kar si morem. Čitam pa šivam. Šivat več ne morem, ko me matra. Čitam al pa kj takega. Soseda mi prinese, ona prebere pol pa mi prinese. Iz knjižnice.

Včasih sem šivala, čist vse. rokavice sem včasih v usnjarni, pol sem še doma šivala kake baretke, sam zdj ne morem.

Televizijo gledam. Pa si pospravim, pa se umijem, pa kr gre cajt...nimam, nimam, da bi mi še tule nekdo hodu. Rada si v miru naredim, kar si mam za naresti.

Z drugimi se razumem, nimam nobenih posebnih želja al ne vem kaj. Sem tkle kr zadovoljna. Me boli, ampak sem kr zadovoljna. Ko se tole izboljša bo boljš. Pol mi bo pa od domačih kir prišel pomagat, sj mi je prej tud. Sj vete, v dveh urah kj velik ne more naredit, ne more. Tisto taglavno, iz trgovine mi prinese, pa po kakih opravkih me pelja, če morem it. Drugače me pa sosod pelja s taksijem. Pa kolegica me pelja z avtom. Al pa jim naročim, pa mi prinesejo.

Imate dovolj informacij o različnih oblikah pomoči, veste kam se lahko obrnete po kakšno pomoč?

Men dohterca nč ne pove. Ona bi mogla ko kj pride, pa ko vidi kak si, pa pol mal več povedat, ne pa, da je pol kkr kj izveš. Pa mi je pol soseda, ko je tud bolj stara, povedala za kake stvari.

INTERVJU ŠT. 2 OSEBA B

Kako dolgo prejimate socialno oskrbo na domu?

Jaz imam oskrbo na domu, od socialne že 18 let. Zdaj je na dopustu. Drugač hodi pa vsak dan. Od ponedeljka do četrta od sedmih do devetih. V petek pa od sedmih do enajstih. Zdej pa nimam, ko so dopusti, ker nisem za to, da bi katera druga prišla. Naredim kolker morem, mal pa mal. Sej zdj mam že dvaindevetdeset.

Vam čas soc. oskrbe odgovarja, oz. ste si ga lahko sami določili?

Ja, ja. Čas mi odgovarja. Mam že skoz tk. Sam drugač se ne da prilagodit.

Ne marate, da bi prišla druga oskrbovalka ta čas?

Sj jaz sem naredila prošnjo za dom, za v Topolšico, ko bo, če bo danes bom pa danes šla. Sej bo menda jeseni. Če ne bom prej umrla. Kaj pa čem druga. Če obležim, ne. Sej ne more una tud nč ne pomagat, tok za tiste dve uri. Tk pa pride, grema v trgovino, pa mal ven, koker gre, sem bolj nestabilna. Mam pa težave, sem bla pa operirana dvakrat, pa noge sem mela, ožilje mam zamašene, sem mela, da bi kmal noga šla. Pa so operirali. Težko tud hodim, s palco morem, ko je mal nestabilnosti. Pa grema v trgovino.

Kje vam še pomaga socialna oskrbovalka?

Ja grema ven, pa če je še tkle za mal pobrisat po vrhu, tud težko, s sesalcem tud ne morem več. Kuham pa sama, si nardim. Kaj čem, ona ob devetih gre, daj pa če kj take pride, da ji hitr rečem, da mi skuha kdaj, da mam še za kak drug dan. Perem pa sama. Ja to vse delam še, vete, dans ni problem prat, da bi blo tk ko včasih še, ko smo na roke prali, to bi še blo, tak pa stroj pa ni problema. Pa mi pomaga, da obesima. Sej je že osemnajst let pri meni, ista. Ko druge se nikakor se ne bi mogla navadit, ja, ja. No, zdej poleti so dopusti, drugače je pa vedno točno, točno prihaja. Druge pa ne bi hotla. Sem rajš sama. Tta gospa je tk fajna. Je že skoz pri men. Njej lahk pa vse povem. Ona je pa tk ko hčera mi je. Vete, da se je navadim, ko je pa tk dolgo pri men. Sej mam njeno sliko tuki, poglejte. Ji lahk vse zaupam. Tk je fajna. Res je fajna. Z njo se pogovarjam, pol pa nč ne pogrešam drugega...

Sej zdej sem dala pa za dom, če obležim. Za Topolšico. Hja, kaj pa vem, da je le lep kraj. Sem pa ne bi šla. Ne paše dom tam gor nikakor ne, nimaš nobenga prostora, okol in okol beton, stopiš na beton, stanovalci okol in okol, nimaš kakega vrta, kake klopi, nimaš nič. Edino ne vem, kok mi bojo a mi bojo pomagali, js nimam tok pokojnine, ko to bo ziher dražje, ko tole, no zdj ne vem kako bo, js sem pač naredila, pa koker bo bo. Bi pa rada mela svojo sobo. Sem le navajena, ko tuki mam svoje stanovanje.

Mam pa tole poglejte...izkaznico, veteransko. Zdj pa ne vem, še nisem nikol uveljavljala. Ne vem kok mi bo kj pomagala. Ko nimam, pokojnino mam bol malo. Ne vem, poglejte kaj piše. Sj ne vem na koga se nj obrnem, ko nisem to še nikol uveljavljala.

Njej lahk pa vse želje povem, pa morem povedat, da se še nikol nisma skregale, niti ene besede nima za čez njo rečt. Še nikol nisma ble skregane.

Kdo sestavlja vašo socialno mrežo? Koga še lahko pokličete, ko kaj potrebujete?

Nimam otrok. Ne nimam, nimam nobenga. Mam eno žensko tako, tisto še mam, tako, da bi umrla, da bo ona poskrbela za grob pa to. To mam pa posebi eno, sj že več ko trideset let. Ja, tu v bloku mi kak sosed kj prinese, če rabim.

Ko potrebujete prevoz, koga pokličete?

Ko morem kam it, me pa rešilc pelje. V bolnico, če morem.

Kako zgleda vaš dan? Kaj počnete?

Hja, zgori se vstanem, pol pride pa oskrbovalka, pa se pogovarjama, pa mi poštima, pa si začnem kuhat al pa mi ona pripravi kj. Pol pa počasi pojem, pa si vzamem čas, pa tk počasi pospravim. Ko mam pa čas. Pa ne morem hiter. Da ne padem. Ja no, popoldan pa gledam televizijo, kake nemške programe, ko sem iz Nemčije, mam možev priimek. Pa tole ko majo muziko, rada gledam...Golica, ja. No, pa vsak dan tele reklame pogledam, sj vidite, tole, mal za trgovine. Pol mam pa tele revije, jih grem tjale v kiosk iskat, tele nemške, ne vem če poznate, js jih berem. Pa Stop, pa »Nedeljca«

Si želite še več druženja, morda kakšnega prostovoljca, ki bi prihajal k vam na obisk?

Družbo mam rada, preveč pa ne. Mam rada svoj mir. Mi je gospa N. (soc. oskrbovalka) čist dovolj.

Imate dovolj informacij o različnih oblikah pomoči, veste kam se lahko obrnete po kakšno pomoč?

Meni gospa N. pove kar je takega. Pa mi tud pol ona rihta to. Drugač pa kr ne vem, kje bi lahko kaj zvedela.

INTERVJU ŠT. 3 OSEBA C

Kako dolgo prejimate socialno oskrbo na domu?

Oskrbo prejemam 2 leti, pol so pa neki podražili, pa nisem mogla več plačat, zdj je pa znosno kolker tolko. Pa mam eno leto. Ja. Ne morem več sama.

Živim sama. Eno hčerko mam v L. Druga pa v S. Mam že pravnuke. Tk, da je že čas, da bi js šla.

Kolikokrat na teden, pa prihaja soc. oskrbovalka?

Oskrbovalka pride enkrat na teden. Prej je blo rečeno dve uri, zdj hodi pa tri ure, tk, da pol dve uri nardi, če pa rabim še, pol pa pokličem v petek, da pride, pa nardi, še to, da nardi. Sj zdj je na dopustu, je zlo vredu, za te stvari, ko ne morem, da mi počisti pa tako. Prinesejo iz trgovine – to mi pa moji, fasngo...sam za čiščenje jo mam. Mojim pa napišem listek, pa mi prpelajo, tk za cel mesec, če pa rabim še kj, pa pokličem, pa mi pridejo. Rabim najbolj tist, ko vn bi rada šla pa ne morem, da bi kupla, pa ne morem. Sem on dan malo hodila zunej. Hodit, bi mogla več, ampak ne morem, vozek sem dol dobila, pol ko so pa prišli so mi ga pa gor dali, pa ni sigurno. Padem lahko. Zunej je vredu, samo, nimam koga da bi me...ha. Ja sj to, ko pol gor ne morem spraviti vozeka, sem ga pol dol pustila, pa so moji prišli, da so ga gor prinesli.

Ob kateri uri pa pride? Vam odgovarja ta čas?

Ob pol 12h pride. Vete kk je, ko nisem samo jaz, ko jih je pa več. Mal je nerodno, ko je glih čas kosila, no, no ni problema, ni problema, ker gospa je tako razumna in se zmenma. Je bolš da pride...js sem zadovoljna tak. Ona tud pravi, da je z mano zadovoljna, js sem tud z njo zelo zadovoljna. Ko prej enkrat, ko sem mela, je bla ona, je bla tud vredu, sam ona je bla neka risarka, sam za čiščenje ji ni šlo tak, ampak je kljub temu naredila, tud je blo vredu, samo pol so pa tak podražili za plačat, pa sem pol odpovedala. Pa še sama sem še nekaj lahko naredila. Pol sem pa tu pa tam kako študentko dobila za okne umit, to je blo pa dražje pol. Tudi to nisem zmogla. Tkle, čeki pridejo, dieto morem met, pokojnine tud ni tk velke...

Ne bi js nč spreminjala, ko ona ma tud urejeno tako, da ma povsod, da pol ne bi kj narobe blo. Zaradi mene, če jaz kuham...ne, ne, me ne ovira. Pa vedno mi smeti odnese, pa če jo kaj prosim...zelo sem zadovoljna z

njo. Naj ostane kar tak. Ko mogče njej tud ne bi pasalo drugače, zdj ko se navadi, ko ma več, ne vem koga ma še tudi, ne.

Katera opravila postori soc. oskrbovalka?

Počisti mi, okne mi tud včasih pomije, al pa kako sobo, naredi tist, kar lahko nardi... Posodo si sama, to si vse sama...za perilo mam pralni stroj, pa obesim pol, si dam lavur pa bisačo, pa si sem potegnem pa obesim, pa koker lahko, pa se zraven vsedem. Morem delat. Če bi obležala, bi blo hudo. Morem, kk dolgo bo šlo. So pa meni moji že urihali za v dom. So že zadnjič vprašali, če pridem. Pol pa..v dom, pa ne grem. Mam že tam pripravljeno, če bi prišlo do tega. Ko so hčerke rk tko nardile, brez da so me vprašale, pol sem pa podpisala, sam sem rekla v dom bom šla takrat, ko ne bom mogla čisto nič več, ko vem, pol bom pa že kmal umrla. Drugač pa v dom NE, ne bi rada šla. Sem js enega starga gospoda hodla pred štirimi leti, ko sem še lahko delala, pol pa js nisem mogla, pol je v enem letu štiri jemu, pol pa sem ga včasih šla obiskat, pa ni, ni mi blo všeč. V vrsti so čakali na kosilo, da je s ključem odprla, pol vsi so šlatali po tistmu kruhu, js ne bi mogla jest takega. Po poklicu sem kuharica, sem v hotelu tud delala in za higieno smo mel šole vse, ne bi mogla jest ne bi mogla. Js si skuham, tist kar mi paše. Včasih en mal zažgem, pa kr, pa kr gre. Kk dolgo bo šlo, bi bla doma, ko pa ne bo več, pol bom pač mogla it v dom, sicer majo hčerke svoje hiše, ko majo družine, pa majo otroke poročene, tak da...ampak...ne morem jih bremenit. Pridejo tok, da mi prinesejo. Tele čeke pa mam na trajnik, mi hčerka tamlajša plačuje, js ji pa pol dnar dan, ko čeke dobim. Tk mam urejene te stvari. Ko pa več ne bom mogla, pol pa tk dolgo ne bom več. Pa vnuki tud pridejo na obisk. Mam eno vnukinjo, se poroči, dala na rudniku, una druga se je že poročila, ma fanteka štir leta starga... ..tk, da jih ne morem bremenit. Bremenit, ne morem nobenga.

Kako pa zgleda vaš dan?

Dans sem se ob treh zbudila, pa nisem več spala. Pol se pa zjutrej vstanem, pa si dam čaj al pa kej, pa se oblečem. Počasi. Ne mudi se mi nikamor. Pol si pa kosilo naredim, navadno kj takega da mam pol še drug dan, da mam za dva dni. Pol pa pripravim solato zraven. Počasi. Popoldan pa..no skor do štirih js pomijem, pa pospravim, ko se najem. Pol pa moram it za kako uro ležat, pol pa filme gledam ob petih. Sam je zdej težko, bi mogla it obe oke operirat. Zet je šel, sma bla oba, on k dr. J. hodi, js pa k Ž. hodim. Zdj bi mogla pa it k specialistu, če on odloči se za operacijo. Sam so mi mal dali vedet, da je to starostno, da bi mogoče ne uspelo, zdj je že tri, štir mesce od tega...nisem se odločila. Js mam zlo slabo srce tudi, ane. Js sem pa zeta vprašala, ko je prišu iz operacije, sem rekla, povej mi kako je to, je reku, vam pa ne bi svetoval. Vidim že slabše, mam očale vse sorte. Filme še gledam, pa bomo vidli kk bo.

Kdo sestavlja vašo socialno mrežo? Imate s sosedi dobre odnose?

Tule sta oba sva umrla, je zdj sin sam, je ločen, ma eno hčero že dvajset let staro, nimam kontakta z njim. Če bi kaj rabla...pa ne kličem...starši niso bli preveč fejest dobri z mano, je vse sorte blo. Drugače pa v hiši pa ni kej, smo tri take stare, pa pridejo k meni. Pa pride soseda včasih k meni in sosednjega bloka, tud starejša še kot js, ampak lahko hodi, tako da govorimo. Tako, da tk pol kr mine dan, no.

Kakšen pa imate odnos s soc. oskrbovalko?

Navadno, ko ona pride, ji js povem, kaj je za ardit. Pa tudi če kj ne rečem, ona vse vidi, pa naredi. Ko je prišla prvič že, ni blo treba nič kaj. Ona vidi vse. Pa naredi. Je pa take težko dobit. Ona prva, sj je bla tudi, ampak ni, ni bla za take stvari. Sj je dve leti hodila, ampak ko so pol podražili, pa sem odpovedala.

Kaj pa se vam zdi pomembno pri oskrbovalki, kakšna mora biti?

Da je vreau, to je najboljše, da se razumem z njo, to je pomembno. Se pol lahko še kj pogovarjam, še kj zraven ko dela. Ljudje smo različni, mogoče sem kdaj sitna, ona pravi da nisem. Ne vem kak ma z drugimi, ker se mi to ne pogovarjamo, samo js, ona pravi, tudi, da je zadovoljna.

Bi se še želeli družiti s kom? Si želite več družbe?

Mela sem dva otroka, moža sto procentnega invalida, ko se je ponesreču, pa še službo, tak, da nisem imela nikol časa za družbo in tud danes, rada mam, da kdo pride, se pogovorimo, sem hčerki še rekla, da če grem v dom hočem met svojo sobo, stanovanje sem si kupla js, je moje to. Da bi s tem krila kake mesce, da ne bi oni meli stroškov. Je rekla, pa veš kak ti bo lepo tam, bi mela družbo. Luba duša, jas nisem več tud tolko ko sem bla in drugi so pa tud vsi taki. Vidla sem mars kej. Ne bi mogla bit z nekom takim skupej, to odkrito povem. Šla bom zadnji čas, ko bom vidla, mogoče bom prej kej, ker mam js popušcanje srca. Zadnjič sem imela pljučnico, še dobro sem zvozla, ne, antibiotike sem dobivala, sem ležala. Zdj pa diham težko, pa se bojim, da ni kj na pljučih. Sestra medicinska pride enkrat na teden me okopat. Sam, sej bi šla sama, pa ne morem v bano, bojim se da bi padla. Toktar sem že padla...zadnjič sem tu padla, pa se pobrat nisem mogla. Cote sem dala sušit, pa sem štrik mela tam, pa potegnem, pa se je vtrgal, tok da nisem padla po temu, pol sem en čas ležala. Pa kar sem primla v roke se je podrlo, karkoli. Pol sem se nekako na kolene, pa na roke, da sem vstala. Vse me je bolelo, me je sestra prišla kopat, nisem mogla v bano. Zdj je pa že boljše zelo. Vsak ti reče stara si. Hotli so, da bi mi vrgli bano ven, pa tisto kabino not, pa nisem pustila. Sj lahk pogledate, mam ploščice do vrha za zrhrat, to je vse staro, to bi trebalo vse novo. Nočem, da bi oni plačevali, js pa ne bi zmogla. Js mam pokojnino, to mam. Živim lahko, kakor lahko. Plačam čeke, ne rabim nobene denarne pomoči od mojih. To bi pa...to pa js čistit ne morem, bi mogu eden čistit. Tu ko so elektriko delali, so rekli, da bodo vse počistili, pa niso, sem mogla sama. Je prišu zbelit. Sem mogla plačat 80 evrov, da je zbelu. Pol sem pa sama čistila. To je blo lansko leto. Js čistit ne morem. Ne, pa to ne bi pustila, če pol vržejo, ko mene ni, nej delajo kar hočejo. Js mam stanovanje, sem skoz rihtala, mam vredu vse. Da bi pa to zdj kj razderali, to pa ne. To je tako prahu, ko so na hodniku delali, to je bilo tako prahu. To je treba vse počistit, zdj vidim, js nisem zmožna več. Bo kkr bo.

Se česa bojite, vas je česa strah?

Ne, ničesar se ne bojim, niti smrti se ne bojim. Bla sem pa na tem že enih dvakrat, da bi vzela tablete, lansko leto. Sem bila tolk obupana. Nisem se mogla sprijaznit s tem, da ne morem več. Pa sem zdj tud to pustila, ne, tok zarad otrok, da ne bi oni mogoče karkol trpeli zarad tega, ker vidim, da ne morejo prit, ne. Pridejo kolker rabim, pa tkle, da...ne, bi rekla, da me je česa strah. Strah me je če bi padla. Ko vidim, da sem tk nestabilna. Sem hodla s palco, pa sem se na balkonu zasukala, pa sem šipe razbila...bi se lahko čist porezala.

Ste kdaj razmišljali, da bi šli v kakšno boj prilagojeno stanovanje, v ta varovana stanovanja, kjer je vse pritrlično, v kopalnici pripomočki za držanje...?

A je to že? Ko je tole blo rečeno V. da bo delal. Ko je moja hčerka, ta, ki je v pokoju, delala v Š. en zlo dober dom. Pol so pa mislili tudi tu, da bojo naredili. Je blo že predvideno, ker ona je malo višje gor, dela te plane pa to. In pol sem bla js tud kr za to. Da bi mi to prodali, pa bi sj šla gor, ampak vete kaj je blo, drago. Ne, niso delali pol. Ampak tako drago, da meni ne bi bilo niti za par mescov za to stanovanje, ne, ampak še to. Ampak tisto stanovanje poten ne more noben met. Je njihovo. Ga ne more noben dedovat.

Bi si želeli, da bi večkrat kdo prišel k vam in bi se lahko z njim pogovarjali, npr. kak prostovoljec?

Ja vete, to bi blo pa fajn. A to majo? Bi si želela takle družbe še kdaj. Pa da bi se lahko pogovarjala s kom. A bote vi hodli? Kj takega bi blo pa lepo.

Imate dovolj informacij o različnih oblikah pomoči, veste kam se lahko obrnete po kakšno pomoč?

Ja, če mi ne bi otroci povedali za tole oskrbo, ne bi vedela. Pa so pol oni uredili te stvari. Ne veš, kje bi lahko kaj poiskal, ko rabiš. Jaz sem od znanke izvedela, da lahko dobiš vložke na recept, pa mam že dolgo težave. Men nč ni nerodno, jaz zdj vsaki povem, da lahko dobi recept. Men pa dolgo prej ni noben. Takih stvari ti noben ne pove, pa bi lahko zdravnik kj reku, pa napisu. No sj zdj pa mi napiše, samo sem mogla sama rečt mu.

INTERVJU ŠT. 4 OSEBA Č

Kako dolgo prejimate socialno oskrbo na domu?

Ja zdj pa mam to že kr, čakte bom pogledala...ja eno leto že mam.

Kolikokrat na teden, pa prihaja soc. oskrbovalka?

Pride pa trikrat na teden. V ponedeljek in petek mam dve uri jo, v sredo pa kr eno uro samo. Mislím, da nimajo dovolj oskrbovalk, da bi lahko hodila bolj.

Katera opravila postori soc. oskrbovalka?

Vete kk je, mi pospravi, postelje posteljo, pa če je za prestlat, pa mi posteljnino zamenja. V trgovino gre, mi iz trgovine kj prinese, kar rabim, hrano pa take stvari, ko ne morem sama. No vse kar rabim mi prinese. Skuha pa ne. Grem ven jest, za kosilo. Grem tjale v DK.

Vam čas soc. oskrbe odgovarja, oz. ste si ga lahko sami določili?

Ne, določijo ga oni. To ne moremo sami. To majo razpored, a vete ko jih je več. Samo meni ure odgovarjajo. Mi paše tk kot je. Samo je pa premalo, a vete. Pet ur na teden je samo, to je premalo. Bi rabila več. Cel dan bi rabila. Grem na operacijo oči. Sj ne vem kk bo pol. Mam nizko pokojnino, pa sj ne morem več plačevat. To kr nanese. Pa ko ni samo to, sj so še druge položnice. Bi mogla več met, ja. Da bi mi lahko še zlikala, pa če mam umazana oblačila, pa oprala, ko sej js sama ne vidi, ko grem, zdj čakam na operacijo. Pol pa tud ne bom mogla. Pa da bi mi okna pomila, pa posodo, pa take stvari...

Kakšen odnos imate z oskrbovalko, kaj vam pomeni?

Una ta prva mi ni pasla. Sem kr povedala gospe gor na socialni. Ni bla vreau. Nč ni znala. Pa neki si je zmišljevala, sej sem poklicala gor na socialno, da prišla gospa L. pa je vidla, sej ona je pa zlo prijazna.

Pol so mi pa drugo dali, sej tto sem zahtevala. Ko se poznamo, ko smo družinski prijatli. No js jo poznam še kot malo punčko, z mamó njeno smo se poznali. Tta je pa prilagodljiva. Pa sma se zmenle, kar kiri ne odgovarja se bom same zmenle. Tta je pa tk super. Me je precej na noge postavlja. Prej sem bla pa duševno na tleh. Mam toliko problemov. Sj tta moja oskrbovalka ve vse. Njej lahk pa vse zaupam. Stalno mi mečejo polena pod noge. Mam na sodišču tok tožb. So mi vse premoženje pobrali. Sem duševno čist na tleh. No zdj je že čist drugače. Je D. (oskrbovalka) tk fajm. Una prej je bla pa obupna, se je izživiljala nad ljudmi. Je hotla ena čist posebna čistila, če ne ne bo čistila, je rekla. Js pa nisem hotla.

Po operaciji so mi pa znanci pomagali. A vete, privat pomoč je predraga. Tam majo pa kr take cene, ura 10 evrov.

V dom pa nočem. Imam slabe izkušnje z domom počitka. Je blo kritično. Sem hodila k znankam, so mele pripombe. A vete, sliši se marsikaj. Sem slišala, da če daš napitnino, pol ti lepo gre. Pa tk je, starejši smo, sj če sta dve v sobi, pa se razumeta pol gre. Drugač pa ne...Rečejo, mate čisto, trikrat na dan hrano, kaj bi še radi. To pa ne, v dom počitka pa ne grem.

Kdo sestavlja vašo socialno mrežo? Koga še lahko pokličete, ko kaj potrebujete?

Ja živim sama, mož mi je umrl. Je bil tak mož, da ga lahk samo si želiš. Otrok nisma mela. Z žlahto njegovo, pa nisem v dobrih odnosih. Se sam za jerbijo grebejo. So mi vse pobrali. Sej mam na sodišču. Vse to sama rihtam. Je reku tam, ko smo bli na sodišču un, da sem že pol pravnika. Pa sej sem res. Ampak js razmišljam o tem, da bi eno družino zaprosila za oskrbo. Se najdejo tud taki a vete. Pa bi jim js pol vse zapustila. Da bi mi zdj pomagali, pol bi jim pa js zapustila vse. Ja, se še najdejo dobri ljudje.

Sosedje so pa bolj tk, če bi kj rabla bi mi pomagali, sam živimo tu, bolj vsak za sebe.

Kako pa zgleda vaš dan?

Ja tkle je, ko D. gre pol, ja TV bi gledala pa je ne smem, js se tkle pol z drugimi stvarmi ukvarjam, mam tele občinske zadeve za urihrat, ko so mi hotli premoženje vzet.

Se počutite osamljene, si želite več druženja?

Ne, sem rada sama.

Imate dovolj informacij o različnih oblikah pomoči, veste kam se lahko obrnete po kakšno pomoč?

Ja tule na socialni ti že kj povejo, sam drugač, js se kr znajdem, pa vem kaj mi pripada. Pa grem do dohterja pa se vse zmenima.

INTERVJU ŠT. 5 OSEBA D

Kako dolgo prejimate socialno oskrbo na domu?

Ja zdj pa že nekaj mesecev, ene pol leta.

Kolikokrat na teden, pa prihaja soc. oskrbovalka?

K meni pride trikrat na teden, hrano mi pa vsak dan prinese. V nedeljo pa snaha kuha.

Katera opravila postori soc. oskrbovalka?

Ja pomete mi. Sam ji morem rečt, da mi rože zalije. Nisem zadovoljna. Pa drago je, ne moreš si glih kaj privoščit. Da bi stanovanje ornk pospravla. Ni tako, kot bi moglo bit. Predrago je. Pa likanje pa pomivanje bi mela, če bi blo ceneje. V soboto hodi pa druga. Pa patronažna tud hodi k men. Najboljš je, če je sam ena. Niso vse kot bi rad. Prej sem mela pa eno, ko je kavo skuhala, pa rože zalila. To so vse bolj tk. Kira bo kj prišla...komi čaka, da leti. Verjetno ma tud natrpano. Sem mela eno privat, pa je hotla mene komandirat. Sem že razmišljala, da bi dobila eno žensko, dala bi ji hrano, pa bi mi pomagala.

Vam čas soc. oskrbe odgovarja, oz. ste si ga lahko sami določili?

Ja sj drugač ne gre. Ne, oni določijo.

Kakšen odnos imate z oskrbovalko, kaj vam pomeni?

Kaj boš kj šimfu, če ti bo nardila bo, če ne pa tud dobr.

Kaj bi si pa želeli, da bi silo drugače?

Da bi bla dlje tu, da bi kj porihkala. Pa da bi blo cenej.

Zakaj ste se odločili za oskrbo na domu?

Ja sj doma je fajn. V dom si pa ne bi želela it, vem kaj je dom!

Kdo sestavlja vašo socialno mrežo? Koga še lahko pokličete, ko kaj potrebujete?

Mam otroke, dve hčeri pa sina. Pa vnuk je zdjle pri men. Na obisku je. Sej ne živi tu. Sama živim. S sosedi se vidimo ja, sam družimo se pa ne, je vsak za sebe.

Kako pa zgleda vaš dan?

Hodim mal sem pa tja. Pa trikrat na teden grem na dializo.

Se počutite osamljene, si želite več druženja?

Dolgčas mi je. kirmu pa ni dolgčas, če je sam. Hčerka je pa v službi. Ja, bi si želela koga za družbo, sam nimaš takih ljudi.

Imate dovolj informacij o različnih oblikah pomoči, veste kam se lahko obrnete po kakšno pomoč?

Eh, si to pa noben nč ne pove. Morš kr sam kj zvedet.

INTERVJU ŠT. 6 OSEBA E

Kako dolgo prejemate socialno oskrbo na domu?

Oskrbi imam že tri mesece. Sem pa od patronaže izvedela za to, ko je prihajala k meni, pa je vidla kk sem.

Kolikokrat na teden, pa prihaja soc. oskrbovalka?

Je sam enkrat na teden, za eno uro.

Katera opravila postori soc. oskrbovalka?

Na sprehod grema skupi. Sem po kapi, pa nimam ravnotežja, pol me pa ven spremlja. Sej bi js sama večkrat šla, sam ko dol po stopnicah ne morem. Vozička ne morem dol pustit, gor ga ne morem nosit. Pa težko je sam ven, ko je že prag tk naret, da ne morem. Če je pa dež, sma pa noter, pa se kj pogovarjama. Čisti, ko tud ne morem sama, mi pa posebej ena gospa. Tist je pa draži, 5 evrov na uro ji dam. Sam ko sem jo že prej mela, pa je zdej ne morem odslovit. Sem pa preko sestrične zvedla za njo.

Rabim spremstvo zarad sigurnosti. Sem dala zdej prošnjo za v dom. Ja to bo kr sprememba, sam se mi zdi pa faj, da gre človek zdje v dom, ko je še mlajši, da si lahk tam ustvari družbo, pa zato grem da bom lahk šla kj ven, sama. Tam je pa vse prilagojeno, mam voziček, tk, da bom lahk pol tud sama ven hodila. Mislim, da bo tam lepa okolica...Je pa drag dom, Bom mogla dat stanovanje v najem, še rajš bi ga pa prodala. Da bi si lahk mal financirala dom. To so pol kr stroški. Sej bi doma ostala, če bi imela pritlično stanovanje. Sam ga ne najdem.

Vam čas soc. oskrbe odgovarja, oz. ste si ga lahko sami določili?

Ja to smo se že na začetku dogovorili...se morem prilagajat njej, ker ima druge. Ob 13h mi ne paše. Pasalo bi mi zjutraj. Ob 13h je dež al pa prevroče in mi sploh ne paše pol za sprehod. Sej včasih me soseda tud pelja. Mi jo je nerodno prosit, ko je starejša. Zato sem se pa tu odločila, da bi šla v dom.

Kakšen odnos imate z oskrbovalko, kaj vam pomeni?

Ja pomembno, da je fajna. Gospa I. je res super. Da se lahk pogovarjam z njo, ko drugač sem bol sama, pa mi je dolgčas. Mi je pa bolj všeč, da je vedno ista, ko se navadiš na enega človeka, pa se lahko pogovarjaš tud o drugih stvareh.

Kdo sestavlja vašo socialno mrežo? Koga še lahko pokličete, ko kaj potrebujete?

Mam sina, pride kj k men, pa sestrična mi velik pomaga, pa tud prijateljice. So glih včeri ble pri men na obisku bivše sodelavke. Tk, da me tud sin pelje v trgovino, ko rabim.

Kako pa zgloda vaš dan?

Ja čez dan pa tkle...mal čitam, križanke rešujem, televizijo tud mal pogledam, pa si tk krajšam čas. Pa rada mam ko pride kir na obisk, da se mam s kom za pogovarjat.

Se počutite osamljene, si želite več druženja?

Sej družbe mam dovolj, najbolj bi rabla kako spremstvo, tk da kako prostovoljstvo bi sprejela.

Imate dovolj informacij o različnih oblikah pomoči, veste kam se lahko obrnete po kakšno pomoč?

Informacij je pa premalo. Zdravnik mi nikoli ni nič povedal. Šele ko sem bila v Ljubljani, sem izvedela za pripomočke za WC. Bi blo kr dobro, da bi mi to kdo predstavil, ker js nisem vedela nič. Pol sem pa počasi izvedela, malo tu, mal od sestrične, neki od patronaže... Bi mi mogel to zdravnik povedati...

INTERVJU ŠT. 7 OSEBA F

Kako dolgo prejimate socialno oskrbo na domu?

K men prihaja pa gospa že zdj več kot eno leto. Pa sem zelo zadovoljna z njo. Je ne bi zamenjala za nič.

Kolikokrat na teden, pa prihaja soc. oskrbovalka?

Pride pa ob torkih in ob četrtnih, tk, da dvakrat na teden po dve uri jo mam.

Katera opravila postori soc. oskrbovalka?

O naredi mi pa vse, vse kar ji rečem, pa tud sama vidi kaj je za naredit. Mi pospravi, pa počisti stanovanje, pa če kaj rabim, mi prinese. Ko sama pa več ne morem v trgovino, sj tule še mal pospravim, sam ne tk, da bi blo vredu. Pa mi gospa vse naredi, kar rabim. Tk je prijazna, zmerom je dobre volje, pa nasmejana. Pol se pa en mal pogovarjama, sej dost nima cajta, ko dela. Bi blo fajn, da bi bla še kako uro več, da ji ne bi bilo treba pol hitet.

Vam čas soc. oskrbe odgovarja, oz. ste si ga lahko sami določili?

Ja zdj sem se že kr navadila, pa me ne moti. Si pa ne morem sama zbirat, ko to tk določijo, pol pa ko prideš na vrsto. Ampak je pa vedno isti čas, je točna. Če je pa kj, me pa pokliče.

Kakšen odnos imate z oskrbovalko, kaj vam pomeni?

Sej pravim, da je res prijazna, pa ustrežljiva, urajtljiva, taka super je. Je ne bi zamenjala. Kar koli je, ko ji lahko povem.

Kdo sestavlja vašo socialno mrežo? Koga še lahko pokličete, ko kaj potrebujete?

Mam hčero, ma družino, mam že vnuke velike, oni pridejo kdaj na obisk, drugače sem pa sama. No, si njih lahko vedno pokličem, pa mi tud kaj prinesejo, samo vete majo tud svoje stvari, pa svoje življenje. Mamo pa dobre odnose. Če bi kj takega prišlo, bi lahko sosede pokicala, z njimi še tk malo na hodniku počekamo. Samo je pa tud že velik mladih, tistih, pa pol tok ne poznam.

Kako pa zglada vaš dan?

Zjutraj zgodaj vstanem, pa se oblečem, pa umijem, ko ne morem dolgo spat. Pol pa čakam, da pride oskrbovalka, pol se pa kj pomenima, kako rečema, pa mi mal mine čas. Pol si naredim kosilo, pol pa da to pomijem kolker gre, pol pa televizijo gledam, al pa malo zaspim, pa kr mine. Zvečer grem pa tudi kmalu spat. Sj kr mine. V soboto al pa nedeljo pride hčerka k meni.

Se počutite osamljene, si želite več druženja?

Ja sj nimam koga, včasih je soseda kj bolj prišla, zdj je pa tk boga, pa tud ne more. Malo bi mi že kdaj pasalo, še kej kako rečt, pa tud tk je dobr. Sj pa pride oskrbovalka, jo pa pol že komi čakam.

Imate dovolj informacij o različnih oblikah pomoči, veste kam se lahko obrnete po kakšno pomoč?

Ja za tole oskrbo, sem mela srečo, da sem vedela, ko jo je soseda tud mela. Če ne ne vem kako bi kaj. Ko v dom, pa nočem, dokler bom lahko tu, bom tu. Če bi že glih tud kj prišlo pol bi šla v dom, drugače pa ne. Sem raj doma. Tu sem navajena, sem že dolgo tu. Drugo pa ne vem, ki bi še kj zvedela. Sej ne vem, kaka pomoč je še, pa kk. To pa noben ne reče.

INTERVJU ŠT. 8 OSEBA G

Kako dolgo prejimate socialno oskrbo na domu?

Uu, jo mam pa zdj že dolga leta.

Kolikokrat na teden, pa prihaja soc. oskrbovalka?

Trikrat na teden pride, po dve uri je tuki. Hja pa je še premal. A vete, ko pa to vseen tok nanese konc meseca. Penzijo mam pa majhno. Sej neki dajo zraven, samo bi jo več potrebovala, pa ne morem tolko plačevat.

Katera opravila postori soc. oskrbovalka?

Kosilo skuha, pomije, pospravi po sobi, obleke mi da prat, kar je, vse mi naredi. Sej drek kj še lahko sama.

Vam čas soc. oskrbe odgovarja, oz. ste si ga lahko sami določili?

Če bi blo bolj zgodaj zjutrej bi blo še boljš, samo tudi tak ni nič narobe. Tak majo urnik. Ni, ni nič narobe no. Sej mam čas.

Kakšen odnos imate z oskrbovalko, kaj vam pomeni?

Taka, ko je pa ta gospa, jih je pa težko najti. Sej če more kdaj kira druga, če moja ne more, je tud kr vreau, samo, ne bi je zamenjala. Prijazna je, pa tk zna poštimat po stanovanju. Sma se že navadile ena druge. Pol pa ni tk, če pride druga, tega pa nima rada. Pa se že malo bolj poznama, pa se lahko pogovarjama, mi kaj pove, kaj je kej novega. Ona meni vse poroča. Je kok bi rekla, stik z zunanostjo, kar se dogaja. Jo mam tk rada.

Kdo sestavlja vašo socialno mrežo? Koga še lahko pokličete, ko kaj potrebujete?

Mož mi je umrl, sin je pa poročen. Tudi pride k meni, samo dela tudi on, pa mi ne more kr skoz pomagati, pa tudi nočem jih obremenjevati. So pa fajn, pa mi vnuk tud kdaj kj poštima. Ko rabim kej česej mi prinesejo. Pa ko je treba me kam peljat, to vse sin uredi. Samo skoz pa tudi ne more. Tk, da če ne bi mela oskrbe tte iz socialne, bi mogla v dom.

Kako pa zgleda vaš dan?

Počakam, da pride oskrbovalka, tk da dopoldan tk kr mine, popoldan se malo bolj vleče, ko tud že kj dost več ne morem. Včasih sem še brala, pa zdj ne vidim več tk. Pol pa radio poslušam, pa televizijo gledam. Tale sosedja ta zgornja pride kak dan k men, pa se malo pomenina, pa mi kj prinesem zadnjič mi je krompir prinesla, domač. Druga pa že pol ni.

Se počutite osamljene, si želite več druženja?

Si, ja, družbe bi si pa več želela, samo ko ne morem nikamor. Pol pa tk ,kkr kir pride.

Imate dovolj informacij o različnih oblikah pomoči, veste kam se lahko obrnete po kakšno pomoč?

Ja no, je treba kr kej vprašat, če hočeš vedet. Tkle, kak sosed, ko je kj že mel, pol pove, pa ko kir sliši pa se med sabo malo zmenimo. Ni pa dovolj informacij, jih ni ko kej rabiš. Pol pa počasi, pa po malem, tu pa tam kej izveš. Kr ko rabiš, ti pa noben nič ne pove, pa sj tud ne vem na koga se obrnat, pa vprašat.

10.3 IZPIS RELEVANTNIH DELOV DESEDILA

Oseba A

Kako dolgo prejimate socialno oskrbo na domu?

A/1 Socialno oskrbo sem prejerala že leta 2004, nekaj časa

A/2 ko se mi je stanje poslabšalo

A/3 Imam osteoporozo s počenimi kostmi. Imam vensko popušcanje in popušcanje srca.

A/4 ne morem vsega sama

A/5 Sedaj jo imam šest mesecev

Kako pogosto prihaja k vam oskrbovalka in kdaj?

A/6 enkrat na teden, ob četrkih po dve uri.

A/7 Toliko jo lahko poplačam, več ne morem ko imam majhno pokojnino

A/8 Zdaj so dopusti, bo ena druga prišla.

A/9 Men bi bolj zjutraj pasalo.

A/10 sam ne morejo, ko imajo tk določeno, a vete, ne morejo.

Bi jo potrebovali bolj pogosto?

A/11 Š. jim tako sama od sebe da. Dohterca. Men pa ne da.

Kje vam nudi pomoč socialna oskrbovalka?

A/12 pomije, pa pomete, pa posteljo mi prestelje

A/13 pa drugač mi kolegica tud nardi.

Kako zgleda vaš dan? Kaj počnete?

A/14 grem en mal ven,

A/15 v trgovino tud,

A/16 pa tk po opravkih

A/17 Mal še klepetam tkle okol, ko poznam kolegice, tu pred blokom.

A/18 prišel vnuk takle en mal pogledat

A/19 Sin pa žena tud prideta

Kako grete s tem ven, ko pa imate tukaj stopnice?

A/20 Dvignem gor, pol pa sam z zadnjimi kolesi dolta grem, nazaj pa tud počas gor.

Ste razmišljali, da bi se zaradi tega preselili v kakšno pritlično stanovanje?

A/21 Tukaj mi je všeč. Navajena...všeč mi je tule.

Kakšna se vam zdi prednost oskrbe na domu?

A/22 Ne, ne v dom js ne grem. V dom ne bi. Ne. To je absurd. Tam nisi niti številka. Še slabš.

A/23 Sj mi tk pridejo svojci, pa mi kj pomagajo, pa še tkle kj porihtajo.

Kakšen pa je vaš odnos s socialno oskrbovalko?

A/24 Ja zdle bo prišla dvakrat druga, nč več. Sam me ne moti.

A/25 Moja je pa super. Se z njo res zastopim.

A/26 Ne bi hotla druge

A/27 Tta me pozna, pa ve kako pa kaj.

A/28 Tta zdej je pa tud fajna, sem tk navajena na njo.

A/29 Vse mi porihata.

Si želite, da bi vas nekdo prihajal obiskovat, kakšen prostovoljec?

A/30 Js tega ne nucam, js sm utrujena imam rajši mir

A/31 knjige berem

A/32 Soseđa mi prinese

A/33 Televizijo gledam

A/34 Pol mi bo pa od domačih kir prišel pomagat, sj mi je prej tud.

A/35 Sj vete, v dveh urah kj velik ne more naredit, ne more. Tisto taglavno, iz trgovine mi prinese, pa po kakih opravkih me pelja, če morem it.

A/36 soseđ me pelje

A/37 kolegica me pelja z avtom.

Imate dovolj informacij o različnih oblikah pomoči, veste kam se lahko obrnete po kakšno pomoč?

A/38 Men dohterca nč ne pove. Ona bi mogla ko kj pride, pa ko vidi kak si, pa pol mal več povedat, ne pa, da je pol kkr kj izveš

A/39 Pa mi je pol soseđa, ko je tud bolj stara, povedala za kake stvari.

OSEBA B**Kako dolgo prejimate socialno oskrbo na domu?**

B/1 Jaz imam oskrbo na domu, od socialne že 18 let.

B/2 Drugač hodi pa vsak dan. Od ponedeljka do četrta od sedmih do devetih. V petek pa od sedmih do enajstih.

B/3 Zdej pa nimam, ko so dopusti, ker nisem za to, da bi katera druga prišla.

Vam čas soc. oskrbe odgovarja, oz. ste si ga lahko sami določili?

B/4 Čas mi odgovarja..

B/5 Sam drugač se ne da prilagodit.

Ne marate, da bi prišla druga oskrbovalka ta čas?

B/6 Sj jaz sem naredila prošnjo za dom, za v Topolšico, ko bo, če bo danes bom pa danes šla.

B/7 Če obležim, ne.

B/8 Sej ne more una tud nč ne pomagat, tok za tiste dve uri.

B/9 Tk pa pride, grema v trgovino,

B/10 pa mal ven, koker gre, sem bolj nestabilna.

B/11 Mam pa težave, sem bla pa operirana dvakrat, pa noge sem mela, ožilje mam zamašene, sem mela, da bi kmal noga šla. Pa so operirali. Težko tud hodim, s palco morem, ko je mal nestabilnosti.

Kje vam še pomaga socialna oskrbovalka?

B/12 Ja grema ven,

B/13 če je še tkle za mal pobrisat po vrhu,

B/14 mi skuha kdaj,

B/14 Pa mi pomaga, da obesima.

B/15 druge se nikakor se ne bi mogla navadit,

B/16 Druge pa ne bi hotla. Sem rajš sama.

B/17 Tta gospa je tk fajna.

B/18 Njej lahk pa vse povem.

- B/19 Ona je pa tk ko hčera mi je.
B/20 Ji lahk vse zaupam.
B/21 Z njo se pogovarjam, pol pa nč ne pogrešam drugega...
B/22 js nimam tok pokojnine, ko to bo ziher dražje, ko tole,
B/23 pokojnino mam bol malo.
B/24 Njej lahk pa vse želje povem,
B/25 da se še nikol nisma skregale,
B/26 niti ene besede nima za čez njo rečt.

Kdo sestavlja vašo socialno mrežo? Koga še lahko pokličete, ko kaj potrebujete?

- B/27 Nimam otrok.
B/28 nimam nobenga.
B/29 Mam eno žensko tako, tisto še mam, tako, da bi umrla, da bo ona poskrbela za grob pa to.
B/30 v bloku mi kak sosed kj prinese, če rabim.

Ko potrebujete prevoz, koga pokličete?

- B/31 Ko morem kam it, me pa rešilc pelje.

Kako zgleda vaš dan? Kaj počnete?

- B/32 gledam televizijo,
B/33 reklame pogledam,
B/34 revije,
B/35 grem tjale v kiosk iskat,

Si želite še več druženja, morda kakšnega prostovoljca, ki bi prihajal k vam na obisk?

- B/36 Mam rada svoj mir.
B/37 Mi je gospa N. (soc. oskrbovalka) čist dovolj.

Imate dovolj informacij o različnih oblikah pomoči, veste kam se lahko obrnete po kakšno pomoč?

- B/38 Meni gospa N. pove kar je takega.
B/39 Drugač pa kr ne vem, kje bi lahko kaj zvedela.

OSEBA C

Kako dolgo prejimate socialno oskrbo na domu?

- C/1 Oskrbo prejemam 2 leti,
C/2 so pa neki podražili, pa nisem mogla več plačat,
C/3 Pa mam eno leto.
C/4 Ne morem več sama.
C/5 Eno hčerko mam v L. Druga pa v S. Mam že pravnuke.

Kolikokrat na teden, pa prihaja soc. oskrbovalka?

- C/6 enkrat na teden.
C/7 zdj hodi pa tri ure,
C/8 je zlo vredu,
C/9 mi počisti
C/10 Prinesejo iz trgovine – to mi pa moji, fasngo...
C/11 sam za čiščenje jo mam.
C/12 vn bi rada šla pa ne morem,
C/13 Hodit, bi mogla več, ampak ne morem, vozek sem dol dobila, pol ko so pa prišli so mi ga pa gor dali,
C/14 Padem lahko.
C/15 Zunej je vredu, samo, nimam koga da bi me...
C/16 gor ne morem spraviti vozeka,

Ob kateri uri pa pride? Vam odgovarja ta čas?

- C/17 ko nisem samo jaz, ko jih je pa več.
C/18 Mal je nerodno, ko je glih čas kosila,
C/19 gospa je tako razumna
C/20 js sem tud z njo zelo zadovoljna.

- C/21 Tkle, čeki pridejo, dieto morem met, pokojnine tud ni tk velke...
C/22 smeti odnese,
C/23 pa če jo kaj prosim...
C/24 zelo sem zadovoljna z njo.

Katera opravila postori soc. oskrbovalka?

- C/25 Počisti mi, okne mi tud včasih pomije, al pa kako sobo, naredi tist, kar lahko nardi...
C/26 So pa meni moji že urihtali za v dom.
C/27 v dom, pa ne grem.
C/28 Ko so hčerke kr tko nardile, brez da so me vprašale,
C/29 sam sem rekla v dom bom šla takrat, ko ne bom mogla čisto nič več, ko vem, pol bom pa že kmal umrla.
C/30 Drugač pa v dom NE, ne bi rada šla.
C/31 pol pa sem ga včasih šla obiskat, pa ni, ni mi blo všeč.
C/32 V vrsti so čakali na kosilo, da je s ključem odprla, pol vsi so šlatali po tistmu kruhu, js ne bi mogla jest takega.
C/33 Kk dolgo bo šlo, bi bla doma, ko pa ne bo več, pol bom pač mogla it v dom, sicer majo hčerke svoje hiše, ko majo družine, pa majo otroke poročene, tak da...ampak...ne morem jih bremenit.
C/34 Pridejo tok, da mi prinesejo.
C/35 Pa vnuki tud pridejo na obisk.
C/36 Bremenit, ne morem nobenga.

Kako pa zgleda vaš dan?

- C/37 Filme gledam
C/38 Sam je zdej težko, bi mogla it obe oke operirat.

Kdo sestavlja vašo socialno mrežo? Imate s sosedi dobre odnose?

- C/39 Drugače pa v hiši pa ni kej, smo tri take stare, pa pridejo k meni.
C/40 pride soseda včasih k meni in sosednjega bloka,
C/41 govorimo.

Kakšen pa imate odnos s soc. oskrbovalko?

- C/42 ona vse vidi, pa naredi.

Kaj pa se vam zdi pomembno pri oskrbovalki, kakšna mora biti?

- C/43 Da je vredu,
C/44 da se razumem z njo,
C/45 pogovarjam,

Bi se še želeli družiti s kom? Si želite več družbe?

- C/46 rada mam, da kdo pride, se pogovorimo,
C/47 če grem v dom hočem met svojo sobo,

Se česa bojite, vas je česa strah?

- C/48 Strah me je če bi padla.
C/49 da sem tk nestabilna.

Ste kdaj razmišljali, da bi šli v kakšno boj prilagojeno stanovanje, v ta varovana stanovanja, kjer je vse pritlično, v kopalnici pripomočki za držanje...?

- C/50 In pol sem bla js tud kr za to.
C/51 Ampak tako drago, da meni ne bi bilo niti za par mescov za to stanovanje,

Bi si želeli, da bi večkrat kdo prišel k vam in bi se lahko z njim pogovarjali, npr. kak prostovoljec?

- C/52 Bi si želela takle družbe še kdaj.
C/53 Pa da bi se lahko pogovarjala s kom.

Imate dovolj informacij o različnih oblikah pomoči, veste kam se lahko obrnete po kakšno pomoč?

- C/54 Ja, če mi ne bi otroci povedali za tole oskrbo, ne bi vedela.
C/55 Ne veš, kje bi lahko kaj poiskal, ko rabiš.
C/56 Jaz sem od znanke izvedela, da lahko dobiš vložke na recept,

C/57 Takih stvari ti noben ne pove,
C/58 pa bi lahko zdravnik kj reku,

OSEBA Č

Kako dolgo prejimate socialno oskrbo na domu?

Č/1 eno leto že mam.

Kolikokrat na teden, pa prihaja soc. oskrbovalka?

Č/2 trikrat na teden.

Č/3 ponedeljek in petek mam dve uri jo,

Č/4 v sredo pa kr eno uro

Č/5 Mislím, da nimajo dovolj oskrbovalk, da bi lahko hodila bolj.

Katera opravila postori soc. oskrbovalka?

Č/6 pospravi,

Č/7 postelje posteljo,

Č/8 trgovino

Vam čas soc. oskrbe odgovarja, oz. ste si ga lahko sami določili?

Č/9 Ne, določijo ga oni. To ne moremo sami.

Č/10 meni ure odgovarjajo. Mi paše tk kot je.

Č/11 Samo je pa premalo, a vete. Pet ur na teden je samo, to je premalo. Bi rabila več. Cel dan bi rabila.

Č/12 Mam nizko pokojnino, pa sj ne morem več plačevat. To kr nanese

Kakšen odnos imate z oskrbovalko, kaj vam pomeni?

Č/13 Tta je pa prilagodljiva.

Č/14 Tta je pa tk super.

Č/15 Me je precej na noge postavlja. Prej sem bla pa duševno na tleh. Mam toliko problemov. Sj tta moja oskrbovalka ve vse.

Č/16 Njej lahk pa vse zaupam.

Č/17 Po operaciji so mi pa znanci pomagali

Č/18 V dom pa nočem.

Č/19 Imam slabe izkušnje z domom počitka.

Č/20 Sem hodila k znankam, so mele pripombe. A vete, sliši se marsikaj.

Č/21 Pa tk je, starejši smo, sj če sta dve v sobi, pa se razumeta pol gre

Č/22 To pa ne, v dom počitka pa ne grem.

Kdo sestavlja vašo socialno mrežo? Koga še lahko pokličete, ko kaj potrebujete?

Č/23 Ja živim sama,

Č/24 Otrok nisma mela.

Č/25 Ampak js razmišljam o tem, da bi eno družino zaprosila za oskrbo.

Č/26 Sosedje so pa bolj tk, če bi kj rabla bi mi pomagali, sam živimo tu, bolj vsak za sebe.

Kako pa zgleda vaš dan?

Č/27 TV bi gledala pa je ne smem,

Č/28 mam tele občinske zadeve za urihrat, ko so mi hotli premoženje vzet.

Se počutite osamljene, si želite več druženja?

Č/29 Ne, sem rada sama.

Imate dovolj informacij o različnih oblikah pomoči, veste kam se lahko obrnete po kakšno pomoč?

Č/30 Ja tule na socialni ti že kj povejo,

Č/31 js se kr najdem, pa vem kaj mi pripada.

Č/32 Pa grem do dohterja pa se vse zmenima.

OSEBA D

Kako dolgo prejimate socialno oskrbo na domu?

D/1 ene pol leta.

Kolikokrat na teden, pa prihaja soc. oskrbovalka?

D/2 trikrat na teden,

D/3 hrano mi pa vsak dan prinese.

D/4 V nedeljo pa snaha kuha.

Katera opravila postori soc. oskrbovalka?

D/5 Ja pomete mi.

D/6 Sam ji morem rečt, da mi rože zalije.

D/7 Nisem zadovoljna.

D/8 Pa drago je, ne moreš si glih kaj privoščit. Da bi stanovanje ornk pospravla.

D/9 Ni tako, kot bi moglo bit.

D/10 Pa likanje pa pomivanje bi mela, če bi blo ceneje.

D/11 Najboljš je, če je sam ena.

D/12 Niso vse kot bi rad.

D/13 Kira bo kj prišla...komi čaka, da leti.

D/14 Verjetno ma tud natrpano.

D/15 Sem že razmišljala, da bi dobila eno žensko, dala bi ji hrano, pa bi mi pomagala.

Vam čas soc. oskrbe odgovarja, oz. ste si ga lahko sami določili?

D/16 Ja sj drugač ne gre.

D/17 Ne, oni določijo.

Kakšen odnos imate z oskrbovalko, kaj vam pomeni?

D/18 Kaj boš kj šimfu, če ti bo nardila bo, če ne pa tud dobr.

Kaj bi si pa želeli, da bi silo drugače?

D/19 Da bi bla dlje tu,

D/20 da bi kj porihkala.

D/21 Pa da bi blo cenej.

Zakaj ste se odločili za oskrbo na domu?

D/22 Ja sj doma je fajn.

D/23 V dom si pa ne bi želela it, vem kaj je dom!

Kdo sestavlja vašo socialno mrežo? Koga še lahko pokličete, ko kaj potrebujete?

D/24 Mam otroke, dve hčeri pa sina. Pa vnuk je zdjle pri men. Na obisku je.

D/25 S sosedi se vidimo ja, sam družimo se pa ne, je vsak za sebe.

Kako pa zgleda vaš dan?

D/26 Hodim mal sem pa tja.

D/27 Pa trikrat na teden grem na dializo.

Se počutite osamljene, si želite več druženja?

D/28 Dolgčas mi je, kirmu pa ni dolgčas, če je sam.

D/29 Hčerka je pa v službi.

D/30 Ja, bi si želela koga za družbo, sam nimaš takih ljudi.

Imate dovolj informacij o različnih oblikah pomoči, veste kam se lahko obrnete po kakšno pomoč?

D/31 Eh, sj to pa noben nč ne pove. Morš kr sam kj zvedet.

OSEBA E

Kako dolgo prejimate socialno oskrbo na domu?

E/1 Oskrbi imam že tri mesece.

E/2 Sem pa od patronaže izvedela za to, ko je prihajala k meni, pa je vidla kk sem.

Kolikokrat na teden, pa prihaja soc. oskrbovalka?

E/3 enkrat na teden, za eno uro.

Katera opravila postori soc. oskrbovalka?

E/4 Na sprehod grema skupi.

E/5 Sem po kapi, pa nimam ravnotežja,

E/6 Sej bi js sama večkrat šla, sam ko dol po stopnicah ne morem.

E/7 Vozička ne morem dol pustit, gor ga ne morem nosit.

E/8 Če je pa dež, sma pa noter, pa se kj pogovarjama.

E/9 Rabim spremstvo zarad sigurnosti.

E/10 Sem dala zdej prošnjo za v dom.

E/11 Ja to bo kr sprememba, sam se mi zdi pa fajn, da gre človek zdjle v dom, ko je še mlajši, da si lahk tam ustvari družbo,

E/12 pa zato grem da bom lahk šla kj ven, sama.

E/13 Je pa drag dom,

E/14 Bom mogla dat stanovanje v najem, še rajš bi ga pa prodala. Da bi si lahk mal financirala dom. To so pol kr stroški.

E/15 Sej bi doma ostala, če bi imela pritlično stanovanje. Sam ga ne najdem.

Vam čas soc. oskrbe odgovarja, oz. ste si ga lahko sami določili?

E/16 se morem prilagajat njej, ker ima druge.

E/17 Ob 13h mi ne paše. Pasalo bi mi zjutraj. Ob 13h je dež al pa prevroče in mi sploh ne paše pol za sprehod.

E/18 Sej včasih me soseda tud pelja. Mi jo je nerodno prosit, ko je starejša.

Kakšen odnos imate z oskrbovalko, kaj vam pomeni?

E/19 Ja pomembno, da je fajna.

E/20 Gospa I. je res super.

E/21 Da se lahk pogovarjam z njo,

E/22 drugač sem bol sama, pa mi je dolgčas.

E/23 Mi je pa bolj všeč, da je vedno ista, ko se navadiš na enega človeka,

E/24 pa se lahko pogovarjaš tud o drugih stvareh.

Kdo sestavlja vašo socialno mrežo? Koga še lahko pokličete, ko kaj potrebujete?

E/25 Mam sina,

E/26 sestrična

E/27 prijateljice.

E/28 bivše sodelavke.

E/29 Tk, da me tud sin pelje v trgovino, ko rabim.

Kako pa zgleda vaš dan?

E/30 čitam,

E/31 križanke rešujem,

E/32 televizijo tud mal pogledam,

E/33 Pa rada mam ko pride kir na obisk, da se mam s kom za pogovarjat.

Se počutite osamljene, si želite več druženja?

E/34 Sej družbe mam dovolj,

E/35 najbolj bi rabla kako spremstvo, tk da kako prostovoljstvo bi sprejela.

Imate dovolj informacij o različnih oblikah pomoči, veste kam se lahko obrnete po kakšno pomoč?

E/36 Informacij je pa premalo.

E/37 Zdravnik mi nikoli ni nič povedal.

E/38 Bi blo kr dobro, da bi mi to kdo predstavil, ker js nisem vedela nič. Pol sem pa počasi izvedela, malo tu, mal od sestrične, neki od patronaže... Bi mi mogel to zdravnik povedati...

OSEBA F

Kako dolgo prejimate socialno oskrbo na domu?

F/1 več kot eno leto.

F/2 Pa sem zelo zadovoljna z njo.

F/3 Je ne bi zamenjala za nič.

Kolikokrat na teden, pa prihaja soc. oskrbovalka?

F/4 dvakrat na teden po dve uri jo mam.

Katera opravila postori soc. oskrbovalka?

F/5 O naredi mi pa vse, vse kar ji rečem, pa tud sama vidi kaj je za naredit.

F/6 pospravi,

F/7 počisti stanovanje,

F/8 pa če kaj rabim, mi prinese.

F/9 sama pa več ne morem v trgovino,

F/10 je prijazna,

F/11 zmerom je dobre volje,

F/12 nasmejana.

F/13 se pa en mal pogovarjama,

F/14 sej dost nima cajta, ko dela.

F/15 Bi blo fajn, da bi bla še kako uro več, da ji ne bi bilo treba pol hitet.

Vam čas soc. oskrbe odgovarja, oz. ste si ga lahko sami določili?

F/16 Ja zdj sem se že kr navadila, pa me ne moti.

F/17 pa ne morem sama zbirat,

F/18 ko to tk določijo,

Kakšen odnos imate z oskrbovalko, kaj vam pomeni?

F/19 prijazna,

F/20 ustrezljiva,

F/21 urajtljiva,

F/22 super je.

F/23 Je ne bi zamenjala.

F/24 ko ji lahko povem.

Kdo sestavlja vašo socialno mrežo? Koga še lahko pokličete, ko kaj potrebujete?

F/25 Mam hčero, ma družino, mam že vnuke velike,

F/26 oni pridejo kdaj na obisk,

F/27 drugače sem pa sama.

F/28 sj njih lahko vedno pokličem,

F/29 pa mi tud kaj prinesejo,

F/30 samo vete majo tud svoje stvari , pa svoje življenje.

F/31Mamo pa dobre odnose.

F/32 Če bi kj takega prišlo, bi lahko sosede pokicala,

F/33 z njimi še tk malo na hodniku počvekamo.

Kako pa zgleda vaš dan?

F/34 Pol pa čakam, da pride oskrbovalka,

F/35 televizijo gledam,

F/36 V soboto al pa nedeljo pride hčerka k meni.

Se počutite osamljene, si želite več druženja?

F/37 Ja sj nimam koga,

F/38 Sj pa pride oskrbovalka, jo pa pol že komi čakam.

Imate dovolj informacij o različnih oblikah pomoči, veste kam se lahko obrnete po kakšno pomoč?

F/39 Ja za tole oskrbo, sem mela srečo, da sem vedela, ko jo je soseda tud mela.

F/40 Ko v dom, pa nočem, dokler bom lahko tu, bom tu.

F/41 Če bi že glih tud kj prišlo pol bi šla v dom, drugače pa ne. Sem raj doma. Tu sem navajena, sem že dolgo tu.

F/42 Drugo pa ne vem, ki bi še kj zvedela. Sej ne vem, kaka pomoč je še, pa kk. To pa noben ne reče.

OSEBA G

Kako dolgo prejimate socialno oskrbo na domu?

G/1 že dolga leta.

Kolikokrat na teden, pa prihaja soc. oskrbovalka?

G/2 Trikrat na teden pride, po dve uri je tuki.

G/3 Hja pa je še premal.

G/4 A vete, ko pa to vseen tok nanese konc meseca. Penzijo mam pa majhno.

G/5 samo bi jo več potrebovala, pa ne morem tolko plačevat.

Katera opravila postori soc. oskrbovalka?

G/6 Kosilo skuha,

G/7 pomije,

G/8 pospravi po sobi,

G/9 obleke mi da prat,

Vam čas soc. oskrbe odgovarja, oz. ste si ga lahko sami določili?

G/10 Če bi blo bolj zgodaj zjutrej bi blo še boljš, samo tudi tak ni nič narobe.

G/11 Tak majo urnik.

Kakšen odnos imate z oskrbovalko, kaj vam pomeni?

G/12 Taka, ko je pa ta gospa, jih je pa težko najti. Sej če more kdaj kira druga, če moja ne more, je tud kr vreu, samo, ne bi je zamenjala.

G/13 Prijazna je,

G/14 zna poštimat po stanovanju.

G/15 navadile ena druge.

G/16 Pol pa ni tk, če pride druga, tega pa nima rada.

G/17 Pa se že malo bolj poznama, pa se lahko pogovarjama,

G/18 Je kok bi rekla, stik z zunanostjo, kar se dogaja.

G/19 Jo mam tk rada.

Kdo sestavlja vašo socialno mrežo? Koga še lahko pokličete, ko kaj potrebujete?

G/20 Mož mi je umrl, sin je pa poročen.

G/21 Tudi pride k meni, samo dela tudi on, pa mi ne more kr skoz pomagati,

G/22 pa tudi nočem jih obremenjevati.

G/23 pa mi vnuk tud kdaj kj poštima.

G/24 Ko rabim kej česej mi prinesejo.

G/25 Pa ko je treba me kam peljat, to vse sin uredi.

G/26 Tk, da če ne bi mela oskrbe tte iz socialne, bi mogla v dom.

Kako pa zgleda vaš dan?

G/27 radio poslušam,

G/28 televizijo gledam.

G/29 Tale soseda ta zgornja pride kak dan k men, pa se malo pomenina,

Se počutite osamljene, si želite več druženja?

G/30 Si, ja, družbe bi si pa več želela, samo ko ne morem nikamor.

Imate dovolj informacij o različnih oblikah pomoči, veste kam se lahko obrnete po kakšno pomoč?

G/31 Tkle, kak sosed, ko je kj že mel, pol pove, pa ko kir sliši pa se med sabo malo zmenimo.

G/32 Ni pa dovolj informacij, jih ni ko kej rabiš.

G/33 Pol pa počasi, pa po malem, tu pa tam kej izveš.

G/34 Kr ko rabiš, ti pa noben nič ne pove, pa sj tud ne vem na koga se obrnat, pa vprašat.

10.4 KODIRANJE PODATKOV

A/1	Socialno oskrbo sem prejela že leta 2004, nekaj časa	Trajanje oskrbe - prvič	Kratkotrajno
A/2	ko se mi je stanje poslabšalo	Vzrok za uporabo soc.oskrbe	Zdravstveno stanje
A/3	Imam osteoporozo s počeniimi kostmi. Imam vensko popuščanje in popuščanje srca.	Zdravstveno stanje	Bolezen
A/4	ne morem vsega sama	Vzrok za uporabo soc. oskrbe	Potreba po pomoči drugih ljudi
A/5	Sedaj jo imam šest mesecev	Trajanje-sedaj	Kratkotrajna
A/6	enkrat na teden, ob četrkih po dve uri.	Pogostost soc. oskrbe	1-krat tedensko
A/7	Toliko jo lahko poplačam, več ne morem ko imam majhno pokojnino	Finančna zmožnost	Nizka
A/8	Zdaj so dopusti, bo ena druga prišla.	Menjava oskrbovalk	Nemoteča
A/9	Men bi bolj zjutraj pasalo.	Ustrezen čas soc. oskrbe	Ne odgovarja
A/10	sam ne morejo, ko imajo tk določeno, a vete, ne morejo	Soodločanje o času nudenja s.o.	Ne zmožnost
A/11	Š. jim tako sama od sebe da. Dohterca. Men pa ne da.	Nudenje formalne oblike pomoči	Okrnjena
A/12	pomije, pa pomete, pa posteljo mi prestelje	Način nudenja soc. o.	Gospodinjstva pomoč
A/13	pa drugač mi kolegica tud nardi.	Neformalno nudenje pomoči	Prijatelji
A/14	grem en mal ven	Preživljanje dneva	Sprehod
A/15	v trgovino tud	Preživljanje dneva	Nakup v trgovini
A/16	pa tk po opravkih	Preživljanje dneva	Opravki
A/17	Mal še klepetam tkle okol, ko poznam kolegice, tu pred blokom.	Socialni stiki	Sosedje
A/18	prišel vnuk takle en mal pogledat	Socialni stiki	Svojci
A/19	Sin pa žena tud prideta	Socialni stiki	Svojci
A/20	Dvignem gor, pol pa sam z zadnjimi kolesi dolta grem, nazaj pa tud počas gor.	Mobilnost	Arhitektonske ovire
A/22	Ne, ne v dom js ne grem. V dom ne bi. Ne. To je absurd. Tam nisi niti številka. Še slabš.	Druge oblike pomoči-dom za stare	Odklonilen odnos
A/23	Sj mi tk pridejo svojci, pa mi kj pomagajo, pa še tkle kj porihajo.	Neformalno nudenje pomoči	Svojci
A/24	Ja zdle bo prišla dvakrat	Menjava oskrbovalk	Nemoteča

	druga, nč več. Sam me ne moti.		
A/25	Moja je pa super. Se z njo res zastopim.	Odnos z oskrbovalko	Pozitiven
A/26	Ne bi hotla druge	Odnos z oskrbovalko	Navezanost
A/27	Tta me pozna, pa ve kako pa kaj	Odnos z oskrbovalko	Intimen, zaupen
A/28	Tta zdej je pa tud fajn, sem tk navajena na njo.	Odnos z oskrbovalko	Navajenost
A/29	Vse mi porihata	Odnos z oskrbovalko	Ustrežljivost
A/30	Js tega ne nucam, js sm utrujena imam rajši mir	Druženje s prostovoljci	Ni potrebe
A/31	knjige berem	Preživljanje dneva	Branje
A/32	Soseda mi prinese	Neformalno nudenje pomoči	Sosedje
A/33	Televizijo gledam	Preživljanje dneva	Televizija
A/34	Pol mi bo pa od domačih kir prišel pomagat, sj mi je prej tud.	Neformalno nudenje pomoči	Svojci
A/35	Sj vete, v dveh urah kj velik ne more naredit, ne more. Tisto taglavno, iz trgovine mi prinese, pa po kakih opravkih me pelja, če morem it.	Potreba po daljšem nudenju pomoči	Prekratek čas nudenja oskrbe
A/36	sosed me pelje	Neformalno nudenje pomoči	Sosedje
A/37	kolegica me pelja z avtom.	Neformalno nudenje pomoči	Prijatelji
A/38	Men dohterca nč ne pove. Ona bi mogla ko kj pride, pa ko vidi kak si, pa pol mal več povedat, ne pa, da je pol kkr kj izveš	Posredovanje informacij o oblikah pomoči	Okrnjeno
A/39	Pa mi je pol soseda, ko je tud bolj stara, povedala za kake stvari.	Posredovanje informacij o oblikah pomoči	Sosedje

B/1	Jaz imam oskrbo na domu, od socialne že 18 let.	Trajanje oskrbe	Dolgotrajna
B/2	Drugač hodi pa vsak dan. Od ponedeljka do četrta od sedmih do devetih. V petek pa od sedmih do enajstih.	Pogostost soc. oskrbe	Vsak dan
B/3	Zdej pa nimam, ko so dopusti, ker nisem za to, da bi katera druga prišla	Menjava oskrbovalk	Moteča, nezaželena
B/4	Čas mi odgovarja..	Ustrezen čas soc. oskrbe	Odgovarja
B/5	Sam drugač se ne da prilagodit	Soodločanje o času nudenja s.o.	Ne zmožnost
B/6	Sj jaz sem naredila prošnjo za dom, za v Topoljšico, ko bo, če bo danes bom pa danes šla.	Druge oblike pomoči-dom za stare	Zainteresiranost

B/7	Če obležim, ne.	Druge oblike pomoči-dom za stare	Potreba po popolni pomoči s strani drugih oseb
B/8	Sej ne more una tud nč ne pomagat, tok za tiste dve uri.	Potreba po daljšem času nudenja pomoči	Prekratek čas nudenja oskrbe
B/9	Tk pa pride, grema v trgovino,	Način nudenja soc. o.	Druga servisna opravila
B/10	pa mal ven, koker gre, sem bolj nestabilna.	Način nudenja soc. o.	Druga servisna opravila
B/11	Mam pa težave, sem bla pa operirana dvakrat, pa noge sem mela, ožilje mam zamašene, sem mela, da bi kmal noga šla. Pa so operirali. Težko tud hodim, s palco morem, ko je mal nestabilnosti	Zdravstveno stanje	Bolezen
B/12	Ja grema ven,	Način nudenja soc. o.	Druga servisna opravila
B/13	Pa mi pomaga, da obesima.	Način nudenja soc. o.	Druga servisna opravila
B/14	če je še tkle za mal pobrisat po vrhu	Način nudenja soc. o.	Gospodinjska pomoč
B/15	mi skuha kdaj	Način nudenja soc. o.	Gospodinjska pomoč
B/16	druge se nikakor se ne bi mogla navadit,	Menjava oskrbovalk	Moteča
B/17	Druge pa ne bi hotla. Sem rajš sama.	Menjava oskrbovalk	Sprejme s.o. le od stalne oskrbovalke
B/18	Tta gospa je tk fajna.	Odnos z oskrbovalko	Pozitiven
B/19	Njej lahk pa vse povem.	Odnos z oskrbovalko	Komunikativen
B/20	Ona je pa tk ko hčera mi je.	Odnos z oskrbovalko	Družinski
B/21	Ji lahk vse zaupam	Odnos z oskrbovalko	Zaupen
B/22	Z njo se pogovarjam, pol pa nč ne pogrešam drugega...	Odnos z oskrbovalko	Polnost odnosa
B/23	js nimam tok pokojnine, ko to bo ziher dražje, ko tole,	Druge oblike pomoči-dom za stare	Večje finančno breme
B/24	pokojnino mam bol malo.	Finančna zmožnost	Nizka
B/25	Njej lahk pa vse želje povem,	Odnos z oskrbovalko	Odprt
B/26	da se še nikol nisma skregale	Odnos z oskrbovalko	Prijazen
B/27	ni ene besede nima za čez njo rečt	Odnos z oskrbovalko	Spoštljiv
B/28	Nimam otrok.	Socialni stiki	Ozka socialna mreža
B/29	nimam nobenga.	Socialni stiki	Ozka socialna mreža
B/30	Mam eno žensko tako, tisto še mam, tako, da bi umrla, da bo ona poskrbela za grob pa to.	Neformalno nudenje pomoči	Preskrbljenost po smrti
B/31	v bloku mi kak sosed kj prinese, če rabim	Neformalno nudenje pomoči	Sosedje
B/32	Ko morem kam it, me pa rešilc pelje.	Formalno nudenje pomoči	Zdravstvena služba

B/33	gledam televizijo,	Preživljanje dneva	TV
B/34	reklame pogledam,	Preživljanje dneva	Branje
B/35	revije,	Preživljanje dneva	Branje
B/36	grem tja v kios iskat,	Preživljanje dneva	Sprehod
B/37	Mam rada svoj mir.	Druženje s prostovoljci	Ni potrebe
B/38	Mi je gospa N. (soc. oskrbovalka) čist dovolj.	Socialni stiki	Socialna oskrbovalka
B/39	Meni gospa N. pove kar je takega.	Posredovanje informacij o oblikah pomoči	Socialna oskrbovalka
B/40	Drugač pa kr ne vem, kje bi lahko kaj zvedela	Posredovanje informacij o oblikah pomoči	Nepoznavanje virov informacij

C/1	Oskrbo prejemam 2 leti,	Trajanje oskrbe- prvič	Kratkotrajno
C/2	so pa neki podražili, pa nisem mogla več plačat	Finančna zmožnost	Nizka
C/3	Pa mam eno leto.	Trajanje-sedaj	Kratkotrajno
C/4	Ne morem več sama.	Vzrok za uporabo soc.oskrbe	Potreba po pomoči drugih ljudi
C/5	Eno hčerko mam v L. Druga pa v S. Mam že pravnuke.	Socialni stiki	Svojci
C/6	enkrat na teden.	Pogostost soc. oskrbe	1-krat tedensko
C/7	zdj hodi pa tri ure,	Pogostost soc. oskrbe	Daljši čas
C/8	je zlo vrede	Odnos z oskrbovalko	Pozitiven
C/9	mi počisti	Način nudenja soc. o.	Gospodinjska pomoč
C/10	Prinesejo iz trgovine – to mi pa moji, fasngo	Neformalno nudenje pomoči	
C/11	sam za čiščenje jo mam.	Način nudenja soc. o.	Gospodinjska pomoč
C/12	vn bi rada šla pa ne morem,	Mobilnost	Otežena
C/13	Hodit, bi mogla več, ampak ne morem, vozek sem dol dobila, pol ko so pa prišli so mi ga pa gor dali,	Mobilnost	Arhitektonske ovire
C/14	Padem lahko.	Mobilnost	Nestabilnost
C/15	Zunej je vrede, samo, nimam koga da bi me...	Potrebe po širšem obsegu pomoči	Večje potrebe
C/16	gor ne morem spravit vozeka,	Mobilnost	Pripomočki za gibanje
C/17	ko nisem samo jaz, ko jih je pa več.	Ustrezen čas soc. oskrbe	Razumevajoče sprejemanje
C/18	Mal je nerodno, ko je glih čas kosila	Ustrezen čas soc. oskrbe	Ne ustreza
C/19	gospa je tako razumna	Odnos z oskrbovalko	Razumevajoč
C/20	js sem tud z njo zelo zadovoljna.	Odnos z oskrbovalko	Pozitiven
C/21	Tkle, čeki pridejo, dieto morem met, pokojnine tud ni tk velke...	Finančna zmožnost	Nizka
C/22	smeti odnese,	Način nudenja soc. o	Gospodinjska pomoč
C/23	pa če jo kaj prosim...	Način nudenja soc. o	Druga servisna opravila
C/24	zelo sem zadovoljna z njo.	Odnos z oskrbovalko	Pozitiven
C/25	Počisti mi, okne mi tud včasih pomije, al pa kako sobo, naredi tist, kar	Način nudenja soc. o	Gospodinjska pomoč

	lahko nardi...		
C/26	So pa meni moji že urihitali za v dom	Druge oblike pomoči-dom za stare	Svoji oddali prošnjo
C/27	v dom, pa ne grem.	Druge oblike pomoči-dom za stare	Odklonilen
C/28	Ko so hčerke kr tko nardile, brez da so me vprašale,	Upoštevanje želja	Neupoštevanje s strani svojcev
C/29	sam sem rekla v dom bom šla takrat, ko ne bom mogla čisto nič več, ko vem, pol bom pa že kmal umrla.	Druge oblike pomoči-dom za stare	V primeru potrebe popolne pomoči s strani drugih
C/30	Drugač pa v dom NE, ne bi rada šla.	Druge oblike pomoči-dom za stare	Odklonilen
C/31	pol pa sem ga včasih šla obiskat, pa ni, ni mi blo všeč.	Druge oblike pomoči-dom za stare	Slabe izkušnje
C/32	V vrsti so čakali na kosilo, da je s ključem odprla, pol vsi so šlatali po tistmu kruhu, js ne bi mogla jest takega.	Druge oblike pomoči-dom za stare	Slabe izkušnje
C/33	Kk dolgo bo šlo, bi bla doma, ko pa ne bo več, pol bom pač mogla it v dom, sicer majo hčerke svoje hiše, ko majo družine, pa majo otroke poročene, tak da...ampak...ne morem jih bremenit.	Občutek biti v breme svojcem	
C/34	Pridejo tok, da mi prinesejo.	Socialni stiki	Srednji
C/35	Pa vnuki tud pridejo na obisk.	Socialni stiki	Svojci
C/36	Bremenit, ne morem nobenga.	Občutek biti v breme svojcem	
C/37	Filme gledam	Preživljanje dneva	Televizija
C/38	Sam je zdej težko, bi mogla it obe oke operirat.	Zdravstveno stanje	Bolezen
C/39	Drugače pa v hiši pa ni kej, smo tri take stare, pa pridejo k meni.	Socialni stiki	Sosedje
C/40	pride soseda včasih k meni in sosednjega bloka,	Socialni stiki	Sosedje
C/41	govorimo.	Preživljanje dneva	Pogovor
C/42	ona vse vidi, pa naredi.	Odnos z oskrbovalko	Deloven
C/43	Da je vrede,	Odnos z oskrbovalko	Pozitiven
C/44	da se razumem z njo,	Odnos z oskrbovalko	Dobri odnosi
C/45	pogovarjam,	Odnos z oskrbovalko	Pogovori
C/46	rada mam, da kdo pride, se pogovorimo,	Odnos z oskrbovalko	Pogovori
C/47	če grem v dom hočem met svojo sobo,	Druge oblike pomoči-dom za stare	Potreba po zasebnosti
C/48	da sem tk nestabilna.	Mobilnost	Otežena

C/49	In pol sem bla js tud kr za to.	Druge oblike pomoči-varovana stanovanja	Odobravajoče
C/50	Ampak tako drago, da meni ne bi bilo niti za par mescov za to stanovanje,	Finančna zmožnost	Nizka
C/51	Bi si želela takle družbe še kdaj.	Druženje s prostovoljci	Zaželeno
C/52	Pa da bi se lahko pogovarjala s kom.	Druženje s prostovoljci	Zaželeno
C/53	Ja, če mi ne bi otroci povedali za tole oskrbo, ne bi vedela.	Posredovanje informacij o oblikah pomoči	Svojci
C/54	Ne veš, kje bi lahko kaj poiskal, ko rabiš.	Posredovanje informacij o oblikah pomoči	Nepoznavanje virov informacij
C/55	Jaz sem od znanke izvedela, da lahko dobiš vložke na recept,	Posredovanje informacij o oblikah pomoči	Znanci
C/56	pa bi lahko zdravnik kj reku,	Posredovanje informacij o oblikah pomoči	Zdravnik naj bi posreboval informacije

Č/1	eno leto že mam	Trajanje oskrbe	Kratkotrajna
Č/2	trikrat na teden.	Pogostost soc. oskrbe	3-krat tedensko
Č/3	ponedeljek in petek mam dve uri jo,	Čas nudenja soc. oskrbe	Srednje dolgo
Č/4	v sredo pa kr eno uro	Čas nudenja soc. oskrbe	Kratko
Č/5	Mislím, da nimajo dovolj oskrbovalk, da bi lahko hodila bolj.	Potreba po pogostejšem nudenju pomoči	Ni dovolj oskrbovalk
Č/6	pospravi,	Način nudenja soc. o.	Gospodinjjska pomoč
Č/7	postelje posteljo	Način nudenja soc. o.	Gospodinjjska pomoč
Č/8	trgovino	Način nudenja soc. o.	Gospodinjjska pomoč
Č/9	Ne, določijo ga oni. To ne moremo sami.	Soodločanje o času nudenja s.o.	Ne zmožnost soodločanja
Č/10	meni ure odgovarjajo. Mi paše tk kot je.	Ustrezen čas soc. oskrbe	Odgovarja
Č/11	Samo je pa premalo, a vete. Pet ur na teden je samo, to je premalo. Bi rabila več. Cel dan bi rabila.	Potreba po pogostejšem nudenju pomoči	Večje potrebe
Č/12	Mam nizko pokojnino, pa sj ne morem več plačevati. To kr nanese	Finančna zmožnost	Nizka
Č/13	Tta je pa prilagodljiva.	Odnos z oskrbovalko	Pozitiven
Č/14	Tta je pa tk super.	Odnos z oskrbovalko	Pozitiven
Č/15	Me je precej na noge postavla. Prej sem bla pa duševno na tleh. Mam toliko problemov. Sj tta moja oskrbovalka ve vse.	Odnos z oskrbovalko	Vzpodbujajoč
Č/16	Njej lahk pa vse zaupam.	Odnos z oskrbovalko	Zaupen
Č/17	Po operaciji so mi pa znanci pomagali	Neformalno nudenje pomoči	Znanci
Č/18	V dom pa nočem.	Druge oblike pomočidom za stare	Odklonilen
Č/19	Imam slabe izkušnje z	Druge oblike pomoči-	Slabe izkušnje

	domom počitka.	dom za stare	
Č/20	Sem hodila k znankam, so mele pripombe. A vete, sliši se marsikaj.	Druge oblike pomoči-dom za stare	Slabe izkušnje
Č/21	Pa tk je, starejši smo, sj če sta dve v sobi, pa se razumeta pol gre	Druge oblike pomoči-dom za stare	Potreba po zasebnosti
Č/22	To pa ne, v dom počitka pa ne grem.	Druge oblike pomoči-dom za stare	Odklonilen
Č/23	Ja živim sama,	Socialni stiki	Ozka socialna mreža
Č/24	Otrok nisma mela.	Socialni stiki	Ozka socialna mreža
Č/25	Ampak js razmišljam o tem, da bi eno družino zaprosila za oskrbo	Druge oblike pomoči-druge fizične osebe	Odobravajoče
Č/26	Sosedje so pa bolj tk, če bi kj rabla bi mi pomagali, sam živimo tu, bolj vsak za sebe.	Neformalno nudenje pomoči	Sosedje
Č/27	TV bi gledala pa je ne smem,	Preživljanje dneva	TV - ne vidi
Č/28	mam tele občinske zadeve za urihrat, ko so mi hotli premoženje vzet.	Preživljanje dneva	Opravki
Č/29	Ne, sem rada sama.	Druženje s prostovoljci	Ni potrebe
Č/30	Ja tule na socialni ti že kj povejo,	Posredovanje informacij o oblikah pomoči	CSD
Č/31	js se kr najdem, pa vem kaj mi pripada.	Posredovanje informacij o oblikah pomoči	Lastna iniciativa
Č/32	Pa grem do dohterja pa se vse zmenima	Posredovanje informacij o oblikah pomoči	Zdravnik

D/1	ene pol leta.	Trajanje oskrbe	Kratkotrajna
D/2	trikrat na teden,	Pogostost soc. oskrbe	3-krat tedensko
D/3	hrano mi pa vsak dan prinese.	Pogostost soc. oskrbe	Vsak dan
D/4	V nedeljo pa snaha kuha.	Neformalno nudenje pomoči	Svojci
D/5	Ja pomete mi.	Način nudenja soc. o.	Gospodinjska opravila
D/6	Sam ji morem rečt, da mi rože zalije.	Splošno zadovoljstvo s soc. o.	Opominjanje na opravila
D/7	Nisem zadovoljna.	Splošno zadovoljstvo s soc. o.	Nezadovoljstvo
D/8	Pa drago je, ne moreš si glih kaj privoščit. Da bi stanovanje ornk pospravla.	Finančna zmožnost	Nizka
D/9	Ni tako, kot bi moglo bit.	Splošno zadovoljstvo s soc. o.	Nezadovoljstvo
D/10	Pa likanje pa pomivanje bi mela, če bi blo ceneje.	Potrebe po večjem obsegu pomoči	Finančno breme
D/11	Najboljš je, če je sam ena.	Menjava oskrbovalk	Moteča
D/12	Niso vse kot bi rad.	Odnos z oskrbovalko	Nezadovoljstvo
D/13	Kira bo kj prišla...komi čaka, da leti.	Odnos z oskrbovalko	Želi čim prej oditi
D/14	Verjetno ma tud	Odnos z oskrbovalko	Razumevajoč

	natrpano.		
D/15	Sem že razmišljala, da bi dobila eno žensko, dala bi ji hrano, pa bi mi pomagala.	Druge oblike pomoči- Druge fizične osebe	Odobravajoče
D/16	Ja sj drugač ne gre.	Ustrezen čas soc. oskrbe	Neopredeljena
D/17	Ne, oni določijo.	Soodločanje o času nujenja s.o.	Nezmožnost
D/18	Kaj boš kj šimfu, če ti bo nardila bo, če ne pa tud dobr.	Odnos z oskrbovalko	Ležeren
D/19	Da bi bla dlje tu,	Potrebe po večjem obsegu pomoči	Prekratek čas nujenja oskrbe
D/20	da bi kj porihkala.	Potrebe po večjem obsegu pomoči	Večje potrebe
D/21	Pa da bi blo cenej.	Potrebe po večjem obsegu pomoči	Finančno breme
D/22	V dom si pa ne bi želela it, vem kaj je dom!	Druge oblike pomoči- dom za stare	Odklonilen
D/23	Mam otroke, dve hčeri pa sina. Pa vnuk je zdjle pri men. Na obisku je.	Socialni stiki	Svojci
D/24	S sosedi se vidimo ja, sam družimo se pa ne, je vsak za sebe.	Socialni stiki	Sosedje
D/25	Hodim mal sem pa tja.	Preživljanje dneva	Sprehajanje po stanovanju
D/26	Pa trikrat na teden grem na dializo.	Preživljanje dneva	Bolnišnica
D/27	Dolgčas mi je, kirmu pa ni dolgčas, če je sam.	Preživljanje dneva	Dolgčas
D/28	Hčerka je pa v službi.	Nudnje neformalne oblike pomoči	Okrnjena
D/29	Ja, bi si želela koga za družbo, sam nimaš takih ljudi.	Druženje s prostovoljci	Zaželeno
D/30	Eh, sj to pa noben nč ne pove. Morš kr sam kj zvedet.	Posredovanje informacij o oblikah pomoči	Okrnjeno

E/1	Oskrbi imam že tri mesece.	Trajanje oskrbe	Kratkotrajna
E/2	Sem pa od patronaže izvedela za to, ko je prihajla k meni, pa je vidla kk sem	Posredovanje informacij o oblikah pomoči	Patronaža
E/3	enkrat na teden, za eno uro.	Pogostost soc. oskrbe	1-krat tedensko
E/4	Na sprehod grema skupi.	Način nujenja soc. o.	Druga servisna opravila
E/5	Sem po kapi, pa nimam ravnotežja,	Zdravstveno stanje	Bolezen
E/6	Sej bi js sama večkrat šla, sam ko dol po stopnicah ne morem.	Mobilnost	Arhitektonske ovire
E/7	Vozička ne morem dol pustit, gor ga ne morem nosit.	Mobilnost	Pripomočki za gibanje

E/8	Če je pa dež, sma pa noter, pa se kj pogovarjama	Način nudenja soc. o.	Druga servisna opravila
E/9	Rabim spremstvo zarad sigurnosti.	Vzrok za uporabo soc. oskrbe	Potreba po pomoči drugih ljudi
E/10	Sem dala zdej prošnjo za v dom.	Druge oblike pomočidom za stare	Zainteresirana
E/11	Ja to bo kr sprememba, sam se mi zdi pa fajn, da gre človek zdjle v dom, ko je še mlajši, da si lahk tam ustvari družbo,	Druge oblike pomočidom za stare	Nova socialna mreža
E/12	pa zato grem da bom lahk šla kj ven, sama.	Druge oblike pomočidom za stare	Večja samostojnost
E/13	Je pa drag dom,	Finančna zmožnost	Nizka
E/14	Bom mogla dat stanovanje v najem, še rajš bi ga pa prodala. Da bi si lahk mal financirala dom. To so pol kr stroški.	Finančna zmožnost	Prodaja premoženja - nepremičnin
E/15	Sej bi doma ostala, če bi imela pritljično stanovanje. Sam ga ne najdem.	Druge oblike pomočidom za stare	Arhitektonske ovire
E/16	se morem prilagajat njej, ker ima druge.	Soodločanje o času nudenja s.o.	Nezmožnost
E/17	Ob 13h mi ne paše. Pasalo bi mi zjutraj. Ob 13h je dež al pa prevroče in mi sploh ne paše pol za sprehod.	Ustrezen čas soc. oskrbe	Neustrezen
E/18	Sej včasih me soseda tud pelja. Mi jo je nerodno prosit, ko je starejša.	Neformalno nudenje pomoči	Soseda
E/19	Ja pomembno, da je fajna.	Odnos z oskrbovalko	Pozitiven
E/20	Gospa I. je res super.	Odnos z oskrbovalko	Pozitiven
E/21	Da se lahk pogovarjam z njo,	Odnos z oskrbovalko	Pogovor
E/22	drugač sem bol sama, pa mi je dolgčas.	Preživljanje dneva	Dolgčas
E/23	Mi je pa bolj všeč, da je vedno ista, ko se navadiš na enga človeka,	Menjava oskrbovalk	Moteča
E/24	pa se lahko pogovarjaš tud o drugih stvareh.	Odnos s soc. oskrbovalko	Zaupen odnos
E/25	Mam sina,	Socialni stiki	Svojci
E/26	sestrična	Socialni stiki	Sorodniki
E/27	prijateljice.	Socialni stiki	Prijatelji
E/28	bivše sodelavke.	Socialni stiki	Sodelavci
E/29	Tk, da me tud sin pelje v trgovino, ko rabim.	Neformalno nudenje pomoči	Svojci
E/30	čitam,	Preživljanje dneva	Branje
E/31	križanke rešujem,	Preživljanje dneva	Branje
E/32	televizijo tud mal	Preživljanje dneva	TV

	pogledam		
E/33	Pa rada mam ko pride kir na obisk, da se mam s kom za pogovarjat.	Preživljanje dneva	Pogovor
E/34	Sej družbe mam dovolj,	Socialni stiki	Dovoljšnji
E/35	najbolj bi rabla kako spremstvo, tk da kako prostovoljstvo bi sprejela.	Druženje s prostovljci	Zaželjeno
E/36	Informacij je pa premalo.	Posredovanje informacij o oblikah pomoči	Okrnjeno
E/37	Zdravnik mi nikoli ni nič povedal	Posredovanje informacij o oblikah pomoči	Zdravnik naj bi podaljal informacije
E/38	Bi blo kr dobro, da bi mi to kdo predstavil, ker js nisem vedela nič. Pol sem pa počasi izvedala, malo tu, mal od sestrične, neki od patronaže... Bi mi mogel to zdravik povedati...	Posredovanje informacij o oblikah pomoči	Svojci

F/1	več kot eno leto.	Trajanje oskrbe	Kratkotrajno
F/2	Pa sem zelo zadovoljna z njo	Odnos z oskrbovalko	Pozitiven
F/3	Je ne bi zamenjala za nič	Odnos z oskrbovalko	Navezanost
F/4	dvakrat na teden	Vzrok za uporabo soc. oskrbe	2-krat tedensko,
F/5	po dve uri jo mam.		srednje dolgo
F/6	O naredi mi pa vse, vse kar ji rečem, pa tud sama vidi kaj je za naredit.	Odnos z oskrbovalko	Delavnost
F/7	pospravi,	Način nudenja soc. o.	Gospodinjaska pomoč
F/8	počisti stanovanje,	Način nudenja soc. o.	Gospodinjaska pomoč
F/9	pa če kaj rabim, mi prinese.	Način nudenja soc. o.	Gospodinjaska pomoč
F/10	sama pa več ne morem v trgovino,	Mobilnost	Odisnost od pomoči drugih
F/11	je prijazna,	Odnos z oskrbovalko	Prijaznost
F/12	zmerom je dobre volje,	Odnos z oskrbovalko	Dobrovoljnost
F/13	nasmejana.	Odnos z oskrbovalko	Nasmejanost
F/14	se pa en mal pogovarjama,	Odnos z oskrbovalko	Pogovor
F/15	sej dost nima cajta, ko dela.	Potreba po daljšem nudenju pomoči	Potreba po pomoči pri ohranjanju socialnih stikov
F/16	Bi blo fajn, da bi bla še kako uro več, da ji ne bi bilo treba pol hitet.	Potreba po daljšem nudenju pomoči	Prekratek čas nudenja oskrbe
F/17	Ja zdj sem se že kr navadila, pa me ne moti.	Ustrezen čas soc. oskrbe	Razumevajoče sprejema
F/18	pa ne morem sama zbirat,	Soodločanje o času nudenja s.o.	Nezmožnost
F/19	ko to tk določijo,	Soodločanje o času nudenja s.o.	Nezmožnost

F/20	prijazna,	Odnos z oskrbovalko	Prijaznost
F/21	ustrežljiva,	Odnos z oskrbovalko	Ustrežljivost
F/22	urajtljiva,	Odnos z oskrbovalko	Praktičnost
F/23	super je.	Odnos z oskrbovalko	Pozitiven
F/24	Je ne bi zamenjala.	Odnos z oskrbovalko	Navezanost
F/25	ko ji lahko povem.	Odnos z oskrbovalko	Zaupnost
F/26	Mam hčero, ma družino, mam že vnuke velike,	Socialni stiki	Svojci
F/27	oni pridejo kdaj na obisk,	Socialni stiki	Srednji
F/28	drugače sem pa sama.	Socialni stiki	Ozka socialna mreža
F/29	sj njih lahko vedno pokličem,	Socialni stiki	Telefonski
F/30	pa mi tud kaj prinesejo,	Neformalno nudenje pomoči	Svojci
F/31	samo vete majo tud svoje stvari , pa svoje življenje.	Občutek biti svojcem v breme	
F/32	Mamo pa dobre odnose.	Socialni stiki	Dobri odnosi
F/33	Če bi kj takega prišlo, bi lahko sosede pokicala,	Neformalno nudenje pomoči	Sosedje
F/34	z njimi še tk malo na hodniku počvekamo.	Socialni stiki	Klepet
F/35	Pol pa čakam, da pride oskrbovalka,	Preživljanje dneva	Socialna oskrbovalka
F/36	televizijo gledam,	Preživljanje dneva	TV
F/37	V soboto al pa nedeljo pride hčerka k meni.	Preživljanje dneva	Svojci
F/38	Ja sj nimam koga,	Socialni stiki	Ozka mreža
F/39	Sj pa pride oskrbovalka, jo pa pol že komi čakam	Socialni stiki	Socialna oskrbovalka
F/40	Ja za tole oskrbo, sem mela srečo, da sem vedela, ko jo je soseda tud mela.	Posredovanje informacij o oblikah pomoči	Sosedje
F/41	Ko v dom, pa nočem, dokler bom lahko tu, bom tu.	Druge oblike pomoči-dom za stare	Odklonilen
F/42	Če bi že glih tud kj prišlo pol bi šla v dom, drugače pa ne. Sem raj doma. Tu sem navajena, sem že dolgo tu.	Druge oblike pomoči-dom za stare	Potreba po popolni pomoči drugih
F/43	Drugo pa ne vem, ki bi še kj zvedela. Sej ne vem, kaka pomoč je še, pa kk. To pa noben ne reče.	Posredovanje informacij o oblikah pomoči	Nepoznavanje virov informacij

G/1	že dolga leta.	Trajanje oskrbe	Dolgotrajna
G/2	Trikrat na teden pride,	Pogostost soc. oskrbe	3-krat tedensko,
G/3	po dve uri je tuki.	Čas nudenja soc. oskrbe	Srednje dolgo
G/4	Hja pa je še premal.	Potreba po pogostejšem nudenju pomoči	Večje potrebe
G/5	A vete, ko pa to vseen tok nanese konc meseca. Penzijo mam pa majhno.	Finančna zmožnost	Nizka
G/6	samo bi jo več	Potreba po pogostejšem	Finančno breme

	potrebovala, pa ne morem tolko plačevat.	nudnju pomoči	
G/7	Kosilo skuha,	Način nudenja soc. o.	Gospodinjska pomoč
G/8	pomije,	Način nudenja soc. o.	Gospodinjska pomoč
G/9	pospravi po sobi	Način nudenja soc. o.	Gospodinjska pomoč
G/10	obleke mi da prat,	Način nudenja soc. o.	Druga servisna opravila
G/11	Če bi blo bolj zgodej zjutrej bi blo še boljše, samo tudi tak ni nič narobe.	Ustrezen čas soc. oskrbe	Ne odgovarja
G/12	Tak majo urnik.	Soodločanje o času nudenja s.o.	Nezmožnost
G/13	Taka, ko je pa ta gospa, jih je pa težko najti. Sej če more kdaj kira druga, če moja ne more, je tud kr vredu, samo, ne bi je zamenjala.	Odnos z oskrbovalko	Pozitiven
G/14	Prijazna je,	Odnos z oskrbovalko	Prijazen
G/15	zna počimati po stanovanju.	Odnos z oskrbovalko	Delaven
G/16	navadile ena druge.	Odnos z oskrbovalko	Navajenost
G/17	Pol pa ni tk, če pride druga, tega pa nima rada.	Menjava oskrbovalk	Navezanost
G/18	Pa se že malo bolj poznama, pa se lahko pogovarjama,	Odnos z oskrbovalko	Pogovor
G/19	Je kok bi rekla, stik z zunanostjo, kar se dogaja.	Odnos z oskrbovalko	Stik z okoljem
G/20	Jo mam tk rada	Odnos z oskrbovalko	Ljubeč
G/21	Mož mi je umrl, sin je pa poročen.	Socialni stiki	Otroci
G/22	Tudi pride k meni, samo dela tudi on, pa mi ne more kr skoz pomagati,	Socialni stiki	Srednje pogosti
G/23	pa tudi nočem jih obremenjevati.	Občutek biti v breme svojcem	
G/24	pa mi vnuk tud kdaj kj počima.	Neformalno nudenje pomoči	Svojci
G/25	Ko rabim kej česej mi prinesejo	Neformalno nudenje pomoči	Svojci
G/26	Pa ko je treba me kam peljat, to vse sin uredi.	Neformalno nudenje pomoči	Svojci
G/27	Tk, da če ne bi mela oskrbe tte iz socialne, bi mogla v dom.	Druge oblike pomoči-dom za stare	Alternativa soc.oskrbi
G/28	radio poslušam,	Preživljanje dneva	Radio
G/29	televizijo gledam.	Preživljanje dneva	TV
G/30	Tale soseda ta zgornja pride kak dan k men, pa se malo pomenina,	Socialni stiki	Sosedje
G/31	Si, ja, družbe bi si pa več že lela, samo ko ne morem nikamor.	Socialni stiki	Ozka socialna mreža
G/32	kak sosed, ko je kj že mel, pol pove, pa ko kir sliši pa se med sabo malo	Posredovanje informacij o oblikah pomoči	Sosedje

	zmenimo.		
G/33	Ni pa dovolj informacij, jih ni ko kej rabiš.	Posredovanje informacij o oblikah pomoči	Okrnjeno
G/34	Pol pa počasi, pa po malem, tu pa tam kej izveš	Posredovanje informacij o oblikah pomoči	Dolgotrajno pridobivanje inf.
G/35	Kr ko rabiš, ti pa noben nič ne pove, pa sj tud ne vem na koga se obrnat, pa vprašat.	Posredovanje informacij o oblikah pomoči	Nepoznavanje virov informacij

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Ana Planinc, prvič vpisana na Fakulteto za socialno delov študijskem letu 2003/2004 kot redna študentka izjavljam, da sem diplomsko nalogo z naslovom **Socialna oskrba na domu skozi perspektivo uporabnikov** napisala samostojno, s korektnim navajanjem virov in ob pomoči mentorice dr. Vere Grebenc.

Datum: 15. 12. 2009

Podpis: